

พิมพ์เป็นอนุสรณ์
ในงานฌาปนกิจศพ

คุณแม่ฟู เกิดพิบูลย์

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม
วันจันทร์ ที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๑๑

พิมพ์ที่ บริษัท บพิธ จำกัด (แผนกการพิมพ์) นายยอดยิ่ง โสภณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2511 โทร. 25555

#2382

ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้เกียรติมาในงาน

ฌาปนกิจศพคุณแม่ฟู เกิดพิบูลย์

นายดี	เกิดพิบูลย์
นางสุดใจ	เมาลานนท์
นายสง่า	เกิดพิบูลย์
นางอุบล	สุวรรณฐะ
นางอุริต	ทีฆะอำไพ
นางอุเรศ	เอี่ยมสด
นางอุษา	สุนทการักษ์
น.ส. อุไร	เกิดพิบูลย์

เจ้าภาพ

นางฟู เกิดพิบูลย์

ชาตะ : ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๓๗

มรณะ : ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๑

"สดุดีคุณมารดา"

แม่จ๋า พระคุณนั้นสุดจะหาสิ่งใดเหมือน

น้ำใจแม่โชติช่วงดั่งดวงเดือน　　เตือนให้ลูกกตัญญูมิรู้วาย
รักอะไรหรือจะแท้เท่าแม่รัก　　ผูกสมัครสายเลือดมิเหือดหาย
รักอื่นยังประจักษ์ว่ารักกลาย　　จืดจางง่ายไม่จีรังดังมารดา
ตั้งแต่เล็กอุปถัมภ์ค้ำชูลูก　　ให้ความสุขเฝ้าถนอมกล่อมรักษา
ยามกินแม่เคยป้อนโภชนา　　ยามนิทรากล่อมเห่ใส่เปลไกว
ยามเจ็บไข้ยากเย็นแม่เป็นทุกข์　　ลูกมีสุขแม่ก็ปลื้มลืมทุกข์ได้
รักลูกแสนแหนหวงดังดวงใจ　　ตีด่าไปเพื่อให้ลูกปลูกความดี
เฝ้าอบรมจรรยามารยาท　　ไม่ประมาทกลัวลูกรักจะเสียศรี
ให้เล่าเรียนวิชาหาความดี　　สุดที่จะกล่าวสรรพรรณา
จะเปรียบเทียบสิ่งใดย่อมไม่ได้　　พระคุณแม่นั้นใช่ร้ามากนักหนา
ยามแม่อยู่อุ่นใจลูกทุกเวลา　　ได้เห็นหน้าแสนชื่นระรื่นใจ
ยามสายัณห์ดวงตะวันพลันเลื่อนลับ　　พรุ่งนี้ก็จะกลับขึ้นมาใหม่
โอ้อกเอ๋ยกรรมจำพรากแม่จากไป　　สักเมื่อไรแม่จักฟื้นคืนชีวัน
ทิ้งให้ลูกกำศรวลเฝ้าครวญถึง　　โศกรำพึงแสนระทมระบมจิต
ทุกเช้าเย็นลูกเคยเห็นแม่เป็นนิตย์　　ยิ่งคิดก็ยิ่งให้อาลัยวรณ์
เหมือนต้นโพธิ์บังแสงสุริยา　　ถูกสายฟ้าฟาดต้องโพธิ์ทองหัก
สุดที่จะแลเหลียวเปล่าเปลี่ยวนัก　　กำพร้าแม่ลูกรักว้าเหว่ใจ

แม่จ๋าเลี้ยงลูกมาแต่น้อยจนคุ้มใหญ่

แสนลำบากยากเย็นเป็นพ้นไป　　บุญคุณใครหรือจะเท่าคุณมารดา
โอ้ว่ามฤตยูเจ้าข้าเอ๋ย　　กระไรเลยโหดร้ายไม่ไว้หน้า
ยังมิได้สนองคุณที่มีมา　　ให้สมกับกรุณาแก่ลูกนี้
ลูกขอให้วิญญาณของแม่นั้น　　สู่สวรรค์ชั้นฟ้าเกษมศรี
พระคุณแม่จะมั่นไว้ในฤดี　　กว่าชีวีลูกจะลับดับตามเอย.

จากลูก ๆ

คำปรารภ

เนื่องในการฌาปนกิจศพคุณแม่ฟู เกิดพิบูลย์ บรรดาลูกตลอดจนผู้มีพระคุณ ได้ปรึกษากันว่าสมควรจะจัดทำหนังสืออนุสรณ์สำหรับคุณแม่สักเล่มหนึ่งเพื่อ แจก เป็น ธรรมบรรณาการสนองพระคุณแด่ท่านที่เคารพนับถือ และญาติมิตรที่มาในงานฌาปนกิจศพ ในที่สุดตกลงให้เนื้อหาของหนังสือที่จะจัดพิมพ์ขึ้น บรรจุสาระสำคัญอันจำเป็นในชีวิตประจำวันให้มากที่สุดที่จะมากได้ โดยได้รวบรวมเนื้อเรื่อง บทความและข้อธรรมะปฏิบัติ คติเตือนใจ มารวมไว้ในเล่ม ซึ่งท่านผู้อ่านจะสามารถเลือกใช้หรือเป็นข้อคิด หรือประกอบเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันของท่าน ได้ไม่มากก็น้อย

สุดท้ายนี้ขออำนาจกุศลบุญราศีอันเกิด แก่ธรรม บรรณาการครั้งนี้ จงดลบันดาลความสุขสงบแด่ผู้วายชนม์ ในสัมปรายภพโดยควรแก่คติวิสัยด้วยเทอญ

ประวัติย่อ

คุณแม่ฟู เกิดพิบูลย์

คุณแม่ฟู เกิดพิบูลย์ เป็นบุตรีขุนอุดมบริรักษ์ และนางเปลี่ยน เกิดเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๓๗ ได้ทำการสมรสกับนายดี เกิดพิบูลย์ มีบุตรด้วยกัน ๑๒ คน คือ

๑. ด.ช. แดง	เกิดพิบูลย์	(ถึงแก่กรรม)
๒. นางเจียรนัย	เกิดพิบูลย์	(ถึงแก่กรรม)
๓. น.ส. ทองเจือ	เกิดพิบูลย์	(ถึงแก่กรรม)
๔. นางสุดใจ	เมาลานนท์	
๕. นายสง่า	เกิดพิบูลย์	
๖. ด.ญ. อุไร	เกิดพิบูลย์	(ถึงแก่กรรม)
๗. นางอุบล	สุวรรณจูฑะ	
๘. นางอุลิศ	ฑีฆะอำไพ	
๙. ด.ญ. แดง	เกิดพิบูลย์	(ถึงแก่กรรม)
๑๐. นางอุเรศ	เอี่ยมสด	
๑๑. นางอุษา	สุนทรารักษ์	
๑๒. น.ส. อุไร	เกิดพิบูลย์	

ได้อยู่ครองเรือนมาด้วยความสุขสำราญตลอดจนกระทั่งถึงแก่กรรม อาการขั้นแรกของท่านก่อนจะถึงแก่กรรม ท่านบ่นว่ายอกที่หัวไหล่ และบริเวณต้นคอด้านซ้าย อาการอื่น ๆ ไม่แสดงออก ข้าวปลาอาหารก็คงทานได้ตามปกติ ต่อจากนั้น ๓ วันอาการก็

ยังไม่ทุเลา ท่านยังคงบ่นว่ายอกอยู่ ลูก ๆ ก็ได้เยียวยาตามอาการที่ท่านบ่น โดยใช้น้ำมันประเภทแก้ปวดถูนวดท่าน และในตอนเย็นวันนั้น ภายหลังจากทานอาหารเย็นแล้วท่านก็เข้านอนตามปกติ (นับเป็นการนอนที่ยาวนานที่สุดถึง ๒๙ วัน)

ในตอนเช้าวันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ บรรดาลูก ๆ ที่ยังอยู่กับท่านก่อนจะไปทำงานก็เข้าไปดูท่านที่ห้องนอน ท่านก็คงนอนกรนฟี้ ๆ ลูก ๆ เข้าใจว่าเป็นอาการนอนปกติของท่าน มิได้แสดงอาการผิดปกติอย่างไร ปกติท่านเป็นคนนอนตื่นสาย

จนกระทั่งเวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. บรรดาหลาน ๆ ของท่านเห็นผิดสังเกตว่าทำไมวันนี้ท่านจึงนอนตื่นสายนัก ก็เข้าไปปลุกท่าน ได้พยายามปลุกท่านอยู่เป็นเวลานานท่านก็ไม่รู้สึกตัว คงนอนกรนของท่านต่อไปตามสภาพการนอนหลับปกติ ได้รอดูอาการอยู่อีกชั่วครู่ เห็นผิดสังเกตจึงได้แจ้งข่าวให้บรรดาลูก ๆ ทุกคนได้ทราบ และในตอนเย็นวันนั้นก็ได้นำท่านส่ง ร.พ. ศิริราช ตลอดระยะเวลา ๒๗ วันที่รักษาตัวอยู่ที่ร.พ. ศิริราช อาการของไข้ไม่ปรากฏ คงแสดงอาการทางระบบประสาทที่ทำให้หมดสติแต่เพียงอย่างเดียว แพทย์ได้ตรวจและแก้ไขที่จะให้ท่านฟื้นคืนสติ ซึ่งตามทางวินิจฉัยโรคของแพทย์ ในขั้นแรกลงความเห็นว่าท่านเป็นโรคเส้นโลหิตในสมองอุดตัน แพทย์ได้พยายามเยียวยาตามอาการของโรคที่เข้าใจในขั้นแรก แต่อาการก็ไม่แสดงว่าดีขึ้น

ท่านได้นอนรักษาตัวโดยขาดสติอยู่ประมาณ ๒๕ วัน ทั้ง ๆ ที่ระบบการหายใจการย่อยอาหาร (ให้อาหารทางสายยาง) การขับถ่าย ก็คงทำหน้าที่เป็นปกติดี ไม่มีอาการไข้ขึ้นสูง ร่างกายก็ไม่ซูบผิดปกติมากนัก (เพราะให้อาหารดีมีคุณภาพทางสายยาง)

ต่อมาคณะแพทย์ได้ตัดเนื้อชิ้นเล็ก ๆ ทางต้นคอแถบซ้ายที่ท่านบ่นว่ายอกไปวิเคราะห์ ในที่สุดแพทย์จึงลงความเห็นใหม่ว่าท่านเป็นโรคมะเร็งที่ปอด แพทย์เจ้าของไข้ได้แจ้งสาเหตุอาการของโรคให้ทางญาติ ๆ ทราบเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๑ ว่าท่านเป็นโรคมะเร็งที่ปอด และเส้นโลหิตฝอยในสมองแตก ไม่มียาวิเศษขนานใดที่จะรักษาได้ในขณะนี้ และพร้อมกันนั้นแพทย์ก็บอกญาติ ๆ ว่า "ต่อไปนี้หมอจะไม่ทำอะไร

อีกแล้วนะ" เมื่อทุกคนได้ทราบสาเหตุของโรคที่แท้จริง ก็ได้แต่ทอดอาลัย ทุกคนรู้ดีว่าอะไรจะเกิดแก่ท่านในอีก ๒—๓ วันข้างหน้า เพราะหมอหยุดการรักษา ภายหลังที่แพทย์ได้แจ้งให้ทราบแล้ว ๒ วันอาการของท่านก็เริ่มทรุดลงตามลำดับ ในที่สุดท่านก็ถึงแก่กรรมเมื่อเวลา ๖.๐๐ น. ของเช้าวันเสาร์ที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๑ ด้วยอาการสงบ ศิริรวมอายุของท่านได้ ๗๔ ปี

ในด้านพระศาสนาคุณแม่ฟู เป็นผู้หนึ่งที่มีศรัทธาในพระศาสนาเป็นอย่างมาก โดยได้ทำการบวชนาค ทอดกฐิน สร้างโรงเรียน โบสถ วิหารอยู่เป็นประจำ และทุกคราวที่มีการบอกบุญ ท่านก็จะเข้าร่วมทำบุญด้วกทุกคราวไป ในระยะ๒—๓ ปีนี้ร่างกายท่านไม่สู้จะแข็งแรงนัก แต่แรงศรัทธาของท่านยังคงมีอยู่ ท่านได้จัดการทำบุญ ทอดกฐินและสละเงินทำบุญในคราวทอดกฐิน เพื่อช่วยเหลือทางวัดสร้างโรงเรียนที่วัดสระกระเทียม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เป็นเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท และได้สละเงินเป็นทุนประเดิมช่วยเหลือเสด็จพ่อท้าวพรหมมหาราชสหธรรมราชา สร้างรากฐานพระอุโบสถวัดไทรม้าใต้ จังหวัดนนทบุรี ขึ้นแทนหลังเก่าซึ่งชำรุดทรุดโทรม เป็นเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท ขณะนี้พระอุโบสถใกล้จะเสร็จเรียบร้อยแล้ว

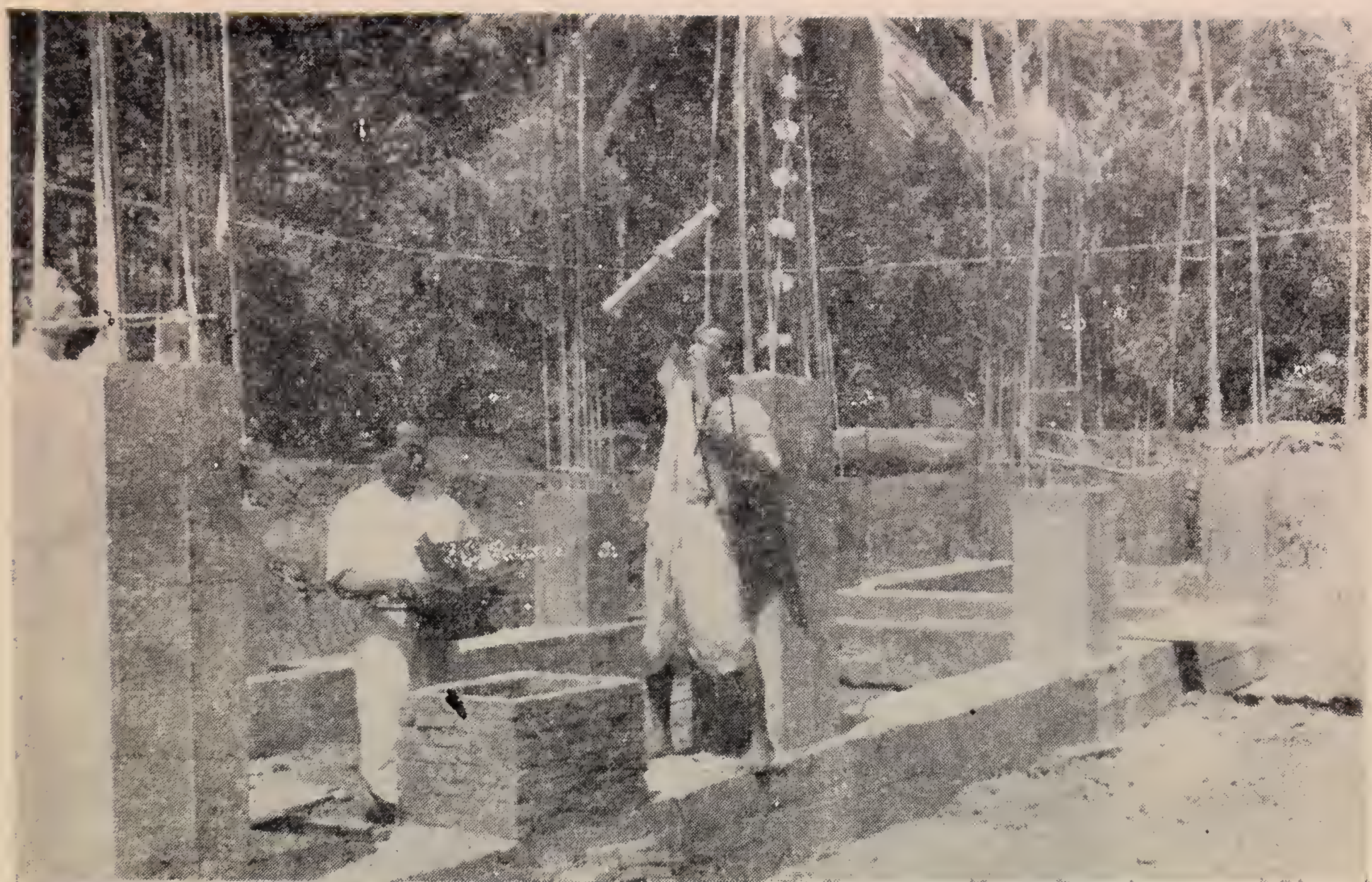
ท่านตั้งใจไว้ว่าจะได้มีโอกาสร่วมพิธีฝังลูกนิมิตรพระอุโบสถวัดไทรม้าใต้ ที่ท่านมีส่วนสร้าง แต่ก็มาถึงแก่กรรมเสียก่อน ขอกุศลผลบุญของท่านที่ได้ประกอบในขณะมีชีวิตจงส่งผลให้ท่านได้สู่สัมปรายภพแดนสุขาวดีเทอญ

"พุทธภาษิต"

เราอยู่กันไป ทำงานกันไป และฝันไปบ้าง แต่ละคนต่างก็มีแนวของตนเอง บางทีเราก็สุข บางทีเราก็ทุกข์ และแล้ววันคืนก็ล่วงเลยไป ในชีวิตนั้นบางทีก็หวังใจจากอะไรได้ยาก ไม่มีแม้แต่ดวงประทีปจะนำทาง และสิ่งที่เราทุกคนพึงตระหนักอยู่เสมอก็คือ เราจะต้องเป็นคนดี มีสัจจะ และประพฤติธรรม

"BUDDIST POEMS"

We live and work and dream
Each has little scheme
Sometimes we laugh, sometimes we cry
And thus the days go by
There are no stars which we could trust
There is no guiding lights
And all we know is that we must
Be good, **Be** just, **Be** right.

เสด็จพ่อท้าวพรหมมหาราชสหธรรมราชา กำลังทำพิธีบวงสรวง เนื่องในพิธีวางศิลาฤกษ์พระอุโบสถหลังใหม่ของวัดไทรม้าใต้ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งคุณแม่ฟูเกิดพิบูลย์สละเงินเป็นทุนประเดิมในการวางรากฐานพระอุโบสถ

ขณะอนุโมทนาคำถวายกฐินที่วัดสระกระเทียมจังหวัดนครปฐม
เมื่อ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๗

แจกอุปกรณ์การเรียนแก่เด็กนักเรียน ร.ร. วัดสระกระเทียม ในคราวทอดกฐิน

เมื่อวันบรรจุศพ เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๑ ที่วัดมกุฎกษัตริย์

สารบาญ

เรื่องพระพุทธทำนายพระสุบินนิมิต
ของพระเจ้าปเสนทิโกศลไว้ถึง ๑๖ ข้อ
ในหนังสือราชประดิษฐ์ศิษยานุสรณ์ พ.ศ. ๒๕๐๒

พระพุทธทำนาย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านได้ ทรงทำนาย พระสุบิน นิมิตของพระเจ้าปเสนทิโกศลไว้ถึง ๑๖ ข้อ ทั้งนี้ก็เพื่อที่พระองค์จะได้รู้จักเหตุในอันที่จะให้ปรากฏ ต่อไปในอนาคตกาลภายหน้า ฝันดังนี้เป็นลักษณะบูรพนิมิต ในหนังสือนานาสาระ พ.ศ. ๒๕๐๒ ของข้าพเจ้าในคำทำนายฝันของท่านเจ้าคุณพรหมมุนี (อุปวิกาโส) หน้า ๗ บรรทัดที่ ๖, ๗, ๘ นั้นแล้ว

ณ เมื่อครั้งพุทธกาลในสมัยหนึ่ง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เสด็จประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหารในกรุงสาวัตถี พระเจ้าปเสนทิโกศลผู้เป็นพระราชาธิราชครองแคว้นโกศลรัฐ ในราตรีคืนวันหนึ่ง พระองค์ได้ทรงสุบินนิมิตอันประหลาดมหัศจรรย์ถึง ๑๖ ข้อด้วยกัน แล้วพระองค์จึงได้ทรงเล่าพระสุบินนิมิตนั้นให้ผู้ที่มีความรู้วิเศษทั้งหลายในราชสำนักฟัง โดยมีพระประสงค์เพื่อที่จะให้ทำนายทายทัก พราหมณ์ปุโรหิตาจารย์ทั้งหลายก็ได้ลงความเห็นพร้อมเป็นอย่างเดียวกันว่า พระเคราะห์ร้ายเป็นอย่างแสนสาหัส ซึ่งจะต้องกระทำการสะเดาะพระเคราะห์ด้วยวิธีการบูชายัญ พระเจ้าปเสนทิโกศลได้ทรงสดับดังนั้น แล้วก็ทรงสะดุ้งตกพระทัยเป็นอย่างยิ่ง แล้วจึงได้มีพระบรมราช

โองการให้เตรียมทำการพิธีบูชายัญตามคำแนะนำของปราชญ์ปุโรหิตาจารย์เหล่านั้น ๆ วิธีบูชายัญเพื่อจะสะเดาะเคราะห์ ซึ่งเชื่อถือกันอยู่ในเวลานั้นก็คือจะต้องเอามนุษย์มาเผาทั้งเป็น เพื่อบูชาพระผู้เป็นเจ้าบนสวรรค์ชั้นฟ้าวิงวอนขอร้องเพื่อให้ช่วยขจัดปัดเป่าและนำเอาเคราะห์ร้ายที่บังเกิดนั้นไปเสียให้พ้น แล้วพระองค์จึงเสด็จเข้าข้างในได้ ทรงปรับทุกข์กับพระอัครมเหสีในเรื่องที่พระองค์ทรงพระปริวิตกในพระสุบินนิมิตนี้ และเศร้าพระทัยในการที่จะต้องกระทำพิธีบูชายัญ ซึ่งจะต้องเอามนุษย์มาเผาทั้งเป็น

สมเด็จพระนางมัลลิกาเทวีอัครมเหสี จึงได้กราบบังคมทูลเพื่อเป็นช่องทางแด่พระราชสวามีว่า ยังมิได้บังควรที่จะต้องรีบร้อนตั้งพิธีบูชายัญตามที่มีผู้แนะนำนั้นๆ เพราะในขณะนี้องค์สมเด็จพระบรมครูผู้ทรงเป็นยอดศาสดาเอก ท่านก็ได้เสด็จมาประทับอยู่ในบ้านเมืองของเราแล้ว จึงเป็นการสมควรที่จะได้ไปเฝ้าเล่าพระสุบินนิมิตนี้ถวายให้ทรงทราบ แล้วขอให้พระองค์ทรงทำนาย และถ้าหากว่าจะมีเหตุการณ์ร้ายแรงอะไรเกิดขึ้นพระองค์ก็คงจะได้ทรงแนะนำวิธีแก้ไขเพื่อผ่อนหนักให้เป็นเบาลงได้โดยละมุนละม่อม และบางทีก็อาจที่จะไม่ต้องถึงฆ่าเผาผู้คนทั้งเป็น อันเป็นวิธีที่ทารุณโหดร้ายเป็นอย่างยิ่ง

พระเจ้าปเสนทิโกศลได้ทรงสดับพระวาจาของพระอัครมเหสีดังนั้นแล้ว จึงได้มีพระสติสัมปชัญญะหวนระลึกขึ้นมาได้ แล้วจึงได้รีบเสด็จไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ ที่ประทับ แล้วจึงได้กราบทูลเล่าพระสุบินนิมิตนั้นถวายให้พระองค์ได้ทรงทราบ แล้วขอได้โปรดทรงทำนายด้วย

สมเด็จพระจอมไตรโลกนาถศาสดาได้ทรงสดับดังนั้นแล้ว พระองค์ก็ได้ทรงทราบด้วยญาณวิถีอันวิเศษของพระองค์ แล้วจึงได้ทรงโปรดประทานพระกระแสพุทธดำรัสตรัสทำนายพระสุบินนิมิตของพระเจ้าปเสนทิโกศลว่า เหตุร้ายนั้นจะมีจริงแต่ไม่ใช่จะมีแก่พระองค์หรือแว่นแคว้นของพระองค์เท่านั้น หากแต่จะมีแก่สัตว์โลกทั้งหลายในภายภาคหน้า แล้วจึงได้ทรงทำนายพระสุบินนิมิตนั้นดังต่อไปนี้

พระพุทธทำนายและพระสุบินนิมิต

ปางองค์พระชินวงศ์พระทรงชัย ทรงอาศัยสาวัตถีบูรีสถาน มีภิกษุ ๒ หมื่น เป็นบริวาร แสนสำราญพระหฤทัยในมณฑล กรุงกษัตริย์สาวัตถีเข้าทูลถาม ข้อความในนิมิตคิดฉงน จึงอภิวาทเบื้องบาทพระทศพล แล้วทูลฝันตั้งแต่ต้นไปจนปลาย

สมเด็จพระชินสีห์โมฬีโลกย์ ทรงสดับโศกกรุงกษัตริย์ขจัดหาย แย้มพระโอษฐ์โชติช่วงวิเชียรพราย ฉายแสงพระเขี้ยวแก้วอยู่แวววาว สว่างวับจับพระคันธกุฎี รัศมีเป็นเกลียวสีเขียวขาว ทั้งนิลแนมแกมหงส์เป็นวงดาว ระยับพราวแพรวเบญจรงค์พราย ข่มแสงรัศมีพระสุริยงค์ พุ่งจากโอษฐ์พระองค์เป็นวงผาย จึงเผยพระพุทธบรรหาร ประทานทาย ว่าอันตรายมิได้มีแก่บพิตร จะมีแก่ศาสนาตถาคต กำหนด ๒๐๐๐ ปีเศษนี้ไม่มีผิด ราษฎรจะเดือดร้อนดังไฟพิษ วิปริตทุก ๆ อย่างต่าง ๆ เป็น

๑. ฝันว่าโคทั้ง ๔ มีกำลัง วิ่งประดังมาต่างทิศนิมิตเห็น จะชนกันแล้วก็หันห่างกระเด็น เลยหลีกลี้หนีเร้นไปลับตัว

(ทำนาย) พระพุทธองค์ทรงทำนายว่าหน้าฝน เมฆมนมืดมิดทุกทิศทั่ว ดังจะโปรยสายพิรุณเขียวขุ่นมัว พายุพัดกลัดกลั้วละลายไป จะลำบากยากใจแก่ผู้คน ด้วยเพราะฝนไม่ตกมาในนาไถ ต้นข้าวเต้าแตงเหี่ยวแห้งไป ผลไม้ม่วงปรางจะบางเบา ข้าวจะยากหมากจะแพงทุกแหล่งหล้า ปวงประชาจะแค้นคับลงอับเฉา ทั้งมนตรีมิจฉาตามัวเมา ลำเอียงเอาแต่อามิส ไม่คิดธรรม

๒. ฝันว่าเห็นต้นไม้รุ่นเจริญผล ดูวิกลเหมือนไม้ใหญ่ในไพรสัณฑ์

(ทำนาย) จึงมีพระดำรัสทายทำนายพลัน ภายหน้านั้นเด็ก ๆ หญิงจะ ถึงคราวเที่ยวคบชู้สู่หาสมาคม เชยสมกันแต่แรกพึ่งรุ่นสาว กุมารีจะมีบุตรแต่รุ่นราว อายุไม่ยาวจะยากเย็นเช่นหมูตอน

๓. **ฝันว่าแลเห็นแม่โคควิน วอนขอนมลูกกินด้วยเคยสอน**

(ทำนาย) ทรงดำรัสตรัสทำนายทายเป็นกลอน ว่าพ่อแม่แก่ชราไปหาบุตร ด้วยสิ้นสุดข้าวปลาทั้งผ้าผ่อน ต้องลงหมอบปลอบขอเฝ้าง้องอน กลับขอดค่อนขู่สำทับให้อับอาย หยาบช้าต่อบิดาและชนนี ยังเสียดสีให้เจ็บช้ำซ้ำเหลือหลาย มิได้มีหิริโอตตัปปะอาย หยาบคายขี่ข่มคารมพาล

๔. **ฝันว่าเห็นโคใหญ่เคยไถนา ไม่นำพาปล่อยทิ้งจากสถาน เอาลูกโคเทียมไถเข้าใช้การ ไม่เคยงานเสียรอยย่อยยับไป เดินแตกแยกข้ามคันนาหนี ไม่รู้ที่ทางคลองทำนองไถ**

(ทำนาย) จึงมีพระพุทธบรรหารว่านานไป นเรศไท้ท้าวพระยาทุกธานี จะคบแต่คนพาลาปัญญาหยาบ บ้าบาปหนุ่มคะนองให้ครองที่ เพราะถือว่าซื่อสุจริตดี พอได้ทีพวกอุทานก็ลามราน ได้เป็นถึงที่เสนาปรึกษาทั้งหมด ทำเห่อยศตามศักดิ์แล้วหักหาญ ชวนให้ผิดมิได้คิดถึงข้อการ เอาแต่งานกินสินบนทุกคนไป

๕. **ฝันเห็นว่าม้านั้นมีสองปาก เห็นหญ้าอยากปากอ้าน้ำลายไหล**

(ทำนาย) จึงมีพระพุทธดำรัสตรัสทำนายว่า ตุลาการทั้งหลายจะตอมกิน กินพลางทางข่มด้วยลมลวง เหนี่ยวหน่วงถามทิ้งแล้วนิ่งเฉย กลับอาศัยใช้การจนนานเอย ความก็เลยแห้งค้างตั้งปี ๆ

๖. **ฝันว่าเห็นพระสุวรรณอาสน์ทอง สุนัขจองขึ้นไปนั่งน่าบัดสี**

(ทำนาย) เอื้อนพระโอษฐ์โปรดพุทธวาที ว่าพาลาจะได้ที่เสนานาย จะหยิ่งยศมาสำทับไม่นับปราชญ์ เสพย์สังวาสคบพาลสมานหมาย เหมือมขมิ้นขยำน้ำปูนละลาย ทั้งไพร่นายจะลำพองคะนองพาล

๗. ฝันว่าเห็นคนนั้นพั่นเชือกหนัง ในเคหะจวนจะพังใกล้วิหาร พอปลายเชือกเลื้อยห้อยลงย้อยยาน สุนัขนอนใต้ถุนร้านกัดกินไป ยิ่งพั่นก็ยิ่งสั้นไปหมดสิ้น หายาวลงถึงพื้นดินนั้นได้ไม่

(ทำนาย) องค์พระโลกุตตมาจารย์ประทานทาย ว่าหญิงร้ายหลายคนคารมดี ชายหาลาภสักการะมาบ้านเรือน หญิงเบือนเบี่ยงบ่ายจำหน่ายหนี ทำแสนงอนซ่อนทรัพย์กลับว่าดี ยังข่มขี่หยาบคายให้ชายกลัว แล้วยอกยักลักทรัพย์ส่งให้ชู้ ตะแคงค้อนข่มขู่คุมเหงผัว ฝ่ายชายเขลาเมารักสลักมัว เห็นผัวกลัวแล้วกลับข่มให้สมใจ

๘. ฝันว่าเห็นประชาชนนั้นขนน้ำ ช่วยกันปล้ำเทลงในตุ่มใหญ่ ตุ่มน้อยร้อยขันเรียงกันไป หามีใครเทลงใส่แต่สักคน

(ทำนาย) พระวรญาณโปรดประทานประกาศิต แนะนิมิตทายเข็ญให้เห็นผล ว่าภายหน้าเสนาเป็นนายพล ราษฎรจะปล้นทรัพย์ใส่ในตุ่มโต ยิ่งมีก็ยิ่งได้ออกเหลือล้น ยิ่งยากจนก็ยิ่งหนักลงอักโข จะรุ่งงามตระการหน้าแต่พาโล ผู้ที่ซื่อก็ต้องโซดังตุ่มน้อย

๙. ฝันว่าเห็นสระประทุมมา มีหมู่กุ้งกุมภามัจฉาหาย วารีรอบขอบใสมิใช่น้อย แต่กลางกลับถอยข้นขุ่นสนุ่นมี

(ทำนาย) พระวรญาณทรงบรรหารให้เห็นเหตุ ว่าประเทศที่เป็นสุขเกษมศรี กษัตริย์ทรงสืบวงศ์ประเพณี เป็นบูรีที่ประชุมประชากร จะแรมร้างว่างว่าเป็นป่าแรม ทั้งคาแฝกแทรกแซมขึ้นสลอน ส่วนทางชลวิกลกลายเป็นชายดอน ราษฎรจะเดือดร้อนทุกเดือนปี ด้วยว่ากรรมแห่งสัตว์วิบัติเป็น ไม่เคยเห็นก็จะเห็นเป็นถ้วนถี่ น้ำกลางขุ่นข้นคือมนตรี จะย่ำยีบีฑาประชาชน จะรุกรานแต่พวกไพร่ใช้บังคับ คิดข่มขี่เอาแต่ทรัพย์อยู่สับสน ทั้งนอกเดือนในเดือนใช้เปือนปน สุดจะทนจะทานด้วยการรุม การหลวงแล้วก็ให้ทำการนาย พวกไพร่ราษฎรพลัดพรายเข้าซ่องสุม ต้องหลบลี้หนีหน้าเข้าป่าชุม ประคองคุมยากเข็ญค่อยเย็นใจ

๑๐. ฝันว่าเห็นคนคนหนึ่งนั่งหุงข้าว หม้อเดียวเล่าหลากล้นพ้นวิสัย บ้าง ดิบบ้างสุกระคนปนกันไป บ้างก็เปียกบ้างก็ไหม้ไม่มีดี

(ทำนาย) พระแย้มโอษฐ์โปรดพุทธฎีกา ว่าเทพาที่รักษาบุรีศรี พระเสื้อ เมืองทรงเมืองเรืองฤทธี ประเพณีพลาดเพลี่ยงไม่เที่ยงทัด อันเทวาที่รักษาพระศาสนา จะรักษาก็แต่คนที่อาสัตย์ ผู้มีศีลก็จะเสียศีลวัต ต้องข้องขัดเสียทุกอย่างต่าง ๆ ไป

๑๑. ฝันว่าได้แลเห็นแก่นจันทร์แดง ราคาแพง ๆ มานยากหาได้ ชายชรา นำมาไม่แจ้งใจ เอาไปแลกนมโคได้เสียง่ายดาย

(ทำนาย) พระทรงพุทธทำนายภิปรายโปรด ภายหน้าโสดหมู่สงฆ์สิ้นทั้งหลาย จะนำเอาพระธรรมอันเพริดพราย เที่ยวเร่ขายแลกทรัพย์มาซื้อกิน ไม่อดสูดูร้ายละอาย บาป นิยมหยาบเอื้อมอาจประมาทหมิ่น แล้วก่อกรรมทำตนเป็นมลทิน เหมือนหนึ่งกิน ยาตายไม่หมายเป็น

๑๒. ฝันว่าเห็นน้ำเต้านั้นจมชล ดูวิกลไม่เคยพบประสบเห็น

(ทำนาย) พระพุทธบรรหารว่านานไปจะได้เป็น ที่ข้องเข็ญของสัตว์วิบัติมี นักปราชญ์ผู้รู้ธรรมจะต่ำต้อย พาลาลอยเฟื่องฟูดูศักดิ์ศรี พวกพงศาตระกูลประยูรมี จะ ลับลี้เสื่อมสูญประยูรยศ พวกพาลาจะรื่นเริงบันเทิงหน้า จะเจรจาผิดธรรมไปจนหมด ใครปลอกปลิ้นลิ้นลมเป็นคมคด รู้โป้ปดกลอกกลับจึงนับกัน

๑๓. ฝันว่าเห็นศิลานั้นลอยน้ำ ประหลาดล้ำหลากใจที่ในฝัน

(ทำนาย) พระทรงญาณแจ้งการให้เห็นพลัน ภายหน้านั้นผู้มีศักดิ์จะรักพาล จะยกย่องแต่หมู่ชาติอันต่ำช้า เป็นเอกอัครเสนาในสถาน ให้ยศศักดิ์สืบไว้เป็นนายการ จะได้ดีแต่พวกพาลสำราญใจ

๑๔. ฝันว่าแลเห็นกบขบงูร้าย กัดกันตายล้วงกินจนสิ้นไส้

(ทำนาย) พระแย้มโอษฐ์โปรดภิปรายทำนายไป ภายหน้าไซร้หญิงพาลจะ

รานชาย จะขี่ข่มด้วยลมลิ้นให้ผัวกลัว แล้วใช้ผัวเทียมทาสดังคาดหมาย ผัวสมานไมตรีมิได้คลาย ฝ่ายหญิงร้ายก็ยิ่งลามคำรามรน

๑๕. ฝันว่าเห็นพระหงส์เหมราช ไปเข้าฝูงกาการจนึกฉงน แล้วเคารพนบนอบยอมมอบตน ระคนคบคิดค้ากับกาพาล

(ทำนาย) องค์สมเด็จพระสรรเพชญโมลี เผยพระพุทธวาทีทรงบรรหาร ว่าผู้ดีมีตระกูลจะรำคาญ พวกคนพาลจะย่ำยีผู้ปรีชา สันดานทาสชาติต่ำเมื่อได้ดี แล้วข่มขี่ผู้ที่มีพงศา พวกนักปราชญ์จะปลีกตัวกลัวอาญา พวกพาลามีแต่ดีไม่มีอาย

๑๖. ฝันว่าเห็นเนื้อสมันมันไล่เสือ พยัคฆ์เบื่อเบือนหน้าเข้าป่าหาย

(ทำนาย) จึงมีพระพุทธดำรัสตรัสทำนาย ว่าสานุศิษย์ทั้งหลายจะหมิ่นครู ทำหัวดื้อแล้วถือดีทุกๆอย่าง เถียงข้างๆแล้วยังข่มคารมขู่ ยกย่องกายหมายประกวดอวดความรู้ แล้วลบหลู่ขู่ซ้ำด้วยคำพาล สงฆ์ทรงศีลบริสุทธิ์จะทรุดเศร้า ผู้เป็นเจ้าต้องหลีกสิ้นทุกถิ่นฐาน

ซึ่งบพิตรได้นิมิต ๑๖ ประการ ไม่มีเหตุเภทพาลแก่พระองค์ จะได้แก่โลกทั้งหลายในภายหน้า จงจำไว้พิจารณาอย่าลืมหลง จะเสื่อมสูญเมธีกวีวงศ์ ทั้งฝูงหงส์และประยูรตระกูลพราหมณ์ จะเฟื่องฟูชูชมแต่พวกอารมณ์หยาบ แบกเอาบาปหาบนรกยกขึ้นหาม อันกองกรรมก็จะนำสนองตาม จดลงหนังสุนัขถามเมื่อยามตาย

นี่เป็นพระพุทธดำรัสตรัสทำนายเหตุการณ์เมื่อประมาณ ๒๐๐๐ ปีเศษ ที่ล่วงมาแล้ว เป็นความจริงเป็นอย่างมากทีเดียว แต่คำทำนายของพระองค์ซึ่งจะมีอะไรอุบัติขึ้นมาอีกในอนาคตภายหน้านั้น ขอให้พุทธมามกะได้โปรดคอยดูต่อไปอีกเถิด □

พุทธทำนาย

ลอกจากศิลาจารึกเขตวิหารในสวนมฤคทายวันแห่งประเทศอินเดีย โดยคณะทูตไทยที่ไปอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุและพระศรีมหาโพธิ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ตามคำแปลจากภาษามคธเป็นไทยดังต่อไปนี้

สาธุอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพระเมตตากรุณาแก่สัพพสัตว์โลกที่เกิดมาล้วนแล้วแต่ลำบากยิ่งนัก ในคราวที่พระองค์ใกล้กึ่งพระชนมายุย่างเข้าพระปรินิพพานตามกาลเวลา จึงตรัสแก่พระอานนท์ผู้ศิษย์อันสนิทพากเพียรพยาบาลอยู่ใกล้ชิดว่า ดูก่อนอานนท์ สัตว์โลกทั้งหลายที่เกิดมาล้วนแต่ลำบากทั่วหน้ากัน ทุกชาติ ทุกศาสนา ตามธรรมชาติหมุนเวียนของโลก โลกยิ่งหมุนไปใกล้ความแตกทำลาย จนถึงสมัยเมื่อตถาคตนิพพานไปแล้วได้ ๕,๐๐๐ ปีเป็นที่สุด เมื่อโลกหมุนไปใกล้ถึงจำนวนปีที่ตถาคตทำนายไว้ ๒,๕๐๐ ปี มนุษย์และสัตว์ทั้งหลายจะได้รับภัยวิบัติสารพัดทิศเสียครึ่งหนึ่งในระยะ ๓๐ ปี สิ่งที่ศาสนิกชนไม่เคยพบไม่เคยเห็นก็จะได้พบได้เห็น ยักษ์หินที่ถูกสาปให้หลับก็กลับตื่นขึ้นมาอาละวาดยิ่งนัก เมื่อใกล้ถึงกึ่งศาสนาของตถาคตก็ทวีภัยใหญ่ยิ่งขึ้นทุกทิพาราตรีกาลแล้ว มนุษย์นอกศาสนาจะรบราฆ่าฟันกันถึงเลือดนองแผ่นดินและแผ่นน้ำ แม้อากาศก็มีอำนาจภัยจากฟ้าทุกทิศานุทิศ ไฟจะลุกลามเผาผลาญมนุษย์ไม่ขาดระยะ ต่างฝ่ายต่างทำลายกันอย่างย่อยยับเหมือนยักษ์กระหายเลือด แผ่นดินแผ่นน้ำจะเดือดเป็นเปลวไฟ แล้วตายไปฝ่ายละครึ่งจึงจะเลิกลาต่างฝ่ายต่างหมดกำลังด้วยกันตามวิสัยของยักษ์ร้ายนอกศาสนา ซึ่งถือกำเนิดมาจากสัตว์ป่าอำมหิต ส่วนศาสนิกชนผู้ขวนขวายในทางบุญเดินตามวจนะของตถาคต ก็จะสามารถระงับร้อนไม่ให้รุนแรง บ้านเมืองใดที่สักการะบูชาพระศรีมหาโพธิ์และกาสาวพัตร ก็จะได้รับความวิบัติเบาลง แต่จะหนีธรรมชาติหาพ้นไม่ เนื่องแต่ศาสนาของพระตถาคตล่วงได้

๒๔๘๕ ปีเป็นต้นไป ไฟจะลุกลามมาจากทางทิศตะวันออก ไหม้วัดวาอาราม สมณะชี-พราหมณ์จะอดอยากยากเข็ญ คนบ้านจะเข้าป่า สัตว์ป่าจะเข้ากรุง เมืองหลวงจะร้อนเป็นเปลวไฟ ลูกไฟจากฟ้าเป็นเพลิงผลาญ เหล็กกล้าจะทะยานผุดจากน้ำ มหาสมุทรจะชอกช้ำ สงครามจะเกิดทั่วทิศ ศึกจะติดบ้าน ทหารจะเป็นเจ้า ข้าวจะขาดแคลน ทุกแว่นแคว้นจะอดอยาก พลูหมากจะหมดเมือง ปราชญ์เปรื่องจะสิ้นศูนย์ ราชตระกูลอำมาตย์ ราษฎรทุกคนถืออำนาจเป็นธรรม ไม่เคารพหลักธรรม โลกแปรปรวนนิยมเชื่อถือถ้อยคำของคนคดคนโกง คนกล่าวคำเท็จ คนประจบสอพลอย่อมได้รับความเชื่อถือในท่ามกลางสังคมสันนิบาต คนดีผู้มีศีลประพฤติดีประพฤติไม่มีเสียง (อธรรมพูดจ้อ แต่ธรรมเป็นใบ้) จะเกิดการจลาจลวุ่นวาย ลูกจะพลัดพรากจากแม่ โคกจะเป็นน้ำ ผีขโมดป่าจะเข้าเมือง พระเสื้อเมืองทรงเมืองจะเข้าไพร เทวดาจะเรียกแมลงบี้เหล็กโกฏิหนึ่ง ผีเสื้อเหล็กแสนหนึ่งให้มาปล่อยไฟผลาญ เมื่อศาสนาของพระตถาคตล่วงได้ ๒๕๐๗ (ปีมะโรง) คนเปลี่ยนสภาพจากเดินมาเป็นคลาน ล่วงได้ ๒๕๐๘ (ปีมะเส็ง) ตลิ่งจะพัง แผ่นดินอธรรมจะหล่มเป็นทะเล ล่วงได้ ๒๕๑๒ (ปีระกา) หมู่มนุษย์จะมืด ๗ วัน ๗ คืน โลกดิ่งลงสู่ความหายนะ บุคคลใดได้เจริญเมตตากรุณา ไม่เบียดเบียนข่มเหง อิจฉาพยาบาท และประทุษร้ายซึ่งกันและกัน ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม และยึดถือคาถาของตถาคตด้วยก็จะพ้นภัยพิบัติ ให้เจริญภาวนาคาถาว่าดังนี้

"หิตะชิราทัน มันทะโลอะกะ สีลากะละลา สะสาลาละติ โสตถิ โหตะหะคะเน"

ให้ท่องบ่นเป็นนิตย์ ให้จดอักษรใส่กระดาษหรือผ้าขาวติดไว้ที่หน้าบ้านหัวนอนหรือพันเศียรไว้ สารพัดภัยวินาศสันติประสิทธิ์ ดูก่อนอานนท์ ตถาคตสงสารสัตว์ล้นพ้นที่มีอายุขัยอยู่ได้ยุคครึ่งของยุคสลาย เมื่อศาสนาของตถาคตล่วงได้ ๒๕๑๓ (ปีจอ) พระจันทร์จะเริ่มเร่งแสงฉายส่องโลก ครั้นล่วงได้ ๒๕๑๕ (ปีชวด) นับเป็นพ้นระยะ ๓๐ ปี พวกอธรรมคือคนที่ไม่ตั้งอยู่ในสัจจในศีล ไร้ซึ่งศีลธรรมนั้นจะหมดไปด้วยภัยวิบัติ เครื่องเบียดเบียนชีวิตในสมัยวิทยาศาสตร์จะหมดสิ้นไป เพราะมิจฉาทิฏฐิจะดับศูนย์ไปจากโลก

อธรรมจะแพ้ภัยในที่สุด ครุฑจะบินกลับถิ่นสถาพร คนจรจะกลับกรุงบำรุงธรรม ธรรมจะชนะ พระจะอยู่คู่บ้านเมืองอีกต่อไป การงานของมนุษย์จะสำเร็จด้วยอริยศาสตร์ ซึ่งไม่ต้องเบียดเบียนแรงผู้ใด ทุกคนจะสมบูรณ์ด้วยศีลธรรมและชีวิตอันผาสุก พระมหากษัตริย์ธรรมิกราชผู้เป็นพระโพธิสัตว์องค์หนึ่งจะเกิดภายในความอุปถัมภ์ของพระมหาเถระโพธิสัตว์ทั้ง ๒ พระองค์นี้จะจัดการสถาปนาบำรุงศาสนาของพระตถาคต ในระยะนี้เป็นยุคศิวิลัย พระมหาโพธิสัตว์จะเกิดในสมัยเมื่อศาสนาของตถาคตล่วงแล้ว ๒๔๕๕ ปี เมื่อล่วงได้ ๒๔๗๖ ปี พระมหากษัตริย์ธรรมิกราชาธิราชจะมาเกิด ทั้ง ๒ พระองค์นั้นจะสถิต ณ เบื้องทิศตะวันออกของมัชฌิมประเทศ (อินเดีย) ระหว่างปีจอกับปีกุน เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๓ ถึง ๒๕๑๔ ผู้มีบุญทั้ง ๒ นั้นจะเสด็จเข้ามาบำรุงศาสนาของตถาคตเป็นเที่ยงแท้ สมณะชีพราหมณ์จะตามเสด็จมา ๘๔,๐๐๐ รูป ดูก่อนอานนท์ ตถาคตสงสารสัตว์ เวลานั้นพลโลกยังเหลือน้อยเต็มที คำทำนายของตถาคตนี้เพื่อจะยังให้สัตว์ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ผู้ใดรู้แล้วไม่เชื่อไม่บอกเล่าให้กันรู้ต่อไป นับว่าเป็นกรรมแห่งสัตว์ต่างก็สิ้นสุดลงด้วยตามกาลเวลา ผู้ใดปรารถนาจะได้พบเห็นผู้มีบุญหรือทันเห็นผู้มีบุญ ก็ให้รักษาศีล ๕ ประการ ๑. **เคารพยำเกรงบิดามารดาประการ ๑ รู้จักบุญคุณท่านผู้มีบุญประการ ๑ ให้เจริญภาวนาในไตรลักษณ์ประการ ๑** พระคาถาในไตรลักษณ์ว่าดังนี้

"พุทโธ ทุกขัง อนิจจัง อนัตตา นะโมคัภพะระลา ชาติโย สัพพะ นิกะตะราสะ สัพพทุกขา สุโขโท อิติปิโสภะคะวา ประระมิตตา อิติสัพพัญญูมาคะตา อิติโพธิ มะนุปปัตโต อิติปิโส จะ เต นะโม ฯ"

รู้แล้วอย่าประมาท จงท่องบ่นรักษาศีลเจริญภาวนา ให้นึกหยั่งรู้ซึ่งคำทำนายนี้เสมอ ให้รู้เท่าถึงเหตุการณ์ แล้วจึงปลงกัมมัฏฐานให้เห็นเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาว่าตัวเราเกิดมาไม่เป็นแก่นสาร จงหาทางหลีกเลี่ยงหลุดพ้นจากพาลและมารร้ายวิบัติภัยทั้งปวงจึงจะได้รับสุข พ้นไปจากทุกข์ทั้งปวง. △

สุภาษิตพระร่วง

ปางสมเด็จพระร่วงเจ้า เผ่าแผ่นสุโขทัย มลักเห็นในอนาคต จึงผายพจน์ประภาษ เป็นอนุศาสนกถา สอนคณานรชน ทั่วธราดลพึงเพียร เรียนอำรุงผดุงอาตม์ อย่าเคลื่อนคลาดคลาถ้อย **เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินมาเมื่อใหญ่** อย่าใฝ่เอาทรัพย์ท่าน อย่าริระรานแก่ความ ประพฤติตามบูรพ์ระบอบ เอาแต่ชอบเสียผิด อย่าประกอบกิจเป็นพาล อย่าอวดหาญแก่เพื่อน เข้าเถื่อนอย่าลืมพร้า หน้าศึกอย่านอนใจ ไปเรือนท่านอย่านั่งนาน การเรือนตนเร่งคิด อย่านั่งชิดผู้ใหญ่ อย่าใฝ่สูงให้พ้นศักดิ์ ที่รักอย่าดูถูก ปลูกไมตรีอย่ารู้ร้าง สร้างกุศลอย่ารู้โรย อย่าโดยคำคนพลอด เข็นเรือทอดกลางถนน เป็นคนอย่าทำใหญ่ ข้าคนไทยไฟฟุน คบขุนนางอย่าโหด โทษตนผิดรำพึง อย่าคะนึงถึงโทษท่าน หว่านพืชจักเอาผล เลี้ยงคนจักกินแรง อย่าขัดแข็งผู้ใหญ่ อย่าใฝ่ตนให้เกิน เดินทางอย่าเดินเปลี่ยว น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ ที่ซุ่มเสือจงประหยัด จงเร่งระมัดฟืนไฟ ตนเป็นไทยอย่าคบทาส อย่าประมาทท่านผู้ดี มีสินอย่าอวดมั่ง ผู้เฒ่าสั่งจงจำความ ที่ขวากหนามอย่าเสียเกือก ทำรั้วเรือกไว้กับตน คนรักอย่าวางใจ ที่มีภัยพึงหลีก ปลีกตนไปโดยด่วน ได้ส่วนอย่ามักมาก **อย่ามีปากกว่าคน รักตนกว่ารักทรัพย์** อย่าได้รับของเข็ญ เห็นงามตาอย่าปอง ของฝากท่านอย่ารับ ที่ทับจงมีไฟ ที่ไปจงมีเพื่อน ทางแถวเถื่อนไคลคลา ครูบาสอนอย่าโกรธ โทษตนผิดพึงรู้ สู้เสียสินอย่าเสียศักดิ์ ภักดีอย่าด่วนเคียด อย่าเบียดเสียดแก่มิตร ที่ผิดช่วยเตือนตอบ ที่ชอบชิดช่วยยกยอ อย่าขอของรักมิตร ที่ชอบชิดมักจางจาก พบศัตรูปากปราศรัย ความในอย่าไขออก

ความนอกอย่านำเข้า อย่ามัวเมาเนืองนิจ คิดตรองตรึกทุกเมื่อ พึงผันเผื่อต่อญาติ รู้ที่ขลาดที่หาญ คบคนพาลอย่าพาลผิด อย่าผูกมิตรไมตรี เมื่อพาทีพึงตอบ จงนบนอบผู้ใหญ่ ช้างไล่แล่นเลี่ยงหลบ สุวานขบอย่าตอบ อย่ากอปรจิตริษยา เจรจาตามคดี อย่าปลุกผีกลางคลอง อย่าปองเรียนอาถรรพณ์ พลันฉิบหายวายม้วย ยลเยี่ยงถ้วยแตกมิติด ยลเยี่ยงสัมฤทธิ์แตกมิเสีย ลูกเมียอย่าวางใจ ภายในอย่านำออก ภายนอกอย่านำเข้า อาสาเจ้าจนตัวตาย อาสานายจนพอแรง ของแพงอย่ามักกิน อย่ายินคำคนโลภ โอบอ้อมเอาใจคน อย่ายลเหตุแค่ใกล้ ท่านไท้อย่าหมายโทษ ท่านโหดให้เอ็นดู ยอครูยอต่อหน้า ยอข้าเมื่อแล้วกิจ ยอมิตรเมื่อลับหลัง ลูกเมียยังอย่าสรรเสริญ เยียวสะเทินจะอดสู อย่าชังครูชังมิตร ผิดอย่าเอาเอาแต่ชอบ นอบตนต่อผู้เฒ่า เข้าออกอย่าวางใจ ระวังระไวหน้าหลัง เยียวผู้ชังจะคอยโทษ อย่ากริ้วโกรธเนืองนิจ ผิวผิดปลิดไปร้าง ช้างต้นไว้อาวุธ เครื่องสรรพยุทธอย่าวางจิต คิดทุกข์ในสงสาร อย่าทำการที่ผิด คิดขวนขวายที่ชอบ โต้ตอบอย่าเสียคำ คนขำอย่าร่วมรัก พวกพรรคพึงทำนุก ปลุกเอาแรงทั่วตน ยลเยี่ยงไก่นกกระทา พาลูกหลานมากิน ระบือระบิลอย่าพึ่งคำ ควรจะทำอย่าด่วนได้ อย่าใช้คนบังบด ทดแทนคุณท่านเมื่อยาก ฝากของรักจงพอใจ เผ้าท้าวไทอย่าทระนง ภักดีจงอย่าเกียจ เจ้าอย่าเคียดแค้นตอบ นอบนบใจใสสุทธิ์ อย่าขุดคนด้วยปาก อย่าถากคนด้วยตา อย่าพาผิดด้วยหู อย่าเลียนครูเตือนด่า อย่าริกล่าวคำคด คนทรยศอย่าเชื่อ อย่าเผื่อแผ่ความผิด อย่าผูกมิตรคนจร ท่านสอนอย่าสอนตอบ ความชอบจำใส่ใจ ระวังระไวที่ไปมา เมตตาตอบต่อมิตร คิดแล้วจึงเจรจา อย่านินทาผู้อื่น อย่าตื่นยกยอตน คนจนอย่าดูถูก ปลูกไมตรีทั่วชนตระกูลตนจงคำนับ อย่าจับลิ้นแก่คน ท่านรักตนจงรักตอบ ท่านนอบตนจงนอบแทนความแหนให้ประหยัด เผ่ากษัตริย์เพลิงงู อย่าดูถูกว่าน้อย หิ่งห้อยอย่าแข่งไฟ อย่าปองภัยต่อท้าว อย่ามักห้าวพลันแตก อย่าเข้าแบกงาช้าง อย่าออกก้างขุนนาง ปางมีชอบท่านช่วย ปางป่วยท่านชิงชัง ผิจะบังบังจนลับ ผิจะจับจับจงมั่น ผิจะคั้นคั้นจนตาย ผิจะ

หมายหมายจงแท้ ผิจะแก้แก้จนกระจ่าง อย่ารักห่างกว่าชิด คิดข้างหน้าอย่าเบา อย่าถือเอาตื้นกว่าลึก เมื่อเข้าศึกระวังตน เป็นคนเรียนความรู้ จงยิ่งผู้มีศักดิ์ อย่ามักง่ายมิดี อย่าตีงูให้กา อย่าตีปลาหน้าไซ ใจอย่าเบาจงหนัก อย่าตีสุนัขห้ามเห่า ข้าเก่าร้ายอดเอา อย่ารักเหากว่าผม อย่ารักลมกว่าน้ำ อย่ารักถ้ำกว่าเรือน อย่ารักเดือนกว่าตะวัน สบส่งสรรพโอวาท ผู้เป็นปราชญ์พึงสดับ ตรับตริตรองปฏิบัติ โดยอรรถอันถ่องถ้วน แถลงเลศเหตุเลือกล้วน เลิศอ้างทางธรรม แลนา

ข้อคิดในการประกอบธุรกิจ

นักธุรกิจผู้หนึ่งซึ่งได้เข้าบริหารงานในบริษัท ซึ่งกำลังจะล้มมิล้มแหล่อยู่ แล้วและกลับทำให้บริษัทนั้นเจริญขึ้นจนนับได้ว่าเป็นบริษัทที่ใหญ่ โตมีชื่อเสียงบริษัทหนึ่งนั้น บัดนี้ได้ละมือจากงานบริหารโดยสิ้นเชิงเพื่อพักผ่อน และในบรรดาเอกสารต่าง ๆ ที่เขาทิ้งไว้เบื้องหลังนั้นมีอยู่ฉบับหนึ่งซึ่งเขาให้ชื่อว่า "ปรัชญาในการประกอบธุรกิจของข้าพเจ้า"

เมื่อวารสาร "แอคมี รีพอเตอร์" ของสมาคมวิศวกรที่ปรึกษามาพบเอกสารฉบับนั้นเข้าและเห็นว่าสิ่งที่มีค่าเกินกว่าที่จะปล่อยไว้ให้เป็นสมบัติของบุคคลผู้นั้นแต่ผู้เดียว ทางวารสารฉบับนั้นจึงได้นำข้อความในเอกสารนั้นมาย่อไว้ ดังต่อไปนี้

๑. พร้อมที่จะจ่ายราคาอย่าง "สูง" สำหรับประกอบกิจการให้ลุล่วงไปโดยเป็นผลสำเร็จ ไม่ว่าราคานั้นจะคิดเป็นเงินเป็นสิ่งของ หรือเป็นกำลังแรงงาน อย่าประหยัด ถ้าการประหยัดนั้นจะเป็นการเสี่ยงและอาจทำให้กิจการไม่ลุล่วงไปโดยได้ผลตามความมุ่งหมาย

๒. กะการให้ละเอียดโดยแบ่งงานเป็นขั้น ๆ เป็นวัน ๆ ไป แล้วคอยระวังตรวจตราให้เป็นไปตามนั้น อย่ามัวท้อถอยหรือหวาดไปว่าจะทำไม่สำเร็จ แต่ก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแนวทางเสียใหม่เมื่อเห็นชัดอยู่ว่าถ้าขืนทำต่อไปจะไม่มีทางสำเร็จได้

๓. อย่าสอนผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของท่านถึงวิธีทำงาน ชิ้นใดชิ้นหนึ่งก่อน ที่จะถามเขาว่า เขาคิดว่าเขาควรจะทำงานชิ้นนั้นไปอย่างไร

๔. กล้าผจญปัญหาต่าง ๆ การทำอะไรลงไปอย่างลวก ๆ พอให้เสร็จ ๆ ไปนั้น อาจมีเรื่องยุ่งยากตามมาภายหลัง และเป็นการฝึกที่ไม่ดีสำหรับทุกคน

๕. ทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปทีละชิ้น

๖. อย่าตัดสินใจอย่างลวก ๆ ถ้าคำตอบจะต้องมีคำว่า "Yes" หรือ "No" แล้ว คำตอบที่ถูกมักจะเป็นคำ "No"

๗. ใช้เวลาอย่างน้อย ๒ ปีเพื่อทดลองระบบหรือวิธีทำงาน ที่ผิดแผกไป จาก ที่เคยใช้อยู่เพื่อให้แน่ใจได้ว่าวิธีใหม่นั้นดีจริง ก่อนที่จะรับเข้าไว้ใช้เป็นประจำในการประกอบกิจการ

๘. จงใช้วิธีใหม่เมื่อปรากฏว่าการทดลองดำเนินการในวิธีใหม่นั้น ได้ผล ดีจริง อย่ากลัวที่จะเป็นผู้นำในการประกอบกิจการใดเป็นคนแรก ถ้าหากการประกอบกิจการนั้นเป็นไปตามหลักการที่ดีและเหมาะสม แม้จะยังขาดความชำนิชำนาญในการประกอบ กิจการใหม่ ๆ นั้นบ้างก็ตาม

๙. ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ เมื่อเห็นว่าควรทำเช่นนั้นจะเป็นการทุ่นเวลาและเพิ่มผลกำไร ชีวิตเรามันสั้นเกินกว่าที่จะคอยพึ่งแต่เวลาและความชำนาญของตนเอง

๑๐. เมื่อตั้งต้นทำงานชิ้นใดลงไปแล้วจงทำไปให้สำเร็จให้จงได้ ทั้งนี้มิใช่เพื่อจะทำให้มันเสร็จ ๆ ไปเท่านั้นดอก แต่เพื่อฝึกตัวเราเองให้มีวินัยและมีความเคารพต่อตนเองด้วย

๑๑. ถ้ามีอะไรผิดพลาด จงพยายามแก้ไขเป็นขั้น ๆ ไป และอย่าไปหวังว่าจะแก้ได้สำเร็จก่อนที่จะได้ดำเนินการไปแล้วทุก ๆ ขั้น การแก้ความผิดพลาดนั้นจะต้องใช้ความมานะอดทน การหาทางออกโดยทางลัดนั้นไม่เหมาะ

๑๒. คำสั่งทั้งหมดต้องให้ไว้อย่างชัดเจน ทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเสียเลย

๑๓. จัดสำรองเวลา กำลังงาน สิ่งของและเงินไว้เผื่อเหตุการณ์ฉุกเฉิน

๑๔. ในการปรึกษาหารือกับผู้ร่วมงาน จงแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปทีละข้อ โดยไม่ต้องรีบร้อน

๑๕. หลังจากได้จัดเงินผลกำไรเก็บสำรองไว้เท่าที่ควรแล้ว จงจัดแบ่งให้กับผู้ถือหุ้น พนักงาน และลูกค้าอย่างยุติธรรมที่สุด นี่แหละเป็นเคล็ดที่นับว่าสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

คิหิปฏิบัติ

จตุกกะ

กรรมกิเลส คือกรรมเครื่องเศร้าหมอง ๔ อย่าง

๑. ปาณาติบาต ทำชีวิตสัตว์ให้ตกล่วง

๒. อทินนาทาน ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย

๓. กาเมสุมิจฉาจาร ประพฤติผิดในกาม

๔. มุสาวาท พูดเท็จ

อบายมุข คือเหตุเครื่องฉิบหาย ๔ อย่าง

๑. ความเป็นนักเลงหญิง

๒. ความเป็นนักเลงสุรา

๓. ความเป็นนักเลงการพนัน

๔. การคบคนชั่วเป็นมิตร

ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ คือประโยชน์ในปัจจุบัน ๔ อย่าง

๑. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ในการประกอบกิจเครื่องเลี้ยงชีวิตก็ดี ในการศึกษาเล่าเรียนก็ดี ในการทำธุระหน้าที่ของตนก็ดี

๒. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือรักษาทรัพย์ที่แสวงหามาได้ด้วยความหมั่นไม่ให้เป็นอันตรายก็ดี รักษาการงานของตัวไม่ให้เสื่อมเสียไปก็ดี

๓. กัลยาณมิตตตา ความมีเพื่อนเป็นคนดี ไม่คบคนชั่ว

๔. สมชีวิตา ความเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ ไม่ให้ฝืดเคืองนัก ไม่ให้ฟูมฟายนัก

สัมปรายิกัตถประโยชน์ คือประโยชน์ในภายหน้า ๔ อย่าง

๑. สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา คือเชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ เช่น เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น

๒. สีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล คือรักษากายวาจาเรียบร้อยดี ไม่มีโทษ

๓. จาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการบริจาคทาน เป็นการเฉลี่ยสุขให้แก่ผู้อื่น

๔. ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา รู้จักบาป บุญ คุณ โทษ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น

มิตตปฏิรูป คือคนเทียมมิตร ๔ จำพวก

๑. คนปอกลอก

๒. คนดีแต่พูด

๓. คนหัวประจบ

๔. คนชักชวนในทางฉิบหาย

คน ๔ จำพวกนี้ไม่ใช่มิตร เป็นแต่คนเทียมมิตร ไม่ควรคบ

๑. คนปอกลอก มีลักษณะ ๔

๑. คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว

๒. เสียให้น้อย คิดเอาให้ได้มาก

๓. เมื่อมีภัยแก่ตัวจึงรับทำกิจของเพื่อน

๔. คบเพื่อนเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว

๒. คนดีแต่พูด มีลักษณะ ๔

๑. เก็บเอาของล่วงแล้วมาปราศรัย

๒. อ้างเอาของที่ยังไม่มีมาปราศรัย

๓. สงเคราะห์ด้วยสิ่งหาประโยชน์มิได้

๔. ออกปากพึ่งมิได้

๓. คนหัวประจบ มีลักษณะ ๔

๑. จะทำชั่วก็คล้อยตาม

๒. จะทำดีก็คล้อยตาม

๓. ต่อหน้าว่าสรรเสริญ

๔. ลับหลังตั้งนินทา

๔. คนชักชวนในทางฉิบหาย มีลักษณะ ๔

๑. ชักชวนดื่มน้ำเมา

๒. ชักชวนเที่ยวกลางคืน

๓. ชักชวนให้มัวเมาในการเล่น

๔. ชักชวนให้เล่นการพนัน

มิตรแท้มี ๔ จำพวก

๑. มิตรมีอุปการะ

๒. มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์

๓. มิตรแนะประโยชน์

๔. มิตรมีความรักใคร่

มิตร ๔ จำพวกนี้เป็นมิตรแท้ ควรคบ

๑. มิตรมีอุปการะ มีลักษณะ ๔

๑. ป้องกันเพื่อนผู้ประมาทแล้ว
๒. ป้องกันทรัพย์สมบัติของเพื่อนผู้ประมาทแล้ว
๓. เมื่อมีภัย เป็นที่พึ่งพำนักได้
๔. เมื่อมีธุระ ช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก

๒. มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ มีลักษณะ ๔

๑. ขยายความลับของตนแก่เพื่อน
๒. ปิดความลับของเพื่อนไม่ให้แพร่งพราย
๓. ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ
๔. แม้ชีวิตก็อาจสละแทนได้

๓. มิตรแนะประโยชน์ มีลักษณะ ๔

๑. ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว
๒. แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
๔. บอกทางสวรรค์ให้

๔. มิตรมีความรักใคร่ มีลักษณะ ๔

๑. ทุกข์ ทุกข์ด้วย
๒. สุข สุขด้วย
๓. โต้เถียงคนที่พูดติเตียนเพื่อน
๔. รับรองคนที่พูดสรรเสริญเพื่อน

สังคหวัตถุ ๔ อย่าง

๑. ทาน ให้ปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน

๒. ปิยวาจา เจรจาวาจาที่อ่อนหวาน

๓. อัตถจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

๔. สมานัตตตา ความเป็นคนมีตนเสมอ ไม่ถือตัว

คุณทั้ง ๔ อย่างนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้

สุขของคฤหัสถ์ ๔ อย่าง

๑. สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์

๒. สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโภค

๓. สุขเกิดแต่ความไม่ต้องเป็นหนี้

๔. สุขเกิดแต่การประกอบการงานที่ปราศจากโทษ

ความปรารถนาของบุคคลในโลกที่ได้สมหมายด้วยยาก ๔ อย่าง

๑. ขอสมบัติจงเกิดมีแก่เราโดยทางที่ชอบ

๒. ขอยศจงเกิดมีแก่เรากับญาติพวกพ้อง

๓. ขอเราจงรักษาอายุให้ยืนยาว

๔. เมื่อสิ้นชีพแล้วขอให้ไปเกิดในสวรรค์

ธรรมเป็นเหตุให้สมหมาย มี ๔ อย่าง

๑. สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา

๒. สีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล

๓. จาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วยบริจาคทาน

๔. ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา

ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่นานไม่ได้เพราะ สถาน ๔

๑. ไม่แสวงหาพัสดุที่หายแล้ว

๒. ไม่บูรณะพัสดุที่คร่ำคร่า

๓. ไม่รู้จักประมาณในการบริโภคสมบัติ

๔. ตั้งสตรีหรือบุรุษทุศีลเป็นพ่อเรือนแม่เรือน

ผู้หวังจะดำรงตระกูลควรเว้นสถาน ๔ ประการนี้เสีย

ธรรมของฆราวาส ๔

๑. สัจจะ สัตย์ซื่อแก่กัน

๒. ทมะ รู้จักข่มจิตของตน

๓. ขันติ อดทน

๔. จาคะ สละให้ปันสิ่งของ ๆ ตนแก่คนที่ควรให้ปัน

ปัญจกะ

ประโยชน์เกิดแต่การถือโภคทรัพย์ ๕ อย่าง

แสวงหาโภคทรัพย์ ได้มาโดยทางที่ชอบแล้ว

๑. เลี้ยงตัว มารดา บิดา บุตร ภรรยา บ่าวไพร่ ให้เป็นสุข

๒. เลี้ยงเพื่อนฝูงให้เป็นสุข

๓. บำบัดอันตรายที่เกิดแต่เหตุต่าง ๆ

๔. ทำพลี ๕ อย่าง คือ

ก. ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ

ข. อติถิพลี ต้อนรับแขก

ค. ปุพพเปตพลี ทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย

ง. ราชพลี ถวายเป็นหลวง มีเสียภาษีอากร เป็นต้น

จ. เทวตาพลี ทำบุญอุทิศให้เทวดา

๕. บริจาคทานให้สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติชอบ

ศีล ๕ ประการ

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการทำสัตว์ให้ตกล่วงไป

๒. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ ด้วยอาการแห่งขโมย

๓. กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี เว้นจากประพฤติผิดในกาม

๔. มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากพูดเท็จ

๕. สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี เว้นจากดื่มน้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

ศีล ๕ ประการนี้ คฤหัสถ์ควรรักษาเป็นนิตย์

มิจฉาวณิชชา คือการค้าขายไม่ชอบธรรม ๕ อย่าง

๑. ค้าขายเครื่องประหาร

๒. ค้าขายมนุษย์

๓. ค้าขายสัตว์เป็นสำหรับฆ่าเพื่อเป็นอาหาร

๔. ค้าขายน้ำเมา

๕. ค้าขายยาพิษ

การค้าขาย ๕ อย่างนี้ เป็นข้อห้ามอุบาสกไม่ให้ประกอบ

สมบัติของอุบาสก ๕ ประการ

๑. ประกอบด้วยศรัทธา

๒. มีศีลบริสุทธิ์

๓. ไม่ถือมงคลตื่นข่าว คือ เชื่อกรรม ไม่เชื่อมงคล

๔. ไม่แสวงหาเขตบุญนอกพุทธศาสนา

๕. บำเพ็ญบุญแต่ในพุทธศาสนา

อุบาสกพึงตั้งอยู่ในสมบัติ ๕ ประการ และเว้นจากวิบัติ ๕ ประการ ซึ่งวิปริตจากสมบัตินั้นเสีย

ฉักกะ

ทิศ ๖

ปุรัตถิมทิส	คือทิศเบื้องหน้า	มารดาบิดา
ทักขิณทิส	คือทิศเบื้องขวา	อาจารย์
ปัจฉิมทิส	คือทิศเบื้องหลัง	บุตรภรรยา
อุดตรทิส	คือทิศเบื้องซ้าย	มิตร
เหฏฐิมทิส	คือทิศเบื้องต่ำ	บ่าว
อุปริมทิส	คือทิศเบื้องบน	สมณพราหมณ์

๑. ปุรัตถิมทิส คือทิศเบื้องหน้า มารดาบิดา

บุตรพึงบำรุงด้วยสถาน ๕ อย่าง

๑. ท่านได้เลี้ยงมาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ

๒. ทำกิจของท่าน

๓. ดำรงวงศ์สกุล

๔. ประพฤติตนให้เป็นคนสมควรรับทรัพย์มรดก

๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

มารดาบิดาได้รับบำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์บุตรด้วยสถาน ๕

๑. ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว

๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี

๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา

๔. หาภรรยาที่สมควรให้

๕. มอบทรัพย์ให้ในสมัย

๒. ทักขิณทิส คือทิศเบื้องขวา อาจารย์

ศิษย์พึงบำรุงด้วยสถาน ๕

๑. ด้วยการลุกขึ้นยืนรับ

๒. ด้วยการเข้าไปคอยรับใช้

๓. ด้วยการเชื่อฟัง

๔. ด้วยการอุปฐาก

๕. ด้วยการเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ

อาจารย์ได้รับบำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์ศิษย์ด้วยสถาน ๕

๑. แนะนำดี

๒. ให้เรียนดี

๓. บอกศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง ไม่ปิดบังอำพราง

๔. ยกย่องให้ปรากฏในเพื่อนฝูง

๕. ทำความป้องกันในทิศทั้งหลาย คือจะไปในทิศไหนก็ไม่อดอยาก

๓. **ปัจฉิมทิส** คือทิศเบื้องหลัง ภรรยา สามี

พึงบำรุงด้วยสถาน ๕

๑. ด้วยยกย่องนับถือว่า เป็นภรรยา

๒. ด้วยไม่ดูหมิ่น

๓. ด้วยไม่ประพฤติล่วงใจ

๔. ด้วยมอบความเป็นใหญ่ให้

๕. ด้วยให้เครื่องแต่งตัว

ภรรยาได้รับความบำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์สามีด้วยสถาน ๕

๑. จัดการงานดี

๒. สงเคราะห์คนข้างเคียงสามีดี

๓. ไม่ประพฤติล่วงใจสามี

๔. รักษาทรัพย์ที่สามีหามาได้ไว้

๕. ขยันไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง

๔. **อุตตรทิส** คือทิศเบื้องซ้าย **มิตร**

กุลบุตรพึงบำรุงด้วยสถาน ๕

๑. ด้วยให้ปัน

๒. ด้วยเจรจาถ้อยคำไพเราะ

๓. ด้วยประพฤติประโยชน์

๔. ด้วยความเป็นผู้มีตนเสมอ

๕. ด้วยไม่แกล้งกล่าวให้คลาดจากความจริง

มิตรได้บำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรด้วยสถาน ๕

๑. รักษามิตรผู้ประมาทแล้ว

๒. รักษาทรัพย์ของมิตรผู้ประมาทแล้ว

๓. เมื่อมีภัยเอาเป็นที่พึ่งพำนักได้

๔. ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ

๕. นับถือตลอดถึงวงศ์ของมิตร

๕. เหฏฐิมทิส คือทิศเบื้องต่ำ บ่าว

นายพึงบำรุงด้วยสถาน ๕

๑. ด้วยการจัดการงานให้ทำตามสมควรแก่กำลัง

๒. ด้วยให้อาหารและรางวัล

๓. ด้วยการรักษาพยาบาลในเวลาเจ็บไข้

๔. ด้วยแจกของที่มีรสแปลกประหลาดให้กิน

๕. ด้วยปล่อยในสมัย

บ่าวได้รับบำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์นายด้วยสถาน ๕

๑. ลุกขึ้นทำการงานก่อนนาย

๒. เลิกทำการงานทีหลังนาย

๓. ถือเอาแต่ของที่นายให้

๔. ทำการงานให้ดีขึ้น

๕. นำคุณของนายไปสรรเสริญในที่นั้น ๆ

คำกล่าวบูชา และ อาราธนาต่าง ๆ

บูชาดอกไม้ธูปเทียน

๑. อิมินา สกฺกาเรน พุทฺธํ อภิปูชยามิ

ข้าพเจ้าขอบูชาเฉพาะซึ่งพระพุทธเจ้าด้วยเครื่องสักการะนี้ (กราบ)

๒. อิมินา สกฺกาเรน ธมฺมํ อภิปูชยามิ

ข้าพเจ้าขอบูชาเฉพาะซึ่งพระธรรมด้วยเครื่องสักการะนี้ (กราบ)

๓. อิมินา สกฺกาเรน สงฺฆํ อภิปูชยามิ

ข้าพเจ้าขอบูชาเฉพาะซึ่งพระสงฆ์ด้วยเครื่องสักการะนี้ (กราบ)

กราบพระด้วยมือเปล่า

๑. อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภควา พุทฺธํ ภควนฺตํ อภิวาเทมิ

พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้เองโดยชอบ ข้าพเจ้าขออภิวาทกราบไหว้พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้ตรัสรู้เองโดยชอบพระองค์นั้น ด้วย กาย, วาจา, ใจ. (กราบ)

๒. สวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม ธมฺมํ นมสฺสามิ

พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้ว ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระธรรมนั้นด้วย กาย. วาจา, ใจ. (กราบ)

๓. สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ สงฺฆํ นมามิ

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าปฏิบัติดีแล้ว ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระสงฆ์หมู่นั้นด้วย กาย, วาจา, ใจ. (กราบ)

อาราธนาศีล ๕

๑. มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม

๒. ทุติยมฺปิ มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม

๓. ตติยมฺปิ มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม

คำอาราธนาว่า ยาจาม นั้นสำหรับรับศีลหลายคน ถ้าคนเดียวให้ว่า อหํ ภนฺเต ฯลฯ แล้วลงท้ายว่า ยาจามิ

อาราธนาศีล ๘

๑. มยํ ภนฺเต วิสุํ วิสุํ รกฺขนตฺถาย ติสรเณน สห อฏฺฐ สีลานิ ยาจาม

๒. ทุติยมฺปิ มยํ ภนฺเต วิสุํ วิสุํ รกฺขนตฺถาย ติสรเณน สห อฏฺฐ สีลานิ ยาจาม

๓. ตติยมฺปิ มยํ ภนฺเต วิสุํ วิสุํ รกฺขนตฺถาย ติสรเณน สห อฏฺฐ สีลานิ ยาจาม

คำอาราธนาว่า ยาจาม นั้นสำหรับรับศีลหลายคน ถ้าคนเดียวให้ว่า อหํ ภนฺเต ฯลฯ แล้วลงท้ายว่า สีลานิ ยาจามิ

อาราธนาศีลอุโบสถ

๑. มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ ยาจาม

๒. ทุติยมฺปิ มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ ยาจาม

๓. ตติยมฺปิ มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ ยาจาม

คำอาราธนาว่า ยาจาม นั้น สำหรับรับศีลหลายคน ถ้าคนเดียวให้ว่า อหํ ภนฺเต ฯลฯ แล้วลงท้ายว่า ยาจามิ

คำอาราธนาพระปริตร (สวดมนต์เย็น)

วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา

สพฺพทุกฺขวินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ

วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพภยวินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ
วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพโรควินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ

อาราธนาธรรม

พฺรหฺมา จ โลกาธิปติ สหมฺปติ กตฺอญฺชลี อนฺธิวรํ อยาจถ สนฺตีธ สตฺตาปฺปรชกฺขชาติกา เทเสตุ ธมฺมํ อนุกมฺปิมํ ปชํ ฯ

คำกล่าวถวายทานต่าง ๆ และ คำตรวจน้ำ

คำถวายสังฆทาน

(ประเภทสามัญ)

อิมานิ มยํ ภนฺเต, ภตฺตานิ, สปริวารานิ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส, โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต, ภิกฺขุสงฺโฆ, อิมานิ, ภตฺตานิ, สปริวารานิ, ปฏิคฺคณฺหาตุ, อมฺหากํ, ทีฆรตฺตํ, หิตาย, สุขาย.

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายซึ่งภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับซึ่งภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

คำถวายสังฆทานอุทิศ

อิมานิ มยํ ภนฺเต, ภตฺตานิ, สปริวารานิ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส, โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต, ภิกฺขุสงฺโฆ, อิมานิ, ภตฺตานิ, สปริวารานิ, ปฏิคฺคณฺหาตุ, อมฺหากญฺเจว, มาตาปิตุอาทีนญฺจ, ญาตกานํ, ทีฆรตฺตํ, หิตาย, สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายซึ่งภัตตาหาร กับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านี้แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับซึ่งภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ญาติทั้งหลาย มีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย สิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

คำถวายมตกภัตร

อิมานิ มยํ ภนฺเต, มตกภตฺตานิ, สปริวารานิ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส, โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต, ภิกฺขุสงฺโฆ, อิมานิ, ภตฺตานิ, สปริวารานิ, ปฏิคฺคณฺหาตุ, อมฺหากํ, ทีฆรตฺตํ, หิตาย, สุขาย.

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งมตกภัตร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญฯ

คำถวายสลากภัตร

เอตานิ มยํ ภนฺเต, ภตฺตานิ, สปริวารานิ, อสุกฏฺฐาเน, ฐปิตานิ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส, โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต, ภิกฺขุสงฺโฆ, เอตานิ, ภตฺตานิ สปริวารานิ, ปฏิคฺคณฺหาตุ, อมฺหากํ, ทีฆรตฺตํ, หิตาย, สุขาย.

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งภัตตาหาร กับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านั้น ซึ่งตั้งไว้ ณ ที่โน้น ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับ ซึ่งภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านั้น เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญฯ

คำถวายข้าวสาร

อิมานิ มยํ ภนฺเต, ตณฺฑุลานิ, สปริวารานิ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส, โอโณชยาม, สาธุโณ ภนฺเต, ภิกฺขุสงฺโฆ, อิมานิ, ตณฺฑุลานิ, สปริวารานิ, ปฏิคฺคณฺหาตุ. อมฺหากํ, ทีฆรตฺตํ, หิตาย, สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งข้าวสาร กับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ซึ่งข้าวสาร กับทั้งบริวารทั้งหลาย

เหล่านี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

คำถวายผ้าอาบน้ำฝน

อิมานิ มยํ ภนฺเต วสฺสิกสาฏิกานิ, สปริวารานิ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส, โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต, ภิกฺขุสงฺโฆ, อิมานิ, วสฺสิกสาฏิกานิ, สปริวารานิ, ปฏิคฺคณฺหาตุ, อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ หิตาย, สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวาย ผ้าอาบน้ำฝนกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ซึ่งผ้าอาบน้ำฝน กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

คำถวายอัจเจกจีวร

อิมานิ มยํ ภนฺเต, อจฺเจกจีวรานิ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส, โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต, ภิกฺขุสงฺโฆ, อิมานิ, มาตาปิตุอาทีนญฺจ, ญาตกานํ, ทีฆรตฺตํ, หิตาย. สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งผ้าอัจเจกจีวรทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับซึ่งผ้าอัจเจกจีวรทั้งหลายเหล่านี้ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ญาติทั้งหลาย มีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย สิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

คำถวายผ้ากฐิน

อิมํ ภนฺเต. สปริวารํ, กฐินทุสฺสํ, สงฺฆสฺส, โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต, สงฺโฆ, อิมํ, สปริวารํ, กฐินทุสฺสํ, ปฏิคฺคณฺหาตุ, ปฏิคฺคเหตฺวา, อิมินา, ทุสฺเสน, กฐินํ, อตฺถรตุ, อมฺหากํ, ทีฆรตฺตํ, หิตาย, สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งผ้ากฐิน กับทั้งบริวารนี้ แก่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับ ซึ่งผ้ากฐินกับทั้งบริวารนี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย ครั้นรับแล้วจงกรานกฐินด้วยผ้านี้ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ

คำถวายผ้าบริวารกฐิน

อิมานิ มยํ ภนฺเต, จีวรานิ, กฐินทุสฺสสฺส, ปริวารภูตานิ, สงฺฆสฺส, โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต, สงฺโฆ, อิมานิ, จิวรานิ, ปฏิคฺคณฺหาตุ, อมฺหากํ, ทีฆรตฺตํ, หิตาย, สุขาย

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งจีวรทั้งหลายเหล่านี้ อันเป็นบริวารแห่งผ้ากฐิน แก่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับ ซึ่งจีวรทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

คำถวายผ้าป่า

เอตานิ มยํ ภนฺเต, ปํสุกุลจีวรานิ, สปริวารานิ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส โอโณชยาม. สาธุ โน ภนฺเต, ภิกฺขุสงฺโฆ, เอตานิ, ปํสุกุลจีวรานิ, สปริวารานิ, ปฏิคฺคณฺหาตุ, อมฺหากํ, ทีฆรตฺตํ, หิตาย, สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งบังสุกุลจีวร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านั้น แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับ ซึ่งผ้าบังสุกุลจีวรกับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านั้น ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

คำถวายเสนาสนะกุฎีวิหาร

อิมานิ มยํ ภนฺเต, เสนาสนานิ, อาคตานาคตสฺส, จาตุทิสสฺส. ภิกฺขุสงฺฆสฺส,

โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต, ภิกฺขุสงฺโฆ, อิมานิ. เสนาสนานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ, อมฺหากํ. ทีฆรตฺตํ หิตาย, สุขาย,

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย เสนาสนะเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ อันมาจากทิศทั้ง ๔ ที่มาแล้วก็ดี ที่ยังไม่มาก็ดี ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ซึ่งเสนาสนะเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

คำถวายเสนาสนะพร้อมด้วยบริขาร

อิทํ ภนฺเต เสนาสนํ สเสนาสนปริกฺขารํ, อมฺเหหิ, การาปิตํ, ปติฏฺฐาปิตํ, อิมํ มยํ ภนฺเต, เสนาสนํ, สเสนาสนปริกฺขารํ, อาคตานาคตสฺส, จาตุทฺทิสสฺส สงฺฆสฺส, โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต, สงฺโฆ อิมํ, เสนาสนํ, สเสนาสหปริกฺขารํ, ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากํ, ทีฆรตฺตํ หิตาย, สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ เสนาสนะนี้พร้อมด้วยเครื่องใช้สอย ประจำ เสนาสนะ ข้าพเจ้าทั้งหลาย สร้างเสร็จแล้ว ประดิษฐานไว้แล้ว ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวาย ซึ่งเสนาสนะ พร้อมด้วยเครื่องใช้สอยประจำเสนาสนะนี้ แก่พระสงฆ์ที่มาจากทิศทั้ง ๔ ที่มาแล้วก็ดี ที่ยังไม่มาก็ดี ขอพระสงฆ์ จงรับ ซึ่งเสนาสนะ พร้อมด้วยเครื่องใช้สอยประจำเสนาสนะ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

คำปวารณาสงฆ์เพื่อบำรุงเสนาสนะ

มยํ ภนฺเต, สงฺฆํ, ปวาเรม, ขณฺฑผุลฺลเสนาสนปฏิสงฺขรเณหิปิ, นวกมฺมกรเณ–หิปิ, ปาทกุฆนารเหหิ. กปฺปิยวตฺถูหิ, ขณฺฑผุลฺลปฏิสงฺขรณาทีนํ. อตฺถาย, ยทา สงฺโฆ. ปติ–สงฺขรณาทีหิ, อตฺติโก, โหติ, ตทา สงฺฆสฺส, เวนฺยาวจฺจกรสฺส, อาโรเจตุ, สาธุ โน ภนฺเต. สงฺโฆ, อิมํ ปวารณํ, ปฏิคฺคณฺหาตุ, กมฺหากํ, ทีฆรตฺตํ หิตาย, สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอปวารณาสงฆ์ ด้วยกัปปิยวัตถุทั้งหลาย ควรแก่ราคา.........บาท..........สตางค์ สำหรับช่วยซ่อมแซมเสนาสนะที่หักพังสำหรับสร้างขึ้นใหม่บ้าง เพื่อประโยชน์แก่กิจการทั้งหลายที่ปฏิสังขรณ์เสนาสนะที่หักพังเป็นต้นในอารามนี้ พระสงฆ์มีความต้องการด้วยกัปปิยวัตถุเครื่องปฏิสังขรณ์ เป็นต้นในกาลใด ขอพระสงฆ์จงบอกแก่ไวยาวัจกรพระสงฆ์ในกาลนั้น ขอพระสงฆ์ จงรับ ซึ่งปวารณานี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

คำถวายน้ำผึ้ง น้ำมัน น้ำอ้อย

สรโท, นามายํ ภนฺเต กาโล สมฺปตฺโต ยตฺถ ตถาคโต, อรหํ, สมฺมาสมฺพุทฺโธ สารทิกาพาเธน, อาพาธิกานํ, ภิกฺขุนํ, ปญฺจ, เภสชฺชานิ, อนุญฺญาสิ, สปฺปิ, นวนีตํ, เตลํ, มธุ, ผาณิตํ, มยนฺทานิ, ตกฺกาลสทิสํ, สมฺปตฺตา, ตสฺส, ภควโต. ปญฺญตฺตานุคตํ ทานํ, ทาตุกามา, เตสุ, ปริยาปนฺนํ, มธุ จ, เตลํ จ, ผาณิตํ จ, ภิกขูนญฺเจว, สามเณรานญฺจ โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต, อยฺยา, ยถาวิภตฺตํ, มธุทานํ จ, เตลํ จ, ผาณิตํ จ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากํ, ทีฆรตฺตํ, หิตาย, สุขาย.

ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ บัดนี้สารทะกาลมาถึงแล้ว ในกาลใดเล่า พระตถาคตอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงอนุญาตยา ๕ อย่างคือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย แก่ภิกษุทั้งหลาย ผู้ป่วยไข้ด้วยโรคเกิดในสารทะกาล บัดนี้ ข้าพเจ้าทั้งหลายมาถึงกาลเช่นนี้แล้ว ปรารถนาจะถวายทานตามพระพุทธบัญญัติของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น จึงถวายน้ำผึ้งเป็นยาอย่างหนึ่ง กับน้ำมัน น้ำอ้อย นับในยา ๕ อย่างนั้น แก่ภิกษุและสามเณรทั้งหลาย ขอพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายจงรับมธุทาน เตลทาน ผาณิตทาน ของข้าพเจ้าทั้งหลายตามที่ได้แจกไปนั้น ๆ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนาน เทอญฯ

คำถวายยาแก้ไข้

อิมานิ มยํ ภนฺเท, เภสชฺชานิ, สปริวารานิ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส, โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต, ภิกฺขุสงฺโฆ, อิมานิ, เภสชฺชานิ, สปริวารานิ, ปฏิคฺคณฺหาตุ, อมฺหากํ, ทีฆรตฺตํ, หิตาย, สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายซึ่งเภสัช กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้แก่ภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับซึ่งเภสัชกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

คำปวารณาสงฆ์ในพรรษา

สงฺฆํ ภนฺเต ปวาเรมิ, อิมํ เตมาสํ, จตูหิ, ปจฺจเยหิ, ยทา สงฺโฆ, เตสุ, ยงฺกิญฺจิ: อิจฺฉติ, ตทา สงฺโฆ, เม อาโรเจตุ, ยถาสติ, ยถาพลํ, อาเนตฺวา, ทาตพฺพํ, สาธุ เม ภนฺเต, สงฺโฆ, อิมํ, ปวารณํ ปฏิคฺคณฺหาตุ, มยฺหํ เอว, มาตาปิตุอาทีนญฺจ, ทีฆรตฺตํ, หิตาย, สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าขอปวารณาพระสงฆ์ด้วยปัจจัย ๔ ตลอดไตรมาสนี้ พระสงฆ์ปรารถนาสิ่งหนึ่งสิ่งใดในปัจจัย ๔ เหล่านั้นเมื่อใด ขอพระสงฆ์จงบอกแก่ข้าพเจ้าเมื่อนั้น ข้าพเจ้าจะนำมาถวายตามสติกำลัง ขอพระสงฆ์จงรับซึ่งปวารณานี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าด้วย แก่มารดาบิดาเป็นต้นด้วย สิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

ถวายผ้าจำนำพรรษา

อิมานิ มยํ ภนฺเต, วสฺสาวาสิกจีวรานิ, สปริวารานิ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส, โอโณชยาม, สาธุ โน ภนฺเต, ภิกฺขุสงฺโฆ, อิมานิ, วสฺสาวาสิกจีวรานิ, สปริวารานิ, ปฏิคฺคณฺหาตุ, อมฺหากํ, ทีฆรตฺตํ, หิตาย, สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายผ้าจำนำพรรษา กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับผ้าจำนำพรรษากับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

คำตรวจน้ำแบบสั้น

(เป็นคำอุทิศของพระเจ้าพิมพิสาร)

อิทํ เม ญาตีนํ โหตุ (ว่า ๓ จบ)

(หากจะเติมพุทธภาษิตต่อว่า "สุขิตา โหนฺตุ ญาตโย" ก็ได้)

ขอบุญนี้จงสำเร็จแก่ญาติของข้าพเจ้าเถิด "ขอญาติทั้งหลายจงเป็นสุข ๆ เถิด"

คำตรวจน้ำเจาะจง

อิทํ โน ญาตีนํ โหตุ, สุขิตา โหนฺตุ ญาตโย

ขอบุญนี้จงสำเร็จแก่ญาติของข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอญาติทั้งหลายจงเป็นสุข ๆ เถิด

อิทํ โน มาตาปิตูนํ โหตุ, สุขิตา โหนฺตุ มาตาปิตโร

ขอบุญนี้จงสำเร็จแก่มารดาบิดาของข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอให้มารดาบิดาจงเป็นสุข ๆ เถิด

อิทํ โน เทวตานํ โหตุ, สุขิตา โหนฺตุ เทวตาโย

ขอบุญนี้จงสำเร็จแก่เทวดาทั้งหลายของข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอเทวดาทั้งหลายจงเป็นสุข ๆ เถิด

คำตรวจน้ำแบบยาวเป็นคาถาของเก่า

อิมินา ปุญฺญกมฺเมน อุปชฺฌายา คุณุตฺตรา

อาจริยูปการา จ มาตาปิตา จ ญาตกา (ปิยา มมํ)

สุริโย จนฺทิมา ราชา
คุณวนฺตา นราปิ จ
พฺรหฺมมารา จ อินฺทา จ
โลกปาลา จ เทวตา
ยโม มิตฺตา มนุสฺสา จ
มชฺฌตฺตา เวริกาปิ จ
สพฺเพ สตฺตา สุขี โหนฺตุ
ปุญฺญานิ ปกตานิ เม
สุขญฺจ ติวิธํ เทนฺตุ
ขิปฺปํ ปาเปถ โว มตํ
อิมินา ปุญฺญกมฺเมน
อิมินา อุทฺทิสฺเสน จ
ขิปฺปาหํ สุลเภ เจว
ตณฺหุปาทานเฉทนํ
เย สนฺตาเน หินา ธมฺมา
ยาว นิพฺพานโต มมํ
นสฺสนฺตุ สพฺพทาเยว
ยตฺถ ชโต ภเว ภเว
อุชุจิตฺตํ สติปญฺญา
สลฺเลโข วิริยมฺหินา
มารา ลภนฺตุ โนกาสํ
กาตุญฺจ วิริเยสุ เม
พุทฺธาธิปวโร นาโถ
ธมฺโม นาโถ วรุตฺตโม
นาโถ ปจฺเจกพุทฺโธ จ
สงฺโฆ นาโถตฺตโร มมํ
เตโสตฺตมานุภาเวน
มาโรกาสํ ลภนฺตุ มา.

ด้วยบุญที่ข้าพเจ้ากระทำนี้ ขอพระอุปัชฌาย์ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ไพศาล อีกทั้งอาจารย์ที่ได้สั่งสอนข้าพเจ้ามา ทั้งมารดาบิดาและคณาญาติทั้งหลาย ตลอดจนพระอาทิตย์และพระจันทร์ และพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นใหญ่ในประเทศแห่งเมทนีดล และนรชนผู้มีคุณงามความดีทั้งหลายทุกถิ่นฐาน อีกท้าวมหาพรหมกับหมู่มารและท้าวมัฆวานเทวราช ทั้งเทพเจ้าผู้ฉกาจรักษาโลกทั้งสี่ทิศ และพระยายมราชอีกมวลมิตรทั้งหลาย ทั้งผู้ขวนขวายวางตนเป็นกลาง และผู้เป็นศัตรูของข้าพเจ้าทุก ๆ เหล่า จงมีความเกษมสุขนิราศภัย ขอบุญที่ข้าพเจ้าทำไว้ด้วยไตรทวาร จงบันดาลให้สำเร็จไตรพิธสุข ถึงความเกษม ปราศจากทุกข์คือพระอมตมหานฤพานโดยพลัน อีกโสดหนึ่งนั้น ด้วยบุญกรรมนี้และด้วยอุทิศเจตนานี้

ขอให้ข้าพเจ้าจงบรรลุทันที่ซึ่งการตัดตัณหาอุปาทาน ธรรมอันชั่วร้ายในสันดานจงพินาศหมดไป จนตราบเท่าถึงนิพพานสิ้นกาลทุกเมื่อเทียว แม้ว่าข้าพเจ้าจะยังท่องเที่ยวไปเกิดขึ้นในภพใด ๆ ก็ขอให้มีจิตซื่อตรงดำรงสติปัญญาไวชาญฉลาด ให้มีความเพียรกล้าสามารถขัดเกลากิเลสให้สูญหาย ขอหมู่มารเหล่าร้ายอย่าได้กล้ำกรายสบโอกาส เพื่อทำให้ข้าพเจ้าพินาศคลายเพียรลงได้เลย อนึ่งไซร้ พระพุทธเจ้าผู้เป็นที่พึ่งอันประเสริฐอย่างยิ่ง พระธรรมเป็นที่พึ่งอันล้ำเลิศยิ่งประมาณ พระปัจเจกพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอันไพศาล และพระสงฆ์เป็นที่พึ่งอันอุดมยิ่งประมาณของข้าพเจ้านี้ ด้วยอานุภาพอันอุดมดีพิเศษสูงสุดของพระรัตนตรัย ขออย่าให้หมู่มารอย่าได้โอกาสทุกเมื่อไป เทอญ ฯ

ปัตติทานคาถา

(พระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ ๔)

ปุญฺญสฺสิทานิ กตสฺส ยานญฺญานิ กตานิ เม
เตสญฺจ ภาคิโน โหนฺตุ สตฺตานนฺตาปฺปมาณกา
เย ปิยา คุณวนฺตา จ มยฺหํ มาตาปิตาทโย
ทิฏฺฐา เม จาปฺยทิฏฺฐา วา อญฺเญ มชฺฌตฺตเวริโน
สตฺตา ติฏฺฐนฺติ โลกสฺมึ เตภุมฺมา จตุโยนิกา
ปญฺเจกจตุโวการา สํสรนฺตา ภวาภเว
ญาตํ เย ปตฺติทานมฺเม อนุโมทนฺตุ เต สยํ
เย จิมํ นปฺปชานนฺติ เทวา เตสํ นิเวทยุํ
มยา ทินฺนาน ปุญฺญานํ อนุโมทนเหตุนา
สพฺเพ สตฺตา สทา โหนฺตุ อเวรา สุขชีวิโน
เขมปฺปทญฺจ ปปฺโปนฺตุ เตสาสา สิชฺฌตํ สุภา

สัตว์ทั้งหลายไม่มีที่สุด ไม่มีประมาณ จงเป็นผู้มีส่วนแห่งบุญอันข้าพเจ้าทำแล้ว ณ บัดนี้ด้วย แห่งบุญทั้งหลายอื่นอันข้าพเจ้าทำแล้วด้วย ชนเหล่าใดเป็นที่รักและมีคุณ มีมารดาและบิดาของข้าพเจ้าเป็นต้น ที่ข้าพ.จ้าได้.หินแล้ว หรือแม้ที่ข้าพเจ้าไม่ได้เห็นแล้ว เหล่าอื่นที่เป็นผู้มัธยัสถ์ เป็นปานกลาง และเป็นผู้มีเวร สัตว์ทั้งหลายดำรงอยู่ในโลก เกิดอยู่ในภูมิสาม และในกำเนิดทั้งสี่ มีขันธ์ห้า มีขันธ์หนึ่ง มีขันธ์สี่ ท่องเที่ยวอยู่ในภพน้อยและภพใหญ่ การให้ส่วนบุญของข้าพเจ้าอันสัตว์ทั้งหลายเหล่าใดรู้แล้ว ขอสัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นจงอนุโมทนาเองเถิด ส่วนสัตว์ทั้งหลายยังไม่รู้ซึ่งการให้ส่วนบุญของข้าพเจ้านี้ ขอเทพยดาทั้งหลายพึงบอกแก่สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นให้รู้ (แล้วอนุโมทนา) เพราะเหตุคืออนุโมทนา ซึ่งบุญทั้งหลายอันข้าพเจ้าให้แล้ว ขอสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร เป็นผู้ดำรงชีพอยู่ด้วยความสุขเถิด จงถึงซึ่งบทอันเกษม คือพระนิพพาน ขอความปรารถนาที่ดีงามของสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงเหล่านั้นจงสำเร็จเถิด ฯ

คำปวารณาด้วยมูลค่ากำหนดของ กำหนดกาล

ข้าพเจ้าขอปวารณาพระคุณเจ้าด้วยปัจจัย ๔ ควร แก่ราคา... .... บาท...... สตางค์ ในภายใน ๓ เดือนนี้ ถ้าพระคุณเจ้าจะต้องประสงค์ปัจจัย ๔ ควรแก่ราคาที่กำหนดในภายใน ๓ เดือนนี้ โปรดขอแก่ข้าพเจ้าตามความประสงค์ เทอญ

คำถวายใบปวารณาด้วยมูลค่า
ให้ว่านะโมก่อน ๓ หน

ข้าพเจ้าขอถวายกัปปิยภัณฑ์ที่สมควรแต่สมณบริโภค แก่พระคุณเจ้าเท่าราคา ....บาท........สตางค์ ได้มอบไว้กับไวยาวัจกรผู้ปฏิบัติ ถ้าพระคุณเจ้าจะต้องประสงค์สิ่งใด ขอพระคุณเจ้าโปรดเรียกร้องเอาตามสมควรแก่มูลค่านั้น เทอญ

คำปวารณาด้วยมูลค่ากำหนดของ ไม่กำหนดกาล

ข้าพเจ้าขอปวารณาพระคุณเจ้าด้วยปัจจัย ๔ จนตลอดชีวิต ถ้าพระคุณเจ้าจะต้องประสงค์ปัจจัยอย่างใด ในเวลาใด โปรดบอกแก่ข้าพเจ้าตามความประสงค์ เทอญ.

ประทีปชีวิต

จุดธูปเทียน สักการะ พระไตรรัตน์
มุ่งมนัส มอดไหม้ ไม่ริบหรี่
มิเสียดาย ด้วยศรัทธา ปสาทนีย์
ยิ่งยินดี คุเรือง เครื่องบูชา.

ควรนึกนัย ได้เทียบ เปรียบชีวิต
เกิดแล้วติด ตามตาย อยู่ภายหน้า
จะให้คง ดำรงล้ำ อยู่ค้ำฟ้า
ธรรมดา มิหย่อน ให้ผ่อนเลย.

ธูปเทียนมอด ตลอดเล่ม เต็มใจปลื้ม
ไฉนลืม ชีวิตหมด กำสรดเผย
กลับเกลียดกลัว ทั่วทุกข์ คุกคามเคย
คิดกอบเกย กันแก้ ยิ่งแพ้ภัย.

จงก่อจิต ชีวิตงาม ประณามน้อม
กุศลพร้อม สุภา ชีวาสัย
จุดชีวิต บูชาพระ รัตนตรัย
ตายอยู่ใน คุณงาม ความดีควร.

ของสมเด็จพุทธโฆษาจารย์ (วาสน) วัดราชบพิธ

บวช

คำว่า **บวช** มาจากคำว่า ป + วช แปลว่าเว้นทั่ว คือเว้นจากกาม ในที่นี้หมาย เพียงบวชเป็นสามเณรและบวชเป็นพระภิกษุเท่านั้น จุดมุ่งหมายในการบวชก็คือการปฏิบัติ เพื่อรื้อออกซึ่งความทุกข์ และทำให้แจ้งซึ่งพระนฤพาน (ความดับทุกข์) อย่างไรก็ตาม การบวชได้แม้เพียงชั่วคราวก็ทราบกันว่าดีเพราะ นอกจาก เป็นการ สืบต่อ พระศาสนา แล้ว อย่างน้อยยังเป็นเหตุให้รู้จักฝึกหัดความอดทน และความเสียสละอย่างมากอาจทำให้เข้าถึง พุทธธรรมได้โดยใกล้ชิด

ก. การบวชเป็นสามเณร

สามเณร แปลว่าผู้เป็นเชื้อสายแห่งสมณะ เมื่อเป็นสามเณรแล้วต้องถือศีล ๑๐ คือ ๑. เว้นการฆ่าสัตว์ทั้งมนุษย์และเดรฉาน ๒. เว้นจากการลักทรัพย์ ๓. เว้นจากเมถุนธรรม ๔. เว้นจากการพูดเท็จ ๕. เว้นจากการดื่มสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๖. เว้นจากการกินอาหารในเวลาเที่ยง ๗. เว้นจากการฟ้อนรำขับร้องและการบรรเลง ตลอดถึงการฟังสิ่งเหล่านั้นซึ่งเป็นพิษ ๘. เว้นจากการทัดดอกไม้การใช้เครื่องประเทืองผิว ๙. เว้นจากการนอนบนที่นอนสูงใหญ่และยัดนุ่น ๑๐. เว้นจากการรับเงินรับทอง นอกจากนั้นยังต้องมีปัจจเวกขณะ คือการพิจารณา จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานเภสัช ตลอดถึงวัตรที่ควรศึกษาอันเกี่ยวด้วยมารยาท (เสขิยวัตร) อีก ๗๕ อย่าง

สถานที่ทำพิธี เป็นกุฏีของพระอาจารย์ผู้ให้บวชก็ได้เป็นพระอุโบสถก็ได้ มีพระอันดับตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไปก็ได้ไม่มีก็ได้ ของใช้ในพิธีคือ

๑. ไตรแบ่ง (จีวร ๑ สบง ๑ อังสะ ๑ รัดประคตเอว ๑ รัดประคตอก ๑ ผ้ากราบ ๑)

๒. จีวร สบง อังสะ (อาศัยหรือสำรอง) ผ้าอาบ

๓. ย่าม ผ้าเช็ดหน้า นาฬิกาพกหรือนาฬิกาปลุก

๔. บาตร (มีเชิงรองและฝาพร้อม)

๕. รองเท้า ร่ม

๖. ที่นอน หมอนมุ้ง เสื่อ ผ้าห่ม

๗. ชาม ช้อนซ่อม แก้วน้ำ ผ้าเช็ดมือ ปิ่นโต

๘. ขันน้ำ สบู่และกล่องสบู่ แปรงและยาสีฟัน ผ้าเช็ดตัว

๙. ธูปเทียนดอกไม้สำหรับบูชาพระรัตนตรัย ธูปเทียนดอกไม้ (หรือจะใช้เทียนแพ่กรวยดอกไม้ก็ได้) สำหรับถวายพระอาจารย์ผู้ให้บวช และจะมีเครื่องจตุปัจจัยไทยธรรมอื่น ๆ สำหรับถวายพระในพิธีนั้นอีกก็ได้แล้วแต่ศรัทธา

ผู้บวชต้องโกนผม หนวดและคิ้ว และตัดเล็บมือเล็บเท้าให้สะอาดส่วนพิธีการบวชนั้นมีอยู่ในหลักพระธรรมวินัยแล้วจะไม่พูดถึง ข้อสำคัญต้องว่า ไตรสรณคมน์ให้ชัดถ้อยชัดคำ เพราะความเป็นสามเณรจะสำเร็จได้ด้วยไตรสรณคมน์เท่านั้น นอกจากนั้นมีหัวข้อที่ผู้จะต้องจดจำก็คือ

๑. ให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองพาไปหาพระอาจารย์ผู้ให้บวช

๒. ท่องคำขอบวช สรณคมน์ และศีลได้ด้วยตัวเอง

๓. หมั่นฝึกซ้อมพิธี เช่นการกราบ เป็นต้น

ข. บวชเป็นพระภิกษุ

ภิกษุ แปลว่า ผู้เห็นภัยในวัฏฏสงสาร เมื่อเป็นพระภิกษุแล้วต้องถือศีล ๒๒๗ และต้องรักษาข้อวัตรปฏิบัติอื่น ๆ อีกมาก

การบวชเป็นสามเณรเป็นเบื้องต้นของการบวชเป็นภิกษุ กล่าวคือ จะบวชเป็นพระภิกษุได้ ก็ต้องบวชเป็นสามเณรก่อน เพราะฉะนั้นกุลบุตรผู้บวชเป็นพระภิกษุ จึงจำ

ต้องบวชเป็นสามเณรก่อน ซึ่งมีวิธีการดังที่กล่าวแล้วข้างต้น แม้ผู้เป็นสามเณรแล้ว ก็จำต้องขอไตรสรณคมน์และศีลใหม่ เพื่อทำให้แน่นแฟ้นขึ้น จึงดำเนินการบวชเป็นภิกษุได้ต่อไป

สถานที่ทำพิธี คือโรงพระอุโบสถ มีพระสงฆ์รวม ๒๘ รูป ประกอบด้วยพระอุปัชฌาย์ ๑ พระกรรมวาจารย์ ๑ พระอนุสาวนาจารย์ ๑ สององค์หลังนี้เรียกกันว่าพระคู่สวด อีก ๒๕ รูปนอกนั้นเรียกว่าพระอันดับ

อัฐบริขาร และเครื่องใช้อื่น ๆ ที่จำเป็นและควรจัดหามาคือ

๑. ไตรครอง (จีวร ๑ สบง ๑ สังฆาฏิ ๑ อังสะ ๑ รัดประคตเอว ๑ รัดประคตอก ๑ ผ้ากราบ ๑)

๒. บาตร พร้อมทั้งเชิงรอง ฝาบาตร สลกบาตร และสายโยค

๓. มีดโกน พร้อมทั้งหินลับมีดโกน

๔. เข็มเย็บผ้า พร้อมทั้งกล่องเข็มและด้าย

๕. เครื่องน้ำ (ธมกรก)

๖. เสื่อที่นอน หมอนมุ้ง ผ้าห่มนอน

๗. จีวร สบง อังสะ ผ้าอาบ (อาศัย)

๘. ตาลิปัตร ย่าม ผ้าเช็ดหน้า ร่ม รองเท้า

๙. โคมไฟฟ้า ไฟฉาย นาฬิกา

๑๐. สำรับหรือปิ่นโต คาว หวาน จานข้าว ช้อนซ่อม ผ้าเช็ดมือ

๑๑. ที่ต้มน้ำ กาต้มน้ำ ป้านพร้อมทั้งถ้วย เหยือกน้ำและแก้วน้ำ กระติกน้ำแข็ง กระติกน้ำร้อน

๑๒. กระโถนบ้วน กระโถนถ่าย

๑๓. ขันอาบน้ำ สบู่และกล่องสบู่ แปรงและยาสีฟัน ผ้าขนหนู กระดาษชำระ

๑๔. สันถัต (อาสนะ)

๑๕. หีบไม้หรือกระเป๋าหนังสำหรับเก็บไตรครอง

๑. ถึง ๕. เป็นสิ่งจำเป็นมากเรียกอัฐบริขาร แปลว่าบริขาร ๘ อย่าง นับดังนี้ คือ จีวร ๑ สังฆาฏิ ๑ รัดประคด ๑ บาตร ๑ มีดโกน ๑ เข็ม ๑ เครื่องกรองน้ำ ๑ ของนอกนั้นมีความจำเป็นลดน้อยลง แล้วแต่กำลังของเจ้าภาพจะจัดหามาได้

ไตร วางบนพานแว่นฟ้า บาตรสวมอยู่ในถุง ตะเครียว ภายในบาตรใส่มีดโกน พร้อมด้วยหินลับมีดโกน เข็มพร้อมทั้งกล่องเข็มและด้าย และเครื่องกรองน้ำ นอกจากนั้นยังนิยมใส่พระเครื่องลางต่าง ๆ ลงในบาตรเพื่อปลุกเสกให้ขลังขึ้นด้วย ถ้ามีกระบวนแห่ไปสู่พระอุโบสถ ควรจัดกระบวนดังนี้

๑. การแสดงต่าง ๆ เช่น หัวสิงโต กระตั้วแทงเสือ (ถ้ามี)

๒. แตร หรือเถิดเทิง (ถ้ามี)

๓. ของถวายพระอุปัชฌาย์ คู่สวด

๔. ไตรครอง ซึ่งมารดาของผู้บวชมักจะเป็นผู้ถือ (มีสัปทนกั้น)

๕. ผู้บวชพนมมือถือดอกบัว ๓ ดอกกับธูป ๒ เทียน ๑ (มีสัปทนกั้น)

๖. ตาลิปัตร และบาตร ซึ่งบิดาของผู้บวชมักจะเป็นผู้ถือ

๗. ของถวายพระอันดับ

๘. บริขารและเครื่องใช้อย่างอื่นของผู้บวช

ถ้ามีไตรถวายพระอุปัชฌาย์และคู่สวด ก็ต้องมีสัปทนกั้นอีน ๓ คัน ของถวายพระอุปัชฌาย์มีพิเศษอยู่อย่างหนึ่งคือกรวยขอนิสัยซึ่ง ภายใน มีหมาก พลูหรือ เมี่ยง และบุหรี่ นอกนั้นแล้วแต่จะเห็นสมควร ควรจัดของถวายสำหรับพระอุปัชฌาย์เป็นพิเศษ รองลงมาคือคู่สวด รองมาอีกคือพระอันดับ

เมื่อจัดขบวนแห่เรียบร้อยแล้ว ก็เคลื่อนไปสู่หน้าพระอุโบสถแล้วเวียนขวารอบนอกสีมา ๓ รอบ พร้อมกับเสียงโห่—ฮิ้ว เป็นระยะ ๆ ไป เวียนครบ ๓ รอบแล้ว ก็เข้าไปภายในพระอุโบสถทั้งหมด เว้นไว้แต่การแสดงต่าง ๆ แตรหรือเถิดเทิง และผู้จะบวช ส่วนผู้จะบวชต้องวันทาสีมาหน้าพระอุโบสถเสียก่อน เสร็จแล้วโปรยทาน แล้วเข้าสู่พระอุโบถสได้โดยบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ หรือเจ้าภาพจูงประกอบด้วยญาติและมิตรเป็นผู้เกาะต่อ ๆ กัน ครั้นแล้วผู้บวชจึงไปวันทาพระประธานในพระอุโบสถด้านข้างพระหัตถ์ขวา แล้วมารับไตรครอง จากมารดาบิดาหรือญาติผู้ใหญ่ หรือเจ้าภาพ ต่อจากนั้นจึงเริ่มพิธีการบวชตามหลักพระธรรมวินัยต่อไป

เมื่อบวชเป็นสามเณรเสร็จ บิดาต้องคอยประเคนบาตรแก่สามเณรนั้น ขณะที่พระคู่สวดกำลังสวดญัตติจตุตถกรรมวาจา ห้ามมิให้อนุปสัมบันน์ (ผู้มิใช่พระภิกษุ) เข้าใกล้อาสน์สงฆ์เกินกว่า ๑ ศอก ทางที่ดีควรสงบอยู่กับที่ ภายหลังจากบวชเป็นภิกษุเสร็จแล้ว เจ้าภาพและญาติมิตรจึงถวายอัฐบริขารและเครื่องใช้อื่น ๆ ที่สมควรแก่สมณะแก่พระบวชใหม่ต่อไป เสร็จแล้วพระบวชใหม่กลับขึ้นมากรวดน้ำในที่ชุมนุมสงฆ์เป็นเสร็จพิธี

ข้อคำคัญที่ควรจำไว้ก็คือ

๑. มารดาบิดา หรือญาติผู้ใหญ่หรือเจ้าภาพ พร้อมทั้งผู้บวชจะต้องไปติดต่อกับพระอุปัชฌาย์แต่เนิ่น ๆ

๒. ผู้จะบวช เรียกกันว่า อุปสัสปทาเปกข์หรือนาค คำบาลีที่จะต้องท่องเรียกกันว่า ขานนาค ฉะนั้นเจ้านาคจะต้องขานนาคให้คล่องแคล่ว และชัดถ้อยชัดคำ

๓. หมั่นฝึกซ้อมกับพระอุปัชฌาย์ ในเรื่องระเบียบพิธีต่าง ๆ อันเนื่องในการนี้

หมายเหตุ *ในการบวชนี้ บางคนนิยมมีพิธีทำขวัญนาคก่อนวันบวช ๑ วัน หรือทำในวันนั้น คือทำขวัญเช้า บวชบ่าย การทำขวัญก็เพื่อให้เจ้านาครู้จักคุณมารดาบิดา และมีใจศรัทธาซาบซึ้งในการบวชขึ้นอีก ในการนี้ จะต้องมีอีกหลายอย่าง เช่น บายศรี แว่นเวียนเทียน ฆ้อง*

หุ่ย รูปเทียนตามแบบหมอทำขวัญ การทำขวัญก็ดี แม้การแสดงต่าง ๆ ตลอดถึงแตร เถิดเทิงก็ดี บางคนก็ไม่นิยม ชอบเงียบ ๆ ตรงไปเข้าพระอุโบสถเลย บางคนมีแต่เพียงพิณพาทย์คอยบรรเลงที่หน้าพระอุโบสถและมีแตรสังข์เป่าอยู่หลังพระประธานในพระอุโบสถ ทั้งนี้ ต่างมีเหตุผลด้วยกันทั้งนั้น แล้วแต่อัธยาศัยและกาละเทศะเป็นสำคัญ ส่วนการแต่งตัวเจ้านาค มักใช้ชุดขาว นุ่งแบบผ้าถุงจีบปลายรวมไว้ด้านหน้า ใส่เสื้อขาว สรวมเสื้อครุยทับ

สึก

การที่พระภิกษุเบื่อหน่ายต่อเพศพรหมจรรย์ แล้วลาเสียจากภิกษุภาวะ เรียกว่า สึก คำว่า สึก คงจะเพี้ยนมาจากคำว่า ลาสิก คือลาสิกขานี่เอง สิกขานั้นได้แก่ข้อที่ควรศึกษาหรือสำเหนียกตามภาวะของนักบวชนั่นเอง เพราะฉะนั้นการสึกจึงตรงกันข้ามกับการการบวช การลาบวชคนไทยชอบมาก เพราะถือว่าได้บุญ การลาสึก ไม่ค่อยมีใครชอบ แต่ถือเป็นเรื่องสำคัญแก่ชีวิตชนิดหนึ่ง เพราะเวลาบวช ไม่ได้หาฤกษ์ยาม แต่เวลาจะสึกต้องหาฤกษ์ยาม โดยถือว่า ถ้าสึกออกไปในฤกษ์ไม่ดี อาจเสียคน เช่น เป็นบ้า เป็นต้น

ฉะนั้น ผู้ที่จะสึก จึงควรไปหาท่านผู้รู้ขอฤกษ์สึก และฤกษ์เข้าบ้าน เมื่อได้ฤกษ์ ต้องไปขอความกรุณาจากพระผู้ใหญ่หรือผู้สามารถให้เป็นประธาน เพื่อจะได้สึกกับท่านตามวันและเวลานั้น ๆ และต้องนิมนต์พระมา ชยนฺโต อีก ๕ รูป

วิธีการ ก่อนจะสึก ๑ วัน ต้องนำดอกไม้ธูปเทียนไปทำวัตร อุปัชฌาย์ คู่สวด และพระที่เคารพนับถืออื่น ๆ ตามสมควร นอกจากนี้จะต้องนำเครื่องทำน้ำมนต์ บาตรใส่น้ำพร้อมทั้งเชิงรองบาตร ดอกไม้ ๕ กระทง ข้าวตอก ๕ กระทง เทียน ๕ เล่ม ธูป ๕ ดอก ไปที่กุฏิของพระผู้เป็นประธานนั้น ตกตอนกลางคืนเวลาสงัดหรือฤกษ์ดีในวันนั้น ท่านก็ทำน้ำมนต์ให้เรียบร้อย

ก่อนถึงฤกษ์เพียงเล็กน้อย พระผู้จะสึก ต้องปลงอาบัติ เสร็จแล้ว ทำวัตรพระ (อุกาสวนฺทามิ ฯลฯ) ณ เบื้องพระพักตร์พระพุทธรูป เสร็จแล้วจุดเทียน ๓ เล่ม ปักที่ปากบาตรน้ำมนต์ (และจุดธูป ๓ ดอก ปักไว้ที่กระถางธูปหน้าพระ) วางข้าวตอกดอกไม้อย่างละ ๓ กระทง บูชาคุณพระรัตนตรัย แล้วจุดธูปเทียนอีกอย่างละ ๑ วางข้าวตอกดอกไม้อย่างละ ๑ กระทง บูชาคุณบิดามารดา เสร็จแล้วจุดธูปเทียนอีกอย่างละ ๑ วางข้าวตอกดอกไม้อย่างละ ๑ กระทง บูชาคุณอุปัชฌาย์

เมื่อได้ฤกษ์ ให้ผู้จะสึกปฏิญาณต่อหน้าสงฆ์ว่า

สิกฺขํ ปจฺจกฺขามิ ข้าพเจ้าบอกคืนสิกขาเดี๋ยวนี้

(ว่าซ้ำแต่ตัวบาลีอีก ๓—๔ ครั้ง) แล้วว่า

วินยํ ปจฺจกฺขามิ ข้าพเจ้าบอกคืน พระวินัยเดี๋ยวนี้

(ว่าซ้ำแต่ตัวบาลีอีก ๓—๔ ครั้ง) แล้วว่า

ปาฏิโมกฺขํ ปจฺจกฺขามิ ข้าพเจ้าบอกคืน พระปาฏิโมกข์เดี๋ยวนี้

(ว่าซ้ำแต่ตัวบาลีอีก ๓—๔ ครั้ง) แล้วว่า

คิหีติ มํ ธาเรถ ท่านทั้งหลายจงทรงจำข้าพเจ้าไว้ว่า เป็นคฤหัสบัดนี้ (ว่าซ้ำแต่ตัวบาลี ๓—๔ ครั้ง) แล้วว่า

อุปาสโกติ มํ ธาเรถ ท่านทั้งหลายจงทรงจำข้าพเจ้าไว้ว่า เป็นอุบาสกบัดนี้ (ว่าซ้ำแต่ตัวบาลี ๓—๔ ครั้ง)

เสร็จแล้วหันหน้าเข้าสู่พระพุทธรูป บริกรรมในใจว่า สิกฺขํ ปจฺจกฺขามิ เพื่อให้ใจประกอบด้วย ปีติ หรือ สุข หรือ แน่วแน่ เมื่อเห็นว่าใจเป็นเช่นนั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงค่อยอธิษฐานใจเพื่อให้เจริญในทางนั้น ๆ เหมือนกับคนนั้น ๆ (คือมีตัวอย่างประกอบ) แล้วแก้รัดประคดออก แต่นั้นพระผู้เป็นประธาน ก็ชักผ้าสังฆาฏิออก พระนอกนั้น ชยนฺโต ผู้ลาสึกกราบพระพุทธรูปและพระสงฆ์ แล้วออกไปเปลี่ยนเครื่องแต่ง

ตัว กลับเข้ามาที่บาตรน้ำมนต์ พระผู้เป็นประธาน ลงยันต์ที่ศีรษะด้วยดอกบัวในบาตร แล้วเสกเป่าลำทับที่ศีรษะของเขาอีกครั้งหนึ่ง ต่อแต่นั้นฑิดสึกใหม่ ก็ถือบาตน้ำมนต์ออกไปตั้งข้างนอก พระ ๕ รูป ออกไปนั่งรอ พระผู้เป็นประธานเอามะกรูด ดอกบัว ใบเงิน ใบทอง ถูที่ศีรษะ หน้า และตามตัวของฑิดสึกใหม่ เสร็จแล้วให้เขาดื่มน้ำมนต์และพนมมือหันหน้าไปสู่มงคลทิศ แล้วผู้เป็นประธานก็รดน้ำมนต์ พระชยันโต จบลงด้วย ภวตุ สพฺพมงฺคลํ ต่อจากนั้น ฑิดสึกใหม่ก็แต่งตัวเรียบร้อยขึ้นไปขอศีล ๕ กับพระผู้เป็นประธาน เป็นเสร็จพิธีสึก แต่เพียงนี้

ครั้นถึงฤกษ์เข้าบ้าน ให้ฑิดสึกใหม่ไปลาพระที่ตนเคยอยู่ร่วมด้วย ขอพรแล้วออกเดินทางตรงไปเข้าบ้าน ถึงที่บ้านแล้วให้จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย แล้วอธิษฐานและไหว้มารดาบิดาหรือผู้ใหญ่ขอศีลขอพร เสร็จแล้วลงไปบูชาพระภูมิ แล้วอธิษฐานกลับขึ้นบนบ้านบ่ายหน้าสู่มงคลทิศประมาณ ๑ นาที เป็นเสร็จการ

แต่งงาน

เมื่อหญิงชายต่างมีฉันทะร่วมกันในอันที่จะครองเรือนแล้ว ฝ่ายชายจะส่งคนไปสู่ขอกับผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงเสียชั้นหนึ่งก่อน ต่อจากนั้น ก็กำหนดวันหมั้น ของหมั้นมักเป็นแหวน ในการหมั้น ไม่ค่อยมีพิธีรีตองอะไรมากนัก ผู้ไปหมั้นที่เรียกว่าเถ้าแก่เชิญขันหมากไปถึงที่แล้วก็กล่าวคำเป็นที่เจริญใจ และบอกความประสงค์ว่า ขอหมั้น (หญิงชื่อนี้) ...... ซึ่งเป็นธิดาของ...... ให้กับ (ชายชื่อนี้)...... ซึ่งเป็นบุตรของ...... แล้วมอบแหวนหมั้นให้กับผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง ปัจจุบันนี้ บางรายให้ผู้ชายสวมแหวนที่นิ้วมือของผู้หญิงเลยทีเดียวก็มี

วิธีจัดขันหมาก ให้จัดเป็น ๒ ขัน เรียกว่า ๑ คู่ ขันหนึ่ง ใช้พลู ๘ เรียง เรียงละ ๘ ใบ ซ้อนตัดก้านให้เสมอเท่ากัน ทาก้านใบพลู ๘ เรียงนั้นด้วยชาดแดง แล้ววางลงรอบขันหันเอาปลายใบพลูขึ้นปากขัน หมากตัดให้ติดกันเป็นคู่ ๆ ๘ คู่ ทาก้านที่ตัดด้วยชาดแดง ยอดรัก ยอดใบเงิน ยอดใบทอง สิ่งละ ๓ ยอด ข้าวเปลือก ๑ ถุง ถั่วเขียว ๑ ถุง งาดำ ๑ ถุง ส่วนอีกขันหนึ่ง ใช้พลู ๙ เรียง หมาก ๙ คู่ (ตัดก้นเล็กน้อยทาด้วยสีแดง) นอกนั้นใช้ของเช่นเดียวกับขันแรก ส่วนอีกขันหนึ่ง เป็นขันของหมั้นหรือสินสอด ใส่ยอดรัก ๓ ยอด ยอดใบเงิน ๓ ยอด ยอดใบทอง ๓ ยอด ดอกบานไม่รู้โรย ดอกรัก ดอกดาวเรือง มีจำนวนพองาม ข้าวเปลือก ๑ ถุง ถั่วเขียว ๑ ถุง งาดำ ๑ ถุง เศษเงินเศษทอง สุดแต่จะใส่ไม่จำกัด ในขณะที่เรียงของต่าง ๆ ลงในขัน ให้อธิษฐานอวยพรไปในตัว

ทางผู้ใหญ่ฝ่ายผู้หญิง ควรเตรียมของชำร่วยแก่ทุกคนที่มากับฝ่ายผู้ชายในวันหมั้นภายหลังจากนั้น ทั้งสองฝ่ายจึงกำหนดวัน แต่งงาน ซึ่งแยกเป็นรายการ ๓ ตอน คือ ตอน ๑ ขันหมากออกจากบ้านหรือลงทะเบียน ตอน ๒ รดน้ำ ตอน ๓ ปูที่นอนเรียงหมอน แล้วส่งตัว การหมั้นก็ดี รายการทั้ง ๓ ตอนในวันแต่งงานก็ดี ขึ้นอยู่แก่ฤกษ์งามยามดี ซึ่งจำต้องไปขอจากท่านผู้รู้ การแต่งงานนี้ มักทำในเดือนคู่ เว้นเดือน ๘ ห้ามทำในเดือนคี่ ยกเว้นเดือน ๙ ซึ่งอนุญาตให้ทำได้

ปัจจุบัน พิธีการซึ่งเกี่ยวกับพระ ก็คือ อาราธนาพระ ๙ รูป เจริญพระพุทธมนต์แล้วฉันเช้าในวันเดียวเสร็จ เจ้าบ่าวเจ้าสาวตักบาตรร่วมกันตอนพระสวด พาหุ หลังจากนั้นไม่เกี่ยวกับพระ เป็นเรื่องของฆราวาสโดยเฉพาะ ความนิยมอีกอย่างหนึ่งที่น่าสนับสนุนก็คือ ถวายอาหารเบามื้อเช้า ส่วนข้าวในบาตรพร้อมทั้งของฝาบาตร และอาหารคาวหวาน จัดใส่ปิ่นโตถวายเพื่อให้นำกลับไปฉันเพลต่อไป เป็นความสะดวกดีอยู่

การจัดที่บูชา คงเป็นไปอย่างทำบุญงานมงคลธรรมดา ที่มีแปลกก็คือนำโต๊ะล้างหน้าซึ่งใส่ สังข์รดน้ำ โถปริก เครื่องเจิม ขันน้ำมนต์ และมงคลแฝด มาตั้งไว้ข้าง

โต๊ะหมู่บูชา วงด้วยสายสิญจน์ เวลาจุดธูปเทียน แบ่งจุดเทียนคนละเล่ม จุดธูปคนละ ๒ ดอก บางรายใช้เทียนมงคลคนละเล่มแทน ของใครใครจุด แต่เทียนแบบนี้ห้ามดับ ให้หมดไปเอง ต้องระวังอย่าให้ดับด้วยเหตุอื่น ๆ ไม่เหมือนเทียนธรรมดา ซึ่งดับได้เมื่อเสร็จพิธีพระ ส่วนที่กรวดน้ำใช้ที่เดียวกันกรวดด้วยกัน เวลาพรมน้ำมนต์ให้เข้าไปพร้อม ๆ กัน พนมมือก้มลงรับน้ำมนต์ พระจะสวดชยนฺโต ฯลฯ ต่อด้วย สพฺเพ พุทฺธา ฯลฯ สพฺพโส ๓ จบ เป็นเสร็จพิธีที่เนื่องด้วยพระ จากนี้จะได้กล่าวถึงพิธีที่เนื่องด้วยฆราวาสต่อไป

ในการหมั้นนั้น บางรายต้องรอการแต่งเป็นปี ๆ บางรายรอจนครบ ๑ ปีจึงแต่ง บางรายครึ่งปี บางรายเดือนเดียว บางรายรวดเร็วมากคือหมั้นวันนั้นแต่งวันนั้น แต่มีน้อยรายไม่ชอบการหมั้น แต่งก็แต่งกันเลย ในกรณีเหล่านี้ ต่างมีเหตุผลไปคนละอย่าง ทางที่ดีนั้น ควรมีการหมั้น แต่อย่าให้เนิ่นนานเกินไป หากมีเหตุการณ์จะให้แต่งเร็วไม่ได้ ก็อย่าเพิ่งหมั้น ดูและคบกันไปก่อนในลักษณะที่สมควร เมื่อถึงวันแต่ง ในสถานที่รดน้ำพึงตั้งโต๊ะหมู่บูชา มีพระพุทธรูป เครื่องตั้งเครื่องบูชาพร้อม (แบบทำบุญงานมงคลธรรมดา) จะตั้งหันหน้าไปทางทิศไหนก็ได้ ดูพอสมแก่สถานที่ ตั้งโต๊ะรดน้ำพร้อมด้วยเครื่องรดน้ำ โดยหันหน้าเจ้าบ่าวเจ้าสาวสู่ทิศที่เป็นมงคลในวันนั้น เมื่อเวลารดน้ำ เจ้าบ่าวเจ้าสาวจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยที่โต๊ะหมู่บูชาเช่นเดียวกับตอนเลี้ยงพระเช้า แล้วกลับมานั่งที่โต๊ะรดน้ำ (ผู้ชายนั่งทางขวามือของผู้หญิง) พนมมือรอรับน้ำสังข์ ผู้เป็นประธานในพิธี ไปกราบที่โต๊ะหมู่บูชาก่อน แล้วจึงไปเจิมหน้าผากเจ้าบ่าวเจ้าสาว สวมมงคลคู่และคล้องพวงมาลัย แล้วเริ่มรดน้ำสังข์เป็นคนแรก ต่อจากนั้นคนอื่น ๆ ขึ้นไปรดโดยลำดับ (การรดน้ำสังข์ ควรใช้มือทั้งสองจับสังข์) รดเสร็จหมดแล้ว มีผู้ใหญ่อีกคนหนึ่งถอดมงคลคู่ แล้วเจ้าบ่าวเจ้าสาวลุกไปกราบที่โต๊ะหมู่บูชา เป็นเสร็จพิธี ต่อมามีการรดน้ำเลี้ยงอาหารค่ำ ซึ่งมักเริ่มแต่เวลา ๑๘.๓๐ น. หรือ ๑๙.๐๐ น. ในการนี้บางทีก็มีดนตรีบรรเลง บางทีก็ไม่มี แต่มักมีผู้กล่าวคำอวยพรแก่คู่บ่าวสาวในนามของแขกที่ได้รับเชิญ และแล้วเจ้าบ่าวเจ้าสาวก็กล่าวตอบขอบคุณ เป็นเสร็จการเลี้ยง ส่วนในการปูที่นอนเรียง

หมอน ต้องให้ผู้ใหญ่ที่เป็นคู่สามีภรรยาที่อยู่กันยั่งยืนและรุ่งเรืองเป็นผู้ดำเนินการ จากนั้นจึงมีการส่งตัวเจ้าสาวให้แก่เจ้าบ่าว แยบยลในการเหล่านี้มีอีกมาก แล้วแต่อัธยาศัยของผู้ดำเนินการ หากกล่าวมากไป ก็จะพื้นเฝือ จึงขอกล่าวรวม ๆ ว่า ในการแต่งงานนี้ เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะต้องเตรียมการ ดังต่อไปนี้

๑. เตรียมงบประมาณเงิน เพื่อการนี้

๒. ขอฤกษ์และมงคลคู่จากพระหรือผู้รู้ที่เราเลื่อมใส

๓. ติดต่อหรือจัดสถานที่ทำพิธี (หมั้น, เลี้ยงพระ, รดน้ำ, ส่งตัว)

๔. จัดหาเครื่องเรือนเครื่องใช้ และเสื้อผ้าชุดแต่งงาน

๕. การจัดดอกไม้ที่โต๊ะหมู่บูชา และที่ขันรองน้ำสังข์

๖. นิมนต์พระ และจัดรถรับส่ง

๗. ติดต่อประธานในพิธี (และผู้ถอดมงคล)

๘. ของขวัญ และผู้แจกของขวัญ)

๙. การ์ดเชิญรดน้ำและรับประทานอาหาร, สมุดอวยพร, รายชื่อผู้ที่จะเชิญมาในงาน (แจกการ์ดก่อนวันแต่ง ๗—๑๐ วัน เป็นเหมาะ)

๑๐. เตรียมจัดผู้ส่งน้ำสังข์, เพื่อนเจ้าบ่าวเจ้าสาว (ชาย ๒ หญิง ๒) ผู้ช่วยต้อนรับแขก ผู้คอยบริการเครื่องดื่ม

อนึ่งในวันแต่งงานตอนขันหมากออกจากบ้านและลงทะเบียนนั้น จะต้องจัดหาพานใส่ธูปเทียนแพและดอกไม้ ๑ พานใหญ่ ใส่ผ้าไหว้พ่อแม่ (๒ สำรับ) ๑ พานใหญ่ใส่ผ้าไหว้ผี (ผ้าขาว ๑ พับ) ๑ พานอีกด้วย

ลงเข็มปลูกบ้านเรือน

พิธีนี้ใช้แทนพิธียกเสาในสมัยก่อน เพราะในสมัยก่อนการปลูกสร้างบ้านเรือนไม่ค่อยมีการลงเข็ม ส่วนในสมัยนี้มีการลงเข็มพื้น จึงนิยมพิธีลงเข็มกันเป็นส่วนมาก

พิธีมักทำใกล้ ๆ กับหลุมที่จะลงเข็ม ใช้พระรูปเดียวก็ได้ สองรูปก็ได้ ห้ารูป หรือเก้ารูปก็ได้ มักไม่มีการสวดมนต์ในพิธี แต่ถ้าฤกษ์ใกล้กับเวลาฉัน จะถวายอาหารเช้าหรืออาหารเพลก็ได้แล้วแต่กรณี เบื้องแรกที่สุด ต้องไปขอฤกษ์วันลงเข็ม ผู้รู้จะบอกให้ทราบว่าลงเข็มที่หลุมทิศไหนก่อน ต่อจากนั้นจึงไปติดต่อกับช่างก่อสร้างผู้จะตีเข็มในวันนั้นและกำชับกำชาให้ดีอย่าให้เสียฤกษ์ได้ เขาจะได้ขุดหลุมและเสี้ยมเสาเข็มไว้ล่วงหน้า และทำการได้ตรงตามฤกษ์

ถ้าเป็นบ้านที่อยู่อาศัย พิธีมักทำในเดือนคู่ (เว้นเดือน ๘) ห้ามเดือนคี่ (แต่เดือน ๙ อนุญาตให้ทำได้ ถ้ามิใช่บ้านที่อยู่อาศัย จะทำในเดือนใดก็ได้ ขอให้เป็นเพียงฤกษ์ดีเท่านั้น มีข้อสำคัญที่จะพึงจำในพิธีนี้คือ

๑. จัดโต๊ะไว้สองตัว ปูด้วยผ้าขาว ตัวหนึ่งเล็ก วางแจกันปักดอกไม้ ๑ คู่ เชิงเทียนพร้อมทั้งเทียน ๑ คู่ กระถางธูปพร้อมทั้งธูป ๕ ดอก สำหรับบูชาพระรัตนตรัยและท่านผู้มีคุณอีกตัวหนึ่งค่อนข้างใหญ่ วางเครื่องสังเวย เชิงเทียนพร้อมทั้งเทียนหนักเล่มละ ๖ สลึง ไส้ ๙ เส้น ๑ คู่ และธูปจีน (ดอกเล็ก) มีจำนวนเท่ากับของเครื่องสังเวย

๒. เตรียมเก้าอี้ไว้สำหรับพระผู้ทำพิธี และโต๊ะวางสิ่งของอื่น ๆ ในพิธี ถ้าแดดร้อนเตรียมหาเครื่องมุงบังสำหรับพระด้วย

๓. หาของที่ต้องใช้ในพิธีไว้ให้พร้อม คือ น้ำมนต์ ทราย ๑ ถัง เศษเงินเศษทองเล็กน้อย กระแจะสำหรับเจิม ทองคำเปลวมีจำนวน ๓ แผ่น ต่อเสาเข็ม ๑ ต้น (ถ้าหลุมนั้นมีเข็ม ๕ ต้น ต้องเตรียมไว้ ๑๕ แผ่น) ดินสอดำ (สำหรับลงยันต์) กระเทียมปอกเปลือก ๑๐ กลีบ (สำหรับทาปิดทอง) ใบไม้พรมน้ำมนต์ และภาชนะตักน้ำมนต์

วิธีการ เมื่อถึงประถมฤกษ์ พระจะลงยันต์ที่ปลายเข็มปิดทองเจิมและพรมน้ำมนต์แล้วเสกทราย ในขณะเดียวกัน ผู้เป็นเจ้าภาพจุดธูปเทียนพระรัตนตรัย ณ โต๊ะซึ่งเตรียมไว้เสร็จแล้วอธิษฐาน แล้วมาจุดธูปเทียนที่อีกโต๊ะหนึ่ง ธูปปักที่เครื่องสังเวยทุก

อย่าง บูชาเทวดาเสร็จแล้วอธิษฐานเช่นเดียวกัน ต่อจากนั้น พระจะโปรยทรายและเทน้ำมนต์ลงในหลุม แล้วหย่อนเศษเงินเศษทองลงในหลุม ช่างทำการตีเข็มต่อไป พระจะชยนฺโต ฯลฯ (๓ หน) และจบลงด้วย สพฺเพ พุทฺธา ฯลฯ สพฺพโส (๓ หน) และ ภวตุ สพฺพมงฺคลํ ฯลฯ ภวนฺตุ เต ส่วนทรายและน้ำมนต์ที่เหลือใช้โปรยและเทลงในหลุมอื่น ๆ เป็นเสร็จพิธี

ขึ้นบ้านใหม่

พิธีนี้มักทำในเดือนคู่ (เว้นเดือน ๘) ไม่ทำในเดือนคี่ (ส่วนเดือน ๙ อนุโลมให้ทำได้) สถานที่ทำพิธีคือบ้านใหม่ที่จะขึ้นนั้น ถ้ามีสวดมนต์และฉัน ต้องตั้งโต๊ะหมู่บูชาอาสน์สงฆ์ที่โต๊ะหมู่บูชามีธูปเทียน พานดอกไม้และแจกันปักดอกไม้อย่างธรรมดา แล้วตั้งบาตรทราย บาตรน้ำมนต์ มีครอบสำริดสำหรับดับเทียน มีหม้อเงิน หม้อทอง หม้อแก้วด้วยก็ได้ มีโต๊ะล้างหน้า พาน สังข์ โถปริก มัดหญ้าคาสำหรับพรมน้ำมนต์รอบบ้านวงด้วยสายสิญจน์

เครื่องที่จะนำขึ้นบ้าน

๑. หินบด

๒. ไม้เท้า

๓. ไก่ขาว

๔. แมว

๕. พักแฟง

๖. ถั่ว

๗. งา

๘. สาคู

๙. ข้าวเปลือก

๑๐. ข้าวตอกปนกับดอกมะลิ

วิธีการ เมื่อถึงเวลาฤกษ์ เชิญให้ผู้ใหญ่ที่ปูที่นอนไว้ท่า ส่วนเจ้าของบ้านพร้อมด้วยบุตรภรรยา แต่งตัวให้สะอาดเรียบร้อย จุดธูปเทียนบูชาพระ และบูชาเทวดาที่บ้านเดิม แล้วอธิษฐาน ครั้นแล้วอัญเชิญพระพุทธรูป ออกเดินนำหน้า พร้อมด้วยบุตรภรรยา ซึ่งเป็นผู้ถือของมีค่าเช่นหีบแก้วแหวนเงินทอง แล้วให้ผู้หญิงพรหมจารีอย่างมากเพียง ๑๒ คน ถือเครื่องที่จะนำขึ้นบ้านตามหลังไป

เมื่อขึ้นไปบนบ้านใหม่ อัญเชิญพระพุทธรูปไว้ที่โต๊ะหมู่บูชา ต้องหันหน้าหาทิศที่เป็นมงคล นั่งสักครู่หนึ่ง แล้วไปจุดธูปเทียนที่โต๊ะหมู่บูชา บูชาพระรัตนตรัย โปรยข้าวตอกดอกไม้ที่โต๊ะหมู่บูชา (ถ้ามีสุหร่ายฉีดน้ำอบที่โต๊ะหมู่บูชาด้วยยิ่งดี) พระจะชยนฺโต ฯลฯ เวลาเมื่อขึ้นทีแรก หรือเมื่อจุดธูปเทียนก็ได้ เมื่อไหว้พระเสร็จแล้วต้องไปไหว้อัฐิบรรพบุรุษบรรพสตรี จุดธูปเทียนบูชา โปรยข้าวตอกดอกไม้ (และสุหร่ายน้ำหอม) แล้ว ไปขึ้นเตียงนอน พระจะชยนฺโตด้วยก็ได้ ผู้ใหญ่ต้องนำน้ำมนต์ไปพรมเวลาเมื่อนอน ส่วนของเหลานี้ คือแก้วแหวนเงินทอง เก็บไว้ในที่ใดที่หนึ่งอันสมควร หินบดต้องไว้หัวนอน ฟักแฟกเอาไว้ใต้เตียง ไม้เท้าพิงไว้ข้างฝา แมวปล่อยไปบนเรือน ไก่ขาวปล่อยในพื้นบ้าน ข้าวเปลือก ถั่ว สาคู โปรยไปตามพื้นดินในบริเวณบ้านต้องมีคนอื่นช่วยทำในการเหล่านั้น เมื่อผู้ใหญ่พรมน้ำมนต์บนที่นอนแล้ว ต้องลุกจากที่นอนไปบูชาพระภูมิ จุดธูปเทียนโปรยข้าวตอกดอกไม้ (และสุหร่ายน้ำหอม) บอกพระภูมิแล้วอธิษฐาน เมื่อพระฉันต้องมีเครื่องสังเวยที่บรรพบุรุษ และเครื่องสังเวยที่พระภูมิ

พระอนุโมทนา (ยถา สพฺพี ฯลฯ) เสร็จแล้ว ขอให้ท่านช่วยพรมน้ำมนต์บุคคลและบ้านเรือน โปรยทรายในบริเวณบ้าน (นอกออกไปจากตัวเรือน) เป็นเสร็จพิธี

หมายเหตุ *ปัจจุบันนี้ ไม่อาจจะให้เต็มที่ได้ คงทำเพียงจัดโต๊ะหมู่บูชาอย่างทำบุญธรรมดา ถึงเวลฤกษ์ก็บูชาพระ บูชาพระภูมิ อธิษฐานใจ แล้วถือพระพุทธรูป และแก้วแหวนเงินทองมาสู่บ้านใหม่ วางพระพุทธรูปบนโต๊ะหมู่บูชาแล้วจุดเทียนบูชาพระรัตนตรัย อธิษฐานจิต พระชยนฺโต ฯลฯ เสร็จแล้ว ลงไปบูชาพระภูมิ กลับขึ้นมาบนบ้าน บ่ายหน้าสู่มงคลทิศราว ๑ นาที ถ้าเหมาะแก่เวลาที่พระจะสวดมนต์และฉัน ก็นั่งคอยฟังพระสวดมนต์ และถวายภัตตาหารต่อไป ส่วนเครื่องที่จะขึ้นตามหลัง ไม่มี*

ตั้งศาลพระภูมิ

พิธีตั้งศาลพระภูมิ มีฆราวาสเป็นผู้ทำโดยเฉพาะ แต่บางแห่งให้พระเป็นผู้ทำก็มี จึงเกิดมีปัญหาว่าพระจะตั้งศาลพระภูมิได้หรือไม่ได้ เพราะพระสูงกว่าเทวดา บางคนก็ว่าทำได้เพราะพระไม่ได้ไหว้เทวดาเป็นเพียงแผ่เมตตาแก่เทวดา และสอนให้เจ้าภาพกล่าวเชิญพระภูมิขึ้นสู่ศาล และสอนให้กล่าวคำบูชาสังเวยเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในพิธีซึ่งฆราวาสเป็นผู้ทำเท่านั้น จะไม่กล่าวแต่พระเป็นผู้ทำโดยเฉพาะ

พิธีนี้ทำในเดือนใดก็ได้ แล้วแต่ฤกษ์งามยามดี มีข้อจำกัดแต่เพียงว่า

ก. ควรทำภายหลังจากสร้างบ้านเสร็จแล้ว

ข. ฤกษ์งามยามดีนั้นต้องไม่เกินเที่ยง

สิ่งของที่จะต้องเตรียมจัดหาไว้ ก็คือ

๑. ศาลพระภูมิ พร้อมทั้งเสาและแป้น

๒. จะเหว็จ (เทวรูป) ตุ๊กตาหญิงชาย ตุ๊กตาช้าง ม้า อย่างละ ๑ เชิงเทียนเล็ก (พร้อมทั้งเทียน) ๑ คู่ กระถางธูปเล็ก (พร้อมทั้งธูป ๓ ดอก) ๑ แจกันเล็ก (ปักดอกไม้) ๑ คู่ ผ้าสีชมพูทำเป็นม่านไข

๓. โต๊ะ ๒ โต๊ะ มีเครื่องบูชาพระ และเครื่องสังเวยพร้อมทั้งธูปเทียน เหมือนการลงเข็มปลูกบ้าน

๔. ทองคำเปลว ๕ แผ่น กระแจะ ดินสอถำ กระเทียม ๕ กลีบ ทรายน้ำมนต์ ที่ตักน้ำมนต์และใบไม้พรมน้ำมนต์

ข้อสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ เมื่อไปขอฤกษ์จากผู้รู้แล้ว พึงนิมนต์พระไปกำหนดที่ ๆ จะตั้งศาลก่อนวันฤกษ์ ตามปกติมักจะตั้งในด้านทิศอีสาน (ตะวันออกเฉียงเหนือ) เสมอ ทั้งต้องหันหน้าศาลเข้าสู่ใจกลางของบ้านด้วย ถ้าเจ้าของบ้านเกิดวันจันทร์ห้ามทิศนี้ พึงอยู่ในทิศที่สมควรต่อไป และควรให้ห่างจากบ้านพอที่จะไม่ให้เงาบ้านทับศาลได้ เมื่อพระกำหนดที่ให้แล้ว ก่อนถึงวันฤกษ์ ๑ วัน พึงให้คนขุดหลุม ลงเข็มทำพื้นให้แน่นหนาเรียบร้อย และเตรียมอิฐหักหรือหินเล็ก ๆ และปูทราย ไว้รอท่า

วิธีการ เมื่อถึงฤกษ์ พระจะลงยันต์ที่จะเหว็จ ที่ผนังศาลข้างในด้านที่จะเอาจะเหว็จพิงที่หน้าศาล และที่หัวเสาด้านหน้า ลงเสร็จแล้วทากระเทียมปิดทอง และเจิมตลอดจนเจิมที่ตุ๊กตาต่าง ๆ ส่วนน้ำมนต์และทรายนั้น ควรจะให้พระทำและเสกมาก่อน (ถ้าไม่เช่นนั้นก็ทำและเสกตอนนี้)

เจ้าภาพจุดธูปเทียนบูชาพระ แล้วอธิษฐาน พระเทน้ำมนต์ และโปรยทรายลงในหลุมคนงานใส่อิฐหักหรือหินเล็กผสมปูนทรายเทรองพื้น แล้วยกเสาขึ้นตั้งให้ได้ระดับ (หน้าเชิดเล็กน้อย) แล้วเทปูนทับ พระชยนฺโต ฯลฯ ต่อจากนั้นคนงานวางแป้น ยกศาลพระภูมิขึ้นตั้งเรียบร้อยแล้ว พระวางจะเหว็จไว้ในศาล ตามด้วยตุ๊กตาหญิงชาย และช้างม้า เชิงเทียน กระถางธูป และแจกัน ในขณะวางจะเหว็จ ถ้ามีพระหลายรูป พระเหล่านั้นต้องชยนฺโต ฯลฯ อีกครั้งหนึ่ง เสร็จแล้วสอนให้เจ้าภาพจุดธูปเทียนหน้าศาล อัญเชิญพระภูมิเจ้าที่ขึ้นสู่ศาล ว่าเป็นคำมคธก็ได้เป็นคำไทยก็ได้ ต่อจากนั้นให้จุดเทียนสังเวยบูชาเทวดาและอธิษฐาน ครั้นแล้วพระพรมน้ำมนต์ที่ศาล และสวดกรณียมตฺถกุสเลน ฯลฯ

แผ่เมตตาแก่เทวดา ต่อด้วยสพฺเพ พุทฺธา ฯลฯ สพฺพโส (๓ หน) และภวตุ สพฺพมงฺคลํ ฯลฯ ภวนฺตุ เต เป็นเสร็จพิธี

ทำบุญวันเกิด

เมื่อถึงดิถีคล้ายวันเกิด ควรทำบุญวันเกิด ถ้าจำวันเกิดได้เพียงทางจันทรคติ (ขึ้นแรม) ควรกำหนดวันทำบุญทางจันทรคตินั้น ถ้าจำได้ทางสุริยคติ (วันที่) ก็ควรกำหนดเอาวันทางสุริยคตินั้น ถ้าจำได้ทั้งสองทาง พึงถือวันทางสุริยคติเป็นสำคัญ เพราะสะดวกและใกล้เคียงความจริงกว่า พิธีนี้ได้ทั้งที่บ้านและที่วัด จำนวนพระในพิธีมี ๕ บ้าง ๙ รูปบ้าง เกินกว่าอายุ ๑ รูป แล้วแต่กำลังศรัทธา แต่โดยมากมักนิยม ๙ รูป เป็นพื้น

ก. แบบสวดธรรมจักร

๑. จัดสถานที่ ตั้งโต๊ะหมู่บูชา อาสน์สงฆ์ และเครื่องใช้ต่าง ๆ เหมือนอย่างทำงานมงคลธรรมดา

๒. วิธีการที่เจ้าภาพจะพึงปฏิบัติ เหมือนอย่างทำบุญมงคลธรรมดา

๓. พระสงฆ์สวดเจ็ดตำนานย่อ แทรกด้วยธรรมจักรประวัตนสูตร (มีพระสวดขัด) ระหว่าง นโม ๘ บท กับ มงคลสูตร (อเสวนา...)

ข. แบบสวดนพเคราะห์

การทำบุญวันเกิดแบบสวดนพเคราะห์นี้ แยกออกเป็นสองประเภท คือมีโหรประเภทหนึ่ง ไม่มีโหรประเภทหนึ่ง โหรในที่นี้หมายถึงโหรดาจารย์ คือผู้เป็นอาจารย์ทางบูชาเทวดา ผิดกับโหราจารย์คือผู้เป็นอาจารย์รู้วิชาโหราศาสตร์ บุคคลบางคนเป็นอย่างใดอย่าง

หนึ่ง บางคนเป็นทั้งสองอย่าง แต่ในพิธีต้องใช้ผู้ที่เป็นฆราวาสเท่านั้น และในขณะทำพิธีต้องนุ่งขาวห่มขาวด้วย ในสองประเภทนั้น จะกล่าวที่มีโหรก่อน

เบื้องแรก ควรไปติดต่อกับโหรนัดหมายตกลงกันให้เรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับพิธีบูชานพเคราะห์ ตลอดจนค่ากำนล ต่อจากนั้นต้องไปติดต่อกับพระ คืออาราธนาท่านและแจ้งให้ท่านทราบถึงพิธีที่จะทำอย่างไร เมื่อไปติดต่อตกลงแล้ว โหรจะตระเตรียมทำบัตรพลี ๙ บัตร เป็นบัตรประจำนพเคราะห์ และสิ่งอื่น ๆ ตามแบบของโหร เช่นหมากพลู ขนม นมเนย ข้าวตอกดอกไม้เป็นต้น เฉพาะตัวบัตรมักทำด้วยก้านกล้วย และกาบกล้วย แต่ในปัจจุบันนี้โหรบางคนใช้บัตรสำเร็จ คือทำด้วยไม้ทาสีเขียว แม้สะดวกอยู่บ้างแต่ผู้เขียนไม่ขออนุโมทนา เพราะไม่ชอบด้วยหลักไสยศาสตร์ นอกจากจะต้องจัดสถานที่พิเศษไว้สำหรับโหร ใกล้โต๊ะหมู่บูชาพระ (ห่างประมาณ ๒ วา) ยังจะต้องเตรียมของอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับโหรอีก เช่นโต๊ะสี่เหลี่ยมขนาดกว้างยาวประมาณ ๑ เมตรกึ่ง สูงประมาณ ๒๕ เซนติเมตร ปูด้วยผ้าขาวสำหรับวางบัตรและเทียนประจำบัตร ในขณะที่ทำพิธี โหรสวดสรภัญญะ เป็นภาษาบาลีและแปลเป็นร่ายภาษาไทย สลับกับพระสวด ไปจนจบนพเคราะห์ เริ่มแต่พระอาทิตย์ไปจนถึงพระเกตุ จนแล้วนำบัตรไปลอยน้ำ เหลือไว้แต่บัตรพระเกตุ มุ่งขึ้น หรือในวันเดียวกันนั้นเมื่อพระลงมือฉัน โหรจึงลงมือสังเวยเทวดาด้วยเครื่องสังเวย

ส่วนประเภทไม่มีโหร ไม่ต้องเตรียมโต๊ะสำหรับวางบัตรและไม่มีเทียนประจำบัตร เมื่อพระลงมือฉันเจ้าภาพต้องไปสังเวยเทวดา เครื่องสังเวยใช้แบบเดียวกับสังเวยพระภูมิหรือจะใช้โหงวแซหรือซาแซก็ได้ บางทีก็ใช้สำรับเหมือนอย่างพระ

การทำบุญวันเกิดแบบนพเคราะห์ดังกล่าวนี้ จะต้องมีเครื่อง ๕ คือ ธูป (ไม้ระกำ) ๕ เทียน ๕ ดอกไม้ ๕ กระทง (กระทงละ ๙ สี) ข้าวตอก ๕ กระทง วางไว้ข้างหน้าโต๊ะหมู่บูชา นอกจากนั้น ก็มีบาตรน้ำมนต์ ครอบด้วยเทียน เหมือนอย่างทำบุญธรรมดา และจะมีบาตรทรายด้วยก็ได้ ถ้ามีหม้อเงิน หม้อทอง หม้อแก้ว ด้วยก็ยิ่งดี ยิ่งกว่า

นั้น ควรจะมีโต๊ะล้างหน้า ใส่พานรองสังข์และครอบสำริดมีขันทองใส่ข้าวตอก ดอกมะลิ เพื่อโปรยที่โต๊ะหมู่บูชา มีแป้งกระแจะสำหรับเจิมเทียน ถ้ามีสุหร่ายน้ำอบสำหรับสุหร่ายพระพุทธรูปด้วยยิ่งดี ตั้งพระประจำวันให้เป็นประธานที่โต๊ะหมู่บูชา มีราวเทียนสำหรับปักเทียนอีก ๑๑ เล่มแทนเทียนประจำบัตร (บูชานพเคราะห์รวม ๙ พระภูมิเจ้าที่ ๑ เจ้ากรุงพลี ๑) ขันสาครใส่น้ำปักเทียนกำลังเทวดา กระถางธูปใหญ่ ปักธูป (นอกไปจากกระถางธูปที่โต๊ะหมู่บูชา)

ส่วนธูปเทียนพิธีที่จำได้ว่าสำคัญและต้องได้ขนาดก็คือ

๑. เทียนวัดยาวเท่าตัวไส้ ๓๒ เส้นน้ำหนักเทียนคิดเป็นบาทเทียบจำนวนปี ใช้เกินกว่าอายุ ๑ บาท เช่นอายุ ๕๐ ปีก็ใช้หนัก ๕๑ บาท ๑ เล่ม

๒. เทียนมงกลวัดยาวรอบศีรษะ ไส้ ๓๒ เส้น น้ำหนักเทียน ๑๐ บาท ๑ เล่ม

๓. เทียนคืบวัดยาวเท่าคืบ ไส้ ๓๒ เส้น น้ำหนักเทียนเล่มละ ๓ บาท ๒ เล่ม

๔. เทียนศอก วัดยาวเท่าศอก ไส้ ๓๒ เส้น น้ำหนักเทียนเล่มละ ๖ บาท ๒ เล่ม

๕. เทียนแขน วัดยาวเท่าแขน ไส้ ๓๒ เส้น น้ำหนักเทียนเล่มละ ๘ บาท ๒ เล่ม

๖. เทียนกำลังเทวดา ไส้ ๙ เส้น น้ำหนักเทียนเล่มละ ๒ สลึง ๑๑๗ เล่ม และธูปจีนอีก ๑๑๗ ดอก ซึ่งในเวลาจุดแบ่งออกเป็นนพเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

อาทิตย์	เทียน ๖	ธูป ๖
จันทร์	เทียน ๑๕	ธูป ๑๕
อังคาร	เทียน ๘	ธูป ๘
พุธ	เทียน ๑๗	ธูป ๑๗
เสาร์	เทียน ๑๐	ธูป ๑๐

พฤหัสบดี	เทียน ๑๙	ธูป ๑๙
ราหู	เทียน ๑๒	ธูป ๑๒
ศุกร์	เทียน ๒๑	ธูป ๒๑
เกตุ	เทียน ๙	ธูป ๙

๗. เทียนหนัก ๖ สลึง ไส้ ๙ เส้น ๒๓ เล่ม (ปักที่ราวเทียน ๑๑ เครื่องห้า ๕ น้ำมนต์ ๕ สังเวย ๒)

ในกรณีที่ไม่มีเทียนเท่าตัว (เพราะบางท่านเห็นว่าลำบากในการรักษาเทียน) ท่านให้ใช้เทียนมงคล ๒ เล่ม น้ำหนักเล่มละ ๑๐ บาทเท่าเดิม แต่ใช้ไส้เกินกว่าอายุ ๑ เส้น หรือ ๒ เส้นของแต่ละเล่ม

เทียนในข้อ ๑ ถึงข้อ ๕ ห้ามมิให้ดับ และต้องระวังมิให้ดับ ต้องจุดจนหมดไปเอง เพราะฉะนั้นทางที่ดีควรปักเทียนเท่าตัว และเทียนมงคลไว้ในตู้เทียนพิเศษ และเทียนนอกจากนั้นติดกับเชิงเทียนทองเหลือง วางไว้บนโต๊ะหมู่บูชาตามลำดับ ดังนี้ คือ สั้น วางไว้ข้างบน ขนาดกลาง วางไว้ตรงกลาง ยาว วางไว้ข้างล่าง

วิธีการ เมื่อจะเริ่มพิธีให้พระผู้เป็นประธานเจิมเทียนพิธีต่าง ๆ เสร็จแล้วเจ้าภาพจุดธูปเทียนเครื่องห้า บูชาพระรัตนตรัยคุณบิดามารดา และคุณครูอาจารย์ ขอศีล อาราธนาพระปริตร พระขัดตำนานแบบ ๑๒ ตำนาน (สมนฺตา จกฺกวาเฬสุ...) เริ่มสวด นโม ๓ จบแล้ว เมื่อพระเริ่มสวดพุทธํ เจ้าภาพจุดเทียนพิธี คือเทียนเท่าตัว เทียนมงคล คืบ ศอก แขน แล้วอธิษฐานใจตรงนี้ครั้งหนึ่ง ต่อจากนั้นพระสวดโยจกฺขุมา (หรือสมฺพุทฺเธ) นโม อรหโต จบแล้วก่อนสวดมงคลสูตรเจ้าภาพจุดเทียน ๑๑ เล่ม พร้อมกับธูปอีก ๑๑ ดอก บูชานพเคราะห์รวม พระภูมิเจ้าที่และเจ้ากรุงพลีดังกล่าวแล้ว อธิษฐานใจตรงนี้อีกครั้งหนึ่ง ต่อแต่นั้น พระสวด อุเทตยญฺจกฺขุมา อตฺถิโลเก สำหรับพระอาทิตย์ ยนฺทุนฺนิมิตฺตํ พระจันทร์ กวณีย มตฺถกุสเลน พระอังคาร วิรูปกฺเขหิ วธิสฺสเมนฺติ พระพุธ

ยโตหํ โพชฺฌงฺโค พระเสาร์ ตอนที่เริ่มสวดพระเสาร์ ให้จุดเทียนน้ำมนต์ตอนนี้ สวดยานีธภูตานิ สำหรับพระพฤหัสบดี วิปสฺสิสฺส พระราหู เอวมฺเมสุตํ (ธชัคคสูตร) พระศุกร์ มหาการุณิโก พระเกตุ บทสวดเหล่านี้ ต้องขัดตำนานทุกบท ต่อด้วย โส อตฺถลทฺโธ... สิริธิติ...ทุกขปฺปตฺต สพฺเพ พุทฺธา ภวตุ สพฺพมงฺคลํ นกฺขตฺตยกฺขภูตานํ เป็นเสร็จพิธีสวด ถ้าทำในวันเดียว ตอนจะสวดมหาการุณิโกพระเกตุให้เพิ่มบทพาหุเข้าด้วย หลังจากฉันเพล แล้วมักนิยมให้พระอาบน้ำมนต์ให้ และมีชยันโต ถ้าเป็นสตรี ต้องมีผู้ชายถือกิ่งไม้ที่มีใบเหนือศีรษะสตรีนั้นแล้ว พระรดน้ำมนต์ผ่านกิ่งไม้ไปถูกสตรีนั้นอีกทอดหนึ่ง ต่อจากนั้นเจ้าภาพถวายจตุปัจจัยไทยธรรม พระอนุโมทนา ถ้ามีทายนิมนต์พระให้ไปโปรยรอบบ้าน น้ำมนต์ที่เหลือประพรมบุคคลอื่น ๆ และสถานที่เป็นเสร็จพิธี

หมายเหตุ *การทำบุญวันเกิดแบบนพเคราะห์ มีเทียนมากเช่นนี้ มักนิยมในคนสูงอายุเช่น แซยิด ๖๐ ปี หรือในคราวสำคัญอื่น ๆ ถ้าอายุน้อยหรือไม่สำคัญ บางทีก็ใช้เทียนมงคลเล่มเดียว นอกจากนั้นเหมือนทำบุญมงคลธรรมดา*

ทำบุญงานศพ

การทำบุญงานศพ ถือเป็นการทำบุญอวมงคล คือทำบุญในการมงคลอย่างต่ำ อาจเป็นเพราะการตายของญาติมิตรเป็นต้น ซึ่งเป็นเหตุให้ทำบุญนั้น เป็นวิปโยคทุกข์ชนิดหนึ่งก็ได้ อย่างไรก็ตาม การทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้แก่ผู้ตาย เป็นการประกาศน้ำใจของผู้ทำว่ามีความรัก ความนับถือหรือความระลึกถึงอุปการคุณในท่านที่ตายไป อย่างเด็ดเดี่ยวลึกซึ้ง แต่งานศพก็ยังจัดว่าเป็นงานเศร้า แม้จะมีดนตรีปี่พาทย์หรือเครื่องประโคมอย่างอื่น ก็อยู่ในลักษณะ วังเวง และใจเหี่ยวแห้งไม่เบิกบาน เมื่อมีการตายเกิดขึ้น เจ้าภาพหรือผู้เกี่ยวข้องโดยฐานเป็นญาติสนิทของผู้ตาย จึงมักทำอะไรไม่ค่อยถูก วุ่นวายกันไป

หมด ต้องอาศัยคนที่ห่างออกไป ผู้รู้จักพิธีการในเรื่องนี้ หากพบพิธีการที่ดีก็ดีไป หาไม่แล้วก็จะเป็นที่น่าอับอาย จึงสมควรที่ทุกคนจะพึงสนใจไว้บ้าง แม้จะทำไม่ได้หมดก็อย่าให้เสียหลัก ซึ่งขอแยกออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

๑. การรดน้ำศพ

การรดน้ำศพ ควรทำกันเป็นการภายในวงศาคณาญาติเท่านั้น เว้นไว้แต่ผู้ตายมีความสำคัญแก่คนโดยทั่วไป การกำหนดเวลารดน้ำศพ มักจะเป็นตอนเย็น ประมาณ ๑๖.๐๐ น. หรือ ๑๗.๐๐ น. เมื่อรดน้ำศพเสร็จแล้ว ก็เอาเข้าหีบหรือโกศ หลังจากนั้นมีการทอดผ้าบังสุกุล (มักเป็นผ้าไตรหรือสบงตามฐานะ) เรียกว่าบังสุกุลปากหีบหรือปากโกศ พระสงฆ์ผู้ชักผ้าบังสุกุลปากหีบหรือปากโกศนี้ ไม่จำกัดจำนวน ต่อจากนั้น มีการสวดพระอภิธรรมพระสงฆ์ ๔ รูป การสวดพระอภิธรรมในวันแรกนี้เริ่มติดต่อกันไปหลังจากบังสุกุลปากหีบหรือปากโกศ แต่ในวันต่อไปมักเริ่มแต่เวลา ๑๙.๓๐ น. หรือ ๒๐.๐๐ น. เลิกเวลา ๒๒.๐๐ น. เป็นอย่างดึก ทั้งมีการสวดทุกคืนจนถึงวันทำบุญเจ็ดวัน ต่อจากนั้นก็ปิดศพมีการสวดอภิธรรมเพียงสัปดาห์ละ ๑ วัน (ซึ่งโดยมากมักถือเอาวันตายเป็นเกณฑ์กำหนด) จนกว่าจะถึงวันทำบุญ ๕๐ วัน และ ๑๐๐ วัน ตามลำดับ การรดน้ำศพจะทำที่บ้านก็ได้ที่วัดก็ได้ เดี๋ยวนี้ชอบทำที่วัดกันเป็นส่วนใหญ่ แต่ก่อนถือกันว่าถ้าตายในบ้านก็มักทำที่บ้าน ถ้าตายนอกบ้านหรือตายผิดธรรมดาก็มักทำที่วัด

๒. การทำบุญ ๗ วัน (สัตตมวาร)

ถ้าทำงาน ๒ วัน เมื่อถึงวันที่ ๖ นับแต่วันตายมักทำบุญ ๗ วัน โดยจัดรายการดังนี้

เวลา ๑๗.๐๐ น. พระ ๗ รูป หรือ ๑๐ รูป สวดพระพุทธมนต์จบแล้วมีพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์ พร้อมด้วยพระสวดคาถาธรรมบรรยายท้ายเทศน์อีก ๔ รูป จบแล้ว

มีพระมาติกาบังสุกุล อีกประมาณ ๑๐ รูป หรือมากกว่านั้น ตกกลางคืนก็มีสวดพระอภิธรรม เช่นเคย รุ่งขึ้นวันที่ ๗ ถวายภัตตาหารเพลแด่พระที่สวดพระพุทธมนต์ในวันก่อน (บางทีก็รวมทั้งพระที่สวดอภิธรรมในคืนก่อนด้วย) ตกกลางคืนก็มีสวดอภิธรรมเช่นเคย

ถ้าทำงานวันเดียวให้ทำในวันที่ ๗ นับแต่วันตายโดยจัดรายการ ดังนี้

เวลา ๙.๐๐ น. มีพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์ พร้อมด้วยพระสวดคาถาธรรมบรรยายเวลา ๑๐.๓๐ น. พระสวดพระพุทธมนต์ จบแล้วถวายภัตตาหารเพลแด่พระที่สวดพระพุทธมนต์นั้น เวลาประมาณ ๑๒.๓๐ น. พระสวดมาติกาบังสุกุล กลางคืนมีการสวดพระอภิธรรมเช่นเคย

การสวดพระพุทธมนต์ ถ้ามีพระธรรมเทศนา ไม่ต้องขอศีล เริ่มด้วยการอาราธนาพระปริตรทันที พระจะเริ่มสวด นโม พุทธํ ยถาปิ เสลา อนัตตลักขณสูตร สพฺเพ สงฺขารา (บางทีก็ใช้ อวิชฺชาปจฺจยา ต่อสพฺเพ สงฺขารา) ยทา หเว อตีตํ นานฺวาคเมยฺย ภวตุ สพฺเพ ฯ การที่ไม่ต้องขอศีลนั้นก็เพราะต้องขอศีลหรืออาราธนาศีลก่อนจะแสดงพระธรรมเทศนาอยู่แล้ว

๔. การทำบุญ ๕๐ วัน (ปัญญาสมวาร)

การทำบุญ ๕๐ วัน ก็เป็นไปโดยทำนองเดียวกันกับการทำบุญ ๗ วัน กล่าวคือ เมื่อสวดพระอภิธรรมสัปดาห์ละ ๑ วันเรื่อยมา จนถึงวันที่ ๔๙ หรือ ๕๐ แล้วแต่กรณี ก็เริ่มทำบุญ ๕๐ วัน การจัดรายการก็ทำนองเดียวกันกับการทำบุญ ๗ วันนั้น การสวดพระพุทธมนต์ก็แบบเดียวกัน เปลี่ยนแต่อนัตตลักขณสูตร เป็นอาทิตตปริยายสูตร

๔. การทำบุญ ๑๐๐ วัน (สตมวาร)

การทำบุญ ๑๐๐ วัน ก็ไม่ต่างอะไรกับการทำบุญ ๕๐ วันเท่าไรนัก กล่าวคือ เมื่อสวดพระอภิธรรมสัปดาห์ละ ๑ วัน เรื่อยมาโดยลำดับ เมื่อถึงวันที่ ๙๙ หรือที่ ๑๐๐

(แล้วแต่ว่าจะทำ ๒ วันหรือวันเดียว) ก็เริ่มทำบุญ ๑๐๐ วัน โดยจัดรายการแบบเดียวกับ ๕๐ วัน การสวดพระพุทธมนต์ก็เช่นเดียวกัน เปลี่ยนแต่อาทิตตปริยายสูตร เป็นธรรมนิยามสูตร อันที่จริงธรรมนิยามสูตรใช้สวดได้ทุกวัน (นอกจาก ๗ วัน และ ๕๐ วันเท่านั้น)

๕. การทำบุญในวันเผาศพ (ฌาปนกิจ)

ในครั้งโบราณมักเก็บศพไว้นานเป็นปี ๆ กว่าจะได้เผา ทั้งนี้เพราะถือว่าถ้าเผาเร็วก็จะมีการตายกันบ่อยบ้าง เพราะญาติอยู่ในที่ต่าง ๆ กว่าจะได้รู้กันทั่วก็กินเวลาอยู่ไม่น้อยบ้าง แต่ในปัจจุบันนี้ การถือเช่นนั้นเห็นกันว่าเป็นเรื่องเหลวไหลมากกว่า ทั้งสื่อมวลชนในปัจจุบันนี้ก็มีบทบาทสำคัญและรวดเร็วมาก คนจึงไม่ชอบเก็บศพไว้นาน บางรายทำบุญ ๗ วันแล้วกำหนดวันเผาเลยก็มี บางรายเผาหลังจากทำบุญ ๕๐ วันแล้ว มีบางรายถือให้ผ่านพ้นทำบุญ ๑๐๐ วันเสียก่อนจึงกำหนดวันเผา แต่ส่วนมากกำหนดวันเผาภายหลังทำบุญ ๕๐ วันไปแล้ว ข้อสำคัญที่ถือกันอย่างเคร่งครัดจนถึงปัจจุบันนี้ ก็คือไม่เผาศพในวันศุกร์เป็นเด็ดขาด เหตุที่ถือกันเช่นนี้ยังหาไม่พบ นอกจากจะเดาเอาว่าวันศุกร์ พ้องกับคำว่าสุข ซึ่งถ้าจะทำการในวันนั้นก็เท่ากับเผาความสุขให้หมดสิ้นไปกระมั่ง

การจัดรายการในวันเผา มักเป็นดังต่อไปนี้

เวลา ๙.๐๐ น.	มีพระธรรมเทศนา (เทศน์อานิสงส์)
เวลา ๑๐.๓๐ น.	พระสงฆ์ ๗ รูป (หรือ ๑๐ รูป) สวดพระพุทธมนต์ เสร็จแล้วถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์เหล่านั้น
เวลา ๑๔.๐๐ น.	มีพระธรรมเทศนา (เทศน์แจง) พร้อมด้วยพระนั่งแจง ๒๕ รูป หรือ ๕๐๐ รูป
เวลา ๑๖.๐๐ น.	พระสงฆ์ ๑๐ รูป หรือ ๒๐ รูป (หรือตามศรัทธา) มาติกาบังสุกุล
เวลา ๑๖.๓๐ น.	หรือ ๑๗.๐๐ น. ภายหลังจากทอดผ้า (มักเป็นไตร) มหาบังสุกุลแล้ว ประชุมเพลิง และมีพระสวดหน้าไฟอีก ๔ รูป

การมีพระธรรมเทศนา ถ้าเป็นแบบเทศน์อานิสงส์มักมีพระสวดคาถาธรรมบรรยาย หรือเรียกว่าสวดรับเทศน์อีก ๔ รูป ส่วนที่เป็นแบบเทศน์แจงนั้น มักเป็นศพผู้ใหญ่ เช่นบิดา มารดา ซึ่งบุตรธิดาเป็นเจ้าภาพ และการเทศน์แจงหรือเรียกเป็นศัพท์ว่าเทศน์ปฐมสังคีติ (ปฐมสังคายนา) นี้มีสองอย่าง คือเทศน์ธรรมาสน์เดียวอย่างหนึ่ง เทศน์เป็นปุจฉาวิสัชนา ๓ ธรรมาสน์ อย่างหนึ่ง อย่างหลังกินเวลามาก อาจจะต้องร่นระยะเวลาเริ่มเข้ามาอีก

ถ้ามีพระธรรมเทศนาเพียงกัณฑ์เดียว รายการเทศน์เช้า ก็ตัดออกไปเสีย ถ้าไม่มีแจง มีแต่เทศน์อานิสงส์ ควรร่นระยะเวลาเริ่มออกไปเป็น ๑๕.๐๐ น. หรือ ๑๕.๓๐ น. เป็นเหมาะ

การทอดผ้ามหาบังสุกุล ก่อนเผา ควรมีแต่เพียงไตรเดียว โดยให้ผู้เป็นประธานในที่นั้นเป็นผู้ทอด เสร็จแล้ว ก็จุดศพต่อกันไปเลย ถ้าจะทอดมากกว่านี้ ทอดเพียง ๓ ไตร เป็นเหมาะ มิฉะนั้นจะกลายเป็นโอ้เอ้ น่ารำคาญไป ถ้าจะทอดมากกว่านี้ให้ได้ ก็ควรทอดเสียก่อนเวลาเผาแต่เนิ่น ๆ ในกรณีทอด ๓ ไตร ๒ ไตรแรกให้คนที่มิใช่ประธานเป็นผู้ทอด อีก ๑ ไตร ซึ่งเป็นไตรสุดท้าย ให้ผู้เป็นประธานเป็นผู้ทอด และจุดศพ

๖. การเก็บอัฐิและทำบุญฉลองอัฐิ

เมื่อประชุมเพลิงเสร็จแล้ว ในปัจจุบันนี้มักเก็บอัฐิในค่ำวันนั้น จึงต้องมีพระมาบังสุกุลอัฐิอีก เรียกว่า แปรรูป จำนวนไม่จำกัด แต่ไม่ควรเกิน ๓ รูป และต้องใช้ผ้าทอด (ไตรหรือสบงก็ได้) ในครั้งก่อน ๆ เช้าวันรุ่งขึ้นจึงเก็บอัฐิ และเจ้าภาพบางรายก็ถวายสามหาบ เรื่องของสามหาบนี้ ก็คือ มัดหม้อข้าว เชิงกราน ที่ทำด้วยดินสอพองพร้อมทั้งอาหารแห้งอยู่ในหม้อข้าวนั้น อาหารหวานคาว ใส่ในสำรับ และผ้าไตร สำหรับ

ทอดบังสุกุล ใช้สาแหรก ไม้คาน ซึ่งพันด้วยผ้าขาวหาบไป รวม ๓ หาบ เพื่อถวายพระ ๓ รูป ซึ่งนิมนต์มาในการเก็บอัฐิ ก่อนจะถวาย ต้องหาบและถือของเดินเวียนซ้ายรอบเมรุ ๓ รอบ ก่อน และต้องกู่รับกันเป็นระยะ ๆ

อัฐิที่เก็บกันในปัจจุบันนี้ แบ่งเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่ง เก็บไว้เพื่อบูชาที่บ้าน หรือบรรจุไว้ที่วัด อีกส่วนหนึ่ง ห่อผ้าขาวนำไปถ่วงที่แม่น้ำหรือปากอ่าว ส่วนที่เก็บไว้บูชาที่บ้านเดี๋ยวนี้ชักจะน้อยลง มักนำไปบรรจุไว้ที่วัดเสียโดยมาก การทำบุญฉลองอัฐิที่บ้าน จึงพลอยน้อยลงไปด้วย และกลายเป็นทำบุญบ้านธรรมดา แต่ต่อด้วยบังสุกุลที่ชื่อหรือที่รูปของผู้ตายแทน

๗. หมายเหตุที่ควรทราบ

รายการต่าง ๆ ที่กล่าวมา เป็นเพียงตัวอย่างที่จัดทำอย่างครบถ้วน อาจปรับปรุงให้เหมาะแก่กาละเทศะอีกได้ และอาจจะเว้นรายการใดรายการหนึ่งที่ไม่จำเป็นเสียก็ได้ ทั้งนี้ แล้วแต่กำลังและฐานะ

การจัดสถานที่ในการทำบุญศพนั้น ต้องตั้งอาสน์สงฆ์พอที่พระ ๑๐ รูป จะได้นั่ง และมีโต๊ะหมู่บูชา ตั้งพระพุทธรูปไว้ในระดับสูงกว่าศพเล็กน้อย มีเครื่องตั้งเช่นเดียวกับการทำบุญมงคลธรรมดา หากแต่ไม่มีสายสิญจน์วงรอบบ้านหรือรอบองค์พระพุทธรูป ไม่มีบาตรน้ำมนต์ แต่มีสายสิญจน์หรือผ้าภูษาโยง ซึ่งโยงมาจากศพ เพื่อใช้ทอดผ้าในเวลาชักบังสุกุลเท่านั้น เวลาสวดพระอภิธรรม มีตู้พระธรรมและกะบะเครื่องห้า หรือกระถางธูปเชิงเทียนธรรมดา ตั้งอยู่ข้างหน้า พระ ๔ รูป ที่จะสวดนั้น ส่วนเครื่องตั้งหน้าศพ ควรมีเครื่องทองน้อยไว้ด้วย วิธีการเริ่มด้วยจุดธูปเทียนที่โต๊ะพระพุทธรูปก่อน แล้วไปจุดที่เครื่องห้าข้างตู้พระธรรม จากนั้น ไปจุดที่เครื่องทองน้อยหน้าศพ

ก่อนจะเชิญศพขึ้นสู่เชิงตะกอน มีการเดินเวียนซ้ายรอบเมรุสามรอบ โดยมีพระภิกษุถือสายสิญจน์นำหน้า และบรรดาญาติมิตรอันสนิทตามหลังศพ

ในปัจจุบันนี้ ผู้ชายที่แต่งตัวไปในงานศพ ใช้เสื้อกางเกงสีต่าง ๆ แล้วใช้แขนทุกข์และเนคไทสีดำ ดูหนาตายิ่งขึ้น ผู้เขียนไม่เห็นด้วย การใช้อย่างแบบเก่าดีอยู่แล้ว คือ ผู้ชายชุดขาว แต่แขนทุกข์ เนคไท ถุงเท้าและรองเท้า สีดำ ส่วนผู้หญิงชุดดำล้วน อันที่จริงสีแสดงความเศร้าโศก ไม่ว่าจะแต่งตัวหรือแต่งสถานที่ ก็มีอยู่ ๓ สี คือ สีขาว สีดำ และสีน้ำเงิน

เจ้าภาพทำบุญ ๗ วันแล้ว ก็ปิดการทำบุญอย่างอื่น แต่ยังไม่เผา จึงกำหนดวันบรรจุศพไว้ที่วัดหรือสุสานแห่งใดแห่งหนึ่ง พิธีการในเรื่องนี้ไม่ค่อยมีอะไรมากนัก นอกจากผู้ที่ไปในงานเช่นนั้น จะต้องเตรียมช่อดอกไม้ไปด้วย ส่วนดินและธูปเทียน ทางเจ้าภาพต้องเตรียมไว้ให้

การไปเยี่ยมศพ ควรมีพวงหรีด ดอกไม้ หรือพวงมาลัย แล้วแต่กรณี ไปลักการะศพ ส่วนการช่วยของในการเผาศพนั้น ควรส่งไปช่วยก่อนวันเผา.

บัญญัติ ๑๐ ประการของชีวิตสมรส

๑. สูเจ้า ต้องไม่คบชู้สู่สาว ในเมื่อมีคู่สมรสอยู่แล้ว

๒. สูเจ้าต้องมีความรู้ฉลาดในเรื่องร่วมประเวณี กล่าวคือไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป พึงจดจำไว้เถิดว่า ความไม่สมปรารถนา หรือความไม่พอใจในการร่วมประเวณีนั้น คือสาเหตุสำคัญที่จะนำไปสู่ทางหย่าร้าง

๓. สูเจ้าต้องเป็นผู้ที่มากไปด้วยความอดทน เมตตากรุณา และความเห็นอกเห็นใจในคู่สมรสของสูเจ้า ต้องถือว่าความพอใจของคู่สมรสย่อมอยู่เหนือความพอใจของเจ้าเสมอ และนี่แหละคือรากแก้วที่มั่นคงสถาพรแห่งชีวิตสมรส

๔. สูเจ้าต้องรักษา ร่างกายให้ สะอาดและไม่ลังเลใจ ในการที่จะบอกให้ คู่สมรสรู้ เมื่อเกิดมีกลิ่นที่ ไม่ดีของคู่สมรส โดยคู่สมรสไม่รู้ตัวเช่นปากเหม็นเป็นต้น

๕. สูเจ้าต้องพูดจาภาษารัก และกอดคู่สมรสเสมอ ๆ เหมือนหนึ่งสูเจ้าแต่งงานกันใหม่ ในเวลากลางวันและกลางคืนนั้นเล่าสูเจ้าก็อย่าได้ละเลยในการแต่งกายให้สวยงามเรียบร้อยตลอดการ เพื่อคู่สมรสของสูเจ้าจะได้ ไม่เวลาเบื่อหน่าย

๖. สูเจ้าต้องบำรุงร่างกายให้สุขภาพอนามัยสมบูรณ์อยู่เสมอ ความเจ็บไข้เล็ก ๆ น้อย ๆ ของสูเจ้าก็ควรปกปิดไว้อย่าให้คู่สมรสรู้ พึงทราบไว้เถิดว่าความอดทนต่อความเจ็บปวดและความไม่เป็นสุขต่าง ๆ นั้น คือสิ่งที่น่าสรรเสริญ

๗. สูเจ้าต้องไม่วางเครื่องอุปกรณ์ ความพิการเล็ก ๆ น้อย ๆ ของสูเจ้าให้คู่สมรสเห็น เช่น ฟันปลอม ผมปลอม เครื่องฟังเสียงสำหรับคนหูหนวก ตาปลอม เพราะเหตุว่าสิ่งเหล่านั้น เวลาที่มันมิได้อยู่ประจำที่ของมันอาจจะทำให้คู่สมรสตกใจได้เท่า ๆ กับความสลดใจและเกลียด

๘. สูเจ้าต้องไม่ พาญาติ หรือเขย หรือ สะใภ้ ของสูเจ้า ให้เข้ามายุ่ง เกี่ยว ข้อง กับคู่สมรสของสูเจ้าเป็นเวลานานไม่ว่าในทางครอบครัวหรือการงาน เพราะมันเป็นการทำลายชีวิตสมรส

๙. สูเจ้าต้องไม่พูด เรื่องการเงิน ก่อนที่คู่สมรส ของสูเจ้า จะออก ไปธุระ หรือทำงานนอกบ้านหรือในขณะรับประทานอาหารหรือก่อนเข้านอน จงตั้งกฎไว้ในใจว่า ในชีวิตสมรสของสูเจ้านั้น สูเจ้าจะพูดถึงเรื่องการเงินให้น้อยที่สุด และไม่พูดมากเป็นอันขาด การโต้เถียงกันในเรื่องการเงินคือต้นเหตุสำคัญอันดับสอง (รองจากความไม่พอใจในการร่วมประเวณี) ที่จะนำไปสู่การหย่าร้าง

๑๐. สูเจ้าต้องไม่เป็นคนที่คอยจับผิดคู่สมรสอยู่เสมอ หรือชอบพูดจาถากถางเสียดสีจู้จี้พร่ำเพรื่อ เพราะการกระทำเช่นนั้นจะทำให้คู่สมรสต้องหลีกเลี่ยงไปหาความสุขที่อื่น พึงจำไว้ว่า ยิ้มและหัวเราะ นั่นแหละคือหลักประกันที่ดีที่สุดสำหรับชีวิตสมรส

ความสงบสุขในครอบครัวจะเกิดขึ้นได้ เพราะเหตุใด ?

ความสงบสุขในครอบครัวจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยภรรยาถือกฎ ๑๒ ข้อ อย่างเคร่งครัด

๑. **ภรรยาควรพยายามกดความเป็นเจ้าของไว้ใต้บังคับเสมอ** เพราะเหตุว่าการที่ทำเป็นเจ้าของสามีนั้นเป็นอันตรายแก่ความสุขระหว่างครอบครัวอย่างเอก ในตอนแรกผู้ชายอาจจะพอใจเพราะคิดว่าผู้หญิงรักจึงได้หวง แต่ในไม่ช้าเขาจะเห็นว่าเป็นภาระอันหนัก

เขาไม่พอใจที่จะต้องบรรยายการกระทำทุก ๆ สิ่งของเขาราวกับว่าทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวแก่ท่านไปเสียหมด เขาจะรู้สึกโกรธที่จะต้องลดความนึกคิดของเขาให้อยู่ที่จุด ๆ เดียว ในที่สุดเขาจะเก็บความคิด และการกระทำทุกอย่างไว้แต่กับตัวของเขาเองเท่านั้น

ผู้หญิงบางคนชอบตั้งคำถามต่าง ๆ นานา ต่อสามี ตัวอย่างเช่นถามถึงผู้หญิงทุกคนที่เขารู้จักบังคับให้เขาเล่าให้ฟังถึงคำสนทนาทุก ๆ คำระหว่างเขากับผู้หญิงอื่น ๆ การที่ทำเช่นนั้นจะทำให้เขาเบื่อ และนำให้เขาทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สมกับค่าที่ต้องถูกซักถาม หรือมิฉะนั้นก็ทำให้เขานึกว่า เขาเป็นอันตรายแก่ผู้หญิง และเลยทำตัวเสียให้สมกับที่ถูกนึกถูกว่า

๒. **จงพยายามกดใจตัวเอง ในการที่อยากจะทำทุกสิ่งทุกอย่างให้เขา** และอย่าแสดงให้เขาเห็นว่าความประสงค์ของเขาคือกฎหมายของท่าน ถ้าท่านเศร้าโศกเสียใจเวลาที่เขาดุท่านอย่าแสดงให้เขาเห็น ถ้าท่านทำตัวให้เป็นดังพรมเช็ดเท้า แล้วเขาก็จะเหยียบย่ำท่านตามสบาย

ไม่เป็นการยุติธรรมสำหรับมนุษย์โลกใด ๆ ที่จะถูกยกว่าเป็นพระเจ้า และไม่ควรยกอำนาจที่จะทำให้ท่านเจ็บให้แก่เขา ผู้ชายทุกคนชอบอวดอำนาจ และมักจะแสดงอำนาจนั้นออกมาในเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งไม่มีกำลังต่อสู้ความเจ็บปวดที่เขารู้สึกอยากจะทำให้ รู้สึกความต้องการที่จะแสดงความดุร้ายเกิดขึ้นทุกครั้งที่โอกาสอำนวย เพราะฉะนั้นพยายามให้ความต้องการนั้นนอนอยู่เงียบเสียเถิด

๓. **นิสัยที่ตรงกันข้าม** กับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นอันตรายน้อยกว่าสำหรับภรรยา แต่ก็เป็นเหตุให้ชีวิตสมรสจืดชืดไม่มีรสมีชาด กล่าวคือ ถ้าท่านมีนิสัยชาเย็นและเป็นอิสระแก่ตนแล้ว พยายามอย่าแสดงความชาเย็นนั้นให้มากเกินไป ยอมอ่อนตามความอ่อนแอซึ่งเป็นธรรมดาของมนุษย์เสียบ้างบางขณะ และทำให้สามีเห็นเสียบ้างว่า ท่านมีเวลาต้องการพึ่งเขาเหมือนกัน

ไม่มีอะไรทำให้ผู้ชายรู้สึกปลาบปลื้มและภูมิใจเท่ากับรู้สึกว่า ผู้หญิงผู้ที่เขาทราบดีว่าเลี้ยงตัวเองได้ดีต้องการพึ่งพาอาศัยเขาบ้างบางคราว ผู้ชายมีความรู้สึกมากเหมือนกันโดยเฉพาะทางที่เกี่ยวกับผู้หญิง

๔. **ถ้าท่านเป็นคนที่รักบ้าน** จงตั้งใจเสียว่าจะไม่ถือที่เขี่ยบุหรี่ เดินตามสามีไปทุกหนทุกแห่งในขณะที่เขากำลังเล่าเรื่องอันเป็นที่สนใจของเขา ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะหวัง

ให้เขารักษาความสะอาดเรียบร้อยในบ้านเท่า ๆ กับท่านรักษา พยายามเตือนตัวท่านเองว่าท่านจะรู้สึกไม่พอใจถ้าเขาทำดังนั้น ผู้ชายที่น่ากวนโทโสที่สุดก็คือพวกที่ชอบยุ่งกับการในบ้าน ถ้าเขาจู้จี้ขึ้นมาแล้วเขาจุกจิกเสียยิ่งกว่ายายแก่หลายสิบเท่านัก

จำไว้ด้วยว่ากระดาษหนังสือพิมพ์ปูไว้เป็นทางในห้องรับแขกเพื่อกันไม่ให้เขาทำพรมสกปรกนั้น จะทำให้ผู้ชายโกรธนักโกรธหนา จะทำให้เขาอยากดื้อเหมือนเด็ก ๆ และเดินไปให้ทั่วห้องนอกจากบนกระดาษที่ปูไว้เท่านั้น

๕. **ถ้าท่านเป็นภรรยาชนิดที่มีใจโอบอ้อมอารี** และบอกกับสามีผู้ที่กกอยู่แต่กับบ้านให้ไปเที่ยวกับเพื่อนผู้ชายเสียบ้างเป็นครั้งคราว นั่นเป็นการกระทำที่ถูกและดี แต่ถ้าจะทำแล้วขออย่าได้ ติเตียนเขา ในเมื่อเขา ทำตามคำแนะนำ ของท่าน และเมา กลับมา บ้าน ท่านอาจจะไม่เข้าใจแต่ท่านได้ทำบุญคุณให้แก่เขาแล้ว

๖. **พยายามบังคับใจ** ไม่ใช้เวลาพักผ่อนของสามีเล่าเรื่องยุ่งยากระหว่างท่านกับคนใช้ให้เขาฟัง จงทำให้เขาเข้าใจว่า เรื่องทางบ้านเรียบร้อยเป็นปกติอยู่เสมอ จริงอยู่ดูออกจะไม่เป็นการยุติธรรมในการที่ไม่ให้เขารู้เรื่องการบ้านซึ่งยุ่งยาก แต่วิสัยผู้ฉลาดย่อมไม่หวังความยุติธรรมจากชีวิต นับตั้งแต่วันที่เขาออกจากโรงเรียน

จริงอยู่ถ้าท่านไม่บอกเขาให้ทราบ เขาก็จะไม่เห็นอกเห็นใจท่าน แต่ถึงแม้ท่านจะบอกเขา เขาก็จะไม่สงสารท่านอยู่นั่นเอง จงบอกเขาแต่เฉพาะเรื่องยุ่งยากที่สำคัญจริง ๆ ซึ่งมักจะเกิดขึ้นบ่อยพออยู่แล้ว และท่านก็จะได้รับความสงสารจากเขาอย่างเต็มที่

๗. **ระวังอย่าบอกกับลูก** หรืออย่ายอมให้ใครบอกกับแกเป็นอันขาดว่า พ่อจะทำโทษแกเมื่อขากลับมาถึงบ้าน ไม่เป็นการยุติธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย ถ้าเขาเป็นคนดี เขาจะไม่ยอมทำโทษเด็กอย่างเลือดเย็นเลย แล้วคำของท่านก็จะหมดค่าสำหรับเด็ก ถึงแม้ว่าผู้หญิงโดยมากเลิกการกระทำดังนี้แล้วก็จริง แต่ก็ยังมีอยู่อีกมากเหมือนกัน

๘. **ถ้าสามีท่านเป็นคนแข็งแรงมีสุขภาพสมบูรณ์แล้ว** จงอย่าแสดงความไม่พอใจและรำคาญในเมื่อเขาบ่นและพรรณนาถึงความเจ็บปวดเล็ก ๆ น้อย ๆ ของเขา จงจำ

ไว้ว่าเขาไม่สามารถจะทนความเจ็บปวดได้เท่าท่าน เพราะเหตุว่าผู้ชายไม่มีความเคยชินต่อการเจ็บปวดเล็ก ๆ น้อย ๆ

๙. **ถ้าสามีท่านคุยถึงเรื่องร้อยแปดประการกับเพื่อน ๆ ของเขาแล้ว** พยายามบังคับตัวเองไม่ให้แสดงให้เขารู้ว่าท่านเห็นเขาและเพื่อน ๆ ของเขาเป็นเด็กพูดมาก จริงอยู่เขาอาจจะพูดเรื่องเหลว ๆ แหลก ๆ แต่ก็สำคัญสำหรับเขาเท่า ๆ กับเรื่องแบบเสื้อและการเลี้ยงลูกสำคัญสำหรับตัวท่านและเพื่อนท่านเหมือนกัน

๑๐. **ระวังอย่าให้สามีจับได้ว่าท่าน พยายามตาม ใจเขาเพื่อเห็น แก่ความสงบสุขเป็นอันขาด** ผู้หญิงที่แสดงให้โลกเห็นว่า ยอมทนความผิดต่าง ๆ ของสามี เพราะเห็นว่าเขาช่วยตัวเองไม่ได้นั้น เป็นอันตรายแก่การสมาคมอย่างเอก

๑๑. **จงตั้งใจเสียว่าท่านจะทำไม่เห็นความผิดต่างๆ** ของพวกภรรยาเพื่อนของสามีท่านอาจจะไม่ชอบพวกนั้นเป็นส่วนมาก นั่นก็เป็นกฎแห่งธรรมชาติ แต่ควรพยายามที่จะไม่แสดงออกมานอกหน้า ถ้าท่านได้สามีที่มีสติสัมปชัญญะดี ท่านก็คงจะชอบเพื่อนที่เขาเลือกแล้ว และถ้าแม้ว่าท่านสามารถจะชอบพอพวกภรรยาของพวกนั้นได้ด้วยแล้ว ท่านจะทำให้สามีรู้สึกสบายใจมาก ผู้ชายต้องการเพื่อน และเขาเกลียดที่จะเห็นว่าเพื่อน ๆ คอยตีห่างจากเขา เพราะถูกภรรยาไล่ขับทางอ้อม

๑๒. **ภาระหนักอันหนึ่งที่ภรรยาที่ดีจะต้องแบกอย่างหน้าชื่นตาบาน** — ถ้าสามารถจะทำได้ — ก็คือ นิยายต่าง ๆ ของสามี ถ้ายิ่งมีมากก็ยิ่งหนักมากเข้า แต่ก็ควรจะพยายามถึงแม้ว่าจะปวดหลังสักปานใด

ถ้าสามีของท่าน เริ่มชักนิยายพวกที่ พึ่งอาจจะยังไม่เคยได้ ยินเรื่องนั้นมาก่อนเลย และท่านอาจจะทำลายความสนุกของเขา โดยเอ่ยถึงความเก่าแก่ของเรื่องนั้น หรือไม่ก็ยิ้มอย่างรู้ดีเสียก่อนที่เขาจะถึงตอนที่ควรจะขัน

ถึงแม้ว่าท่านจะเป็นคนที่รักความจริงสักเพียงใด ก็ควรจะยอมให้เขาโม้บ้างในเวลาที่เขาต้องการ ไม่มีประโยชน์อะไรเลยในการที่จะชี้ออกมาข้อนั้นข้อนี้ ไม่เป็นความจริง

คุณสมบัติของภรรยาที่ดี

การสมรสจะเป็นสุขหรือไม่นั้น โดยมากอยู่ที่ว่า ภรรยามีคุณสมบัติที่ดีมากหรือน้อย มากกว่าอย่างอื่น

ท่านควรจะพิเคราะห์ดูตัวของท่านว่าท่านเป็นคนอย่างไร โดยไม่ลำเอียงเหมือนอย่างจะสอบไล่ตนเอง ส่วนปัญหาที่ว่า คุณสมบัติที่ภรรยาผู้มีความสุขในการสมรส มีอะไรบ้างนั้น เออซูลา บลูม นักเขียนสตรีอังกฤษผู้มีความสุขในการสมรสเป็นอย่างดี ได้ชี้แจงไว้ดังจะนำลงต่อไปนี้

๑. ท่านมีความรู้ในการบ้านการครัวอย่างดีหรือเปล่า? และไม่มีความรู้สึกเบื่อบ้านเกิดขึ้นเลยหรืออย่างไร?

๒. ท่านจัดการเงินดี และเชื่อแน่ว่าท่านจะไม่เป็นหนี้ใครเลยหรือไม่?

๓. ท่านมีความรักหรือไม่?

๔. ท่านชอบคิดที่จะช่วยเหลือคนอื่นหรือไม่?

๕. ท่านสามารถรักษาความลับไว้ได้หรือไม่?

๖. ท่านรู้จักที่จะพูดประโยคเช่นกับว่า "ฉันบอกเธอแล้ว" ให้ไพเราะคมคายขึ้น จนไม่บาดหูผู้ฟังหรือไม่?

๗. ท่านใช้จ่ายเงินให้เปลืองไปด้วย เสื้อผ้ามากกว่าอื่นหรือไม่?

๘. ท่านชอบพูดซุบซิบนินทาคนหรือไม่?

คะแนนเต็มสำหรับคำตอบทุกข้อนี้ มีจำนวน ๘๐ ข้อ ข้อละ ๑๐ คะแนน สำหรับคำตอบที่ดี ถ้าหากท่านไม่มีคำตอบที่ดี เพราะเหตุว่าขาดคุณสมบัติในข้อนั้น ก็ตัดออกเสีย แล้วนำคะแนนที่ได้ข้ออื่น ๆ มารวมกันเข้า ถ้าหากได้คะแนนต่ำกว่าครึ่งหนึ่งซึ่งเป็นเครื่องหมายว่า คุณสมบัติในการเป็นภรรยาของท่านบกพร่องไป ก็ควรจะแก้ไขนิสัยของตนให้ดีขึ้นโดยเร็วเท่าที่จะทำได้

วันรอบปีการมงคลสมรส

Wedding Anniversaries

"วันรอบปีการมงคลสมรส, คือวันที่ฝรั่งเรียกกันว่า Wedding Anniversaries หมายถึงวันที่หญิงชายได้แต่งงานกันครบรอบปี มีกำหนดปีที่นิยมกัน คือ ปีที่ ๑ ปีที่ ๒ ปีที่ ๓ ปีที่ ๕ ปีที่ ๗ ฯลฯ และปีเหล่านั้นก็มีชื่อต่าง ๆ กัน คือ ปีที่ ๑ ชื่อว่า "การมงคลสมรสฝ้าย" ปีที่ ๖๐ ชื่อว่า "การมงคลสมรสเพชร"

ข้อควรสังเกต ก็คือ ปีที่ ๑ "ฝ้าย" นั้นโดยธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ไม่มีความหนัก ไม่มีความแน่นในตัวของมันเลย และในปีต่อ ๆ ไปตามลำดับนั้น แต่ละสิ่งก็มีความละเอียด ความแน่นหนา ความคงทนมากขึ้นตามลำดับ จนกระทั่งถึงปีสุดท้าย คือ "เพชร" ก็ย่อมจะเห็นได้ว่า โดยธรรมชาติ—เพชรเป็นสิ่งที่มีความละเอียด แน่นหนา คงทนที่สุด

การที่นำเอาชื่อสิ่งต่าง ๆ มาใช้เป็นชื่อปีแห่งการสมรสเช่นนี้ ก็มีอรรถาธิบายให้ทราบความหมายอันเป็นที่เข้าใจกันได้ง่าย กล่าวคือ การสมรสของหญิงชายนั้น ยิ่งนานปีก็ยิ่งมีความแน่นหนาถาวรคงทนยิ่งขึ้นเป็นลำดับ เช่นเดียวกับความแน่นหนาถาวรมั่นคงของสิ่งต่าง ๆ (ฝ้าย ฯลฯ เพชร) ดังต่อไปนี้:—

1 st	ปีที่ ๑	Cotton Wedding	การมงคลสมรส ฝ้าย (หรือ—สมรสเชื้อฝ้าย
2 nd	,, ๒	Paper ,,	,, ,, กระดาษ ,, ,, กระดาษ
3 rd	,, ๓	Leather ,,	,, ,, หนัง ,, ,, หนัง
5 th	,, ๕	Wooden ,,	,, ,, ไม้ ,, ,, ไม้
7 th	,, ๗	Woollen ,,	,, ,, สักหลาด ,, ,, สักหลาด

10 th ,, ๑๐ Tin ,, ,, ,, ดีบุก ,,
,, ดีบุก

12 th ,, ๑๒ Silk ,, ,, ,, ไหม ,,
,, ไหม

15 th ,, ๑๕ Crystal ,, ,, ,, ผลึก ,,
,, ผลึก

20 th ,, ๒๐ China ,, ,, ,, ลายคราม ,,
,, ลายคราม

25 th ,, ๒๕ Silver ,, ,, ,, เงิน ,,
,, เงิน

30 th ,, ๓๐ Pearl ,, ,, ,, มุกดา ,,
,, มุกดา

40 th ,, ๔๐ Ruby ,, ,, ,, ทับทิม ,,
,, ทับทิม

50 th ,, ๕๐ Golden ,, ,, ,, ทอง ,,
,, ทอง

60 th ,, ๖๐ Diamond ,, ,, ,, เพชร ,,
,, เพชร)

สุขภาพอนามัยเป็นสิ่งสำคัญของสตรี

กล่าวเฉพาะแต่หญิงสาวเป็นพวกแรก ผู้ที่มีสุขภาพไม่สมบุรณ์ย่อมจะมีผิวพรรณและหน้าตาร่วงโรย แลดูแก่ก่อนวัยอันสมควร

นอกจากนี้ วัยหนุ่มสาวเป็นวัยที่เราเรียกกันว่า วัยฉกรรจ์ คือวัยที่เหมาะแก่การประกอบการงานแทบทุกชนิด จะเป็นงานที่เกี่ยวแก่กำลังกาย หรือที่ต้องใช้ความตรากตรำมากก็ตาม หญิงสาวผู้มีสุขภาพไม่สมบูรณ์ ย่อมจะใช้ความสามารถที่ธรรมชาติได้มอบให้มาเป็นของขวัญประจำตัวไม่ได้เต็มที่ ดังหญิงสาวผู้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งหลาย และถ้าจะพูดถึงความสุข ก็ย่อมจะมีความรื่นรมย์ในชีวิตน้อยกว่าหญิงสาวที่สมบูรณ์เป็นธรรมดา หากจะเปรียบชีวิตกับต้นไม้ ชีวิตของหญิงสาวผู้มีสุขภาพไม่สมบูรณ์นั้นก็เป็นชีวิตที่อับเฉาเหี่ยวแห้งเร็ว และตายก่อนพวกพ้องที่เกิดพร้อมกัน

สำหรับผู้ที่เป็นมารดาแม่บ้านแม่เรือนเล่า การมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ก็จะทำให้ท่านร่วงโรยไปก่อนถึงอายุขัย ใครจะรับรองได้ว่าในระหว่างที่ท่านมีสุขภาพไม่สมบูรณ์นั้นท่านจะไม่เกิดบุตรขึ้นมาอีก และการมีบุตรในขณะนี้ย่อมจะทำลายทั้งบุตรและตัวท่าน เด็กจะอ่อนแอไม่แข็งแรง ซึ่งจะเป็นช่องให้เกิดโรคต่าง ๆ ได้ง่าย และตัวของท่านเองเล่าเนื่องจากมีความอ่อนแอเป็นเจ้าเรือนอยู่แล้ว เมื่อต้องให้กำเนิดชีวิตบุตรด้วยอีก ร่างกายก็ย่อมจะอ่อนเพลียหมดเรี่ยวแรงเสียทีเดียว เป็นเหตุให้โรคต่าง ๆ ซ้ำเติมได้ ซึ่งชีวิตอาจถึงที่สุดลงในตอนนี้ก็ได้ ใครจะทราบ ? !

แต่ก่อนที่จะถึงที่สุดดังกล่าวนี้ เรายังมีความสามารถที่จะแก้ไขปรับปรุงชีวิตของเราเสียใหม่ได้ ไม่มีการ "สาย" สำหรับผู้ที่มีความเพียร และไม่มีสิ่งใดที่จะปฏิบัติไม่ได้สำหรับผู้ที่รักชีวิตของตน รักลูก และครอบครัวของตนจริง ๆ ด้วย !

การรักษาสุขภาพสำหรับหญิง ทั้งหญิงสาวและผู้มีอายุ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้ชีวิตด้วยการทำงานอย่างชายหรือทำงานบ้านก็คงเหมือนกันทั้งสิ้น การอดนอน การรับประทานจุกจิกพร่ำเพรื่อ ไม่หาโอกาสออกกำลังหรือให้ร่างกายเคลื่อนไหวทั่วทุกส่วน การรับประทานอาหารที่ไม่เป็นประโยชน์ หรือรับประทานอาหารน้อยกว่าความต้องการของร่างกายเหล่านี้ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรกระทำเลยทีเดียว อาหารเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสิ่งหนึ่งของชีวิต รับประทานมากเกินไปจะเป็นภัยแก่ชีวิต แต่ถ้ารับประทานน้อยเกินไปอย่างที่หญิงสาวสมัยนี้มักปฏิบัติกัน—ก็จะมีอันตรายได้เช่นเดียวกัน จะมากน้อยกว่ากันดูเหมือนจะไม่ยิ่งหย่อนเท่าไรนัก

ผู้ที่นอนน้อยเสมอ ๆ ย่อมจะมีอาการอ่อนเพลียระเหี่ยใจอยู่เป็นนิจ และผู้ที่ไม่ใคร่หาโอกาสออกกำลังหรือให้ร่างกายได้เคลื่อนไหวทุกสัดส่วน ก็ย่อมจะมีรูปร่างอ่อนแอบ้อแบ้ และแล้วก็จะเกิดอาการนอนไม่หลับ รับประทานไม่ได้ขึ้นในไม่ช้า ถ้าพูดสำหรับทางความงาม จะทำให้รูปร่างไม่ได้ส่วนสัด แลการรับประทานจุกจิกพร่ำเพรื่อหรือน้อยไปก็จะทำให้ผิวพรรณไม่ผ่องใสหรือไม่มีน้ำมีนวลเท่าที่ควรจะเป็นด้วย

เพื่อสุขภาพอันดีในชีวิต

ในการปัจจุบันพยาบาลเพื่อรักษาแผลสดนั้น ข้อสำคัญผู้ทำการปัจจุบันพยาบาลจะต้องระลึกถึง ๑. การห้ามเลือดไม่ให้ออกมาก ๒. การรักษาแผลให้สะอาดและ ๓. การช่วยแก้ไขอาการอ่อนละเหี่ยของคนเจ็บ

ในระหว่างเวลาที่แพทย์ยังมาไม่ถึงนั้น ผู้ที่อยู่ใกล้เคียงไม่ควรจะนิ่งดูดาย จงจัดการปฐมพยาบาลไปพลางก่อน เพื่อเป็นการประทังชีวิตผู้ป่วยไว้จนกว่าแพทย์จะมาถึง วิธีช่วยในระยะนี้คือให้ใช้ขวดน้ำร้อนพันผ้าประคบหรือวางแนบตามตัวคนเจ็บ เพราะตาม

ปกติผิวกายคนเจ็บจะเย็นยิ่งกว่าคนธรรมดา ถ้าไม่ช่วยประคับประคองแก้ไขให้อบอุ่นไว้ คนเจ็บจะเป็นอันตรายถึงชีวิตเร็วขึ้น

อาการละเหี่ยจัดนั้นนับเป็นอาการที่น่ากลัวอันตรายมาก อาการนี้โดยปกติย่อม เกิดจากการที่แผลนั้นมีเลือดออกมากเป็นเหตุ ฉะนั้น คนที่ต้องบาดเจ็บถูกภยันตรายต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องตามแพทย์มาช่วยจัดการเยียวยาแก้ไขโดยเร็ว เพราะอาการอ่อนละเหี่ยจาก นั้นอาจทำให้คนเจ็บเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้โดยง่าย

ถ้ามีสติพอที่จะดื่มน้ำได้ก็ควรหาน้ำอุ่นดื่มบ้าง เว้นแต่คนเจ็บถูกอันตรายที่ท้อง ซึ่งสงสัยว่ากระเพาะหรือลำไส้เป็นบาดแผล หรือทะลุไม่ควรให้ดื่มน้ำ หรือแม้จะยอมให้ ดื่มน้ำก็จงจำกัดแต่ทีละน้อย ๆ อย่าให้กินสุราชนิดใด ๆ เลย เพราะในขณะนี้หัวใจที่เจ็บ กำลังอ่อนเต้นริก ๆ ฤทธิ์สุราอาจเพิ่มกำลังแก่หัวใจจะเกินขนาดได้ และหัวใจที่อ่อนแอนั้น เมื่อถูกรุนหรือเพิ่มกำลังโดยแรงเกินไปจะพาลหยุดเสียในทันทีทันใดได้โดยง่าย แต่การ บำรุงกำลังของหัวใจเพียงเล็กน้อยนั้นควรทำ คือควรให้กินเหล้าแอมโมเนียร์หอมสัก ๑ ช้อน กาแฟปนกับน้ำเล็กน้อย จะช่วยทำให้คนเจ็บรู้สึกชุ่มชื่นจนกว่าแพทย์จะมาถึง และเมื่อ แพทย์มาถึงแล้วจงยกให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ที่จะจัดการต่อไป

อาหารต้องให้สะอาดเสมอ ต้องเคี้ยวให้ละเอียดตามสมควรและกินช้า

การกินอาหารมากเกินไปนั้นเป็นนิสัยไม่ดี และควรเลิกกินเมื่อรู้สึกว่าอิ่มแล้ว

ในเมืองเราอาหารมักจะมีเป็นฤดู เช่น ผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น เพราะฉะนั้นคนไข้ควรถือฤดูเป็นโอกาสที่จะยักย้ายวิธีกินอาหาร เช่น ในฤดูหนาวควรกินอาหารที่มีมันมาก เช่น หมูหวานและขนมที่มีกากมะพร้าวมากจะรู้สึกมีรสอร่อย ไม่เลี่ยนเหมือนกินในฤดูร้อน และท้องก็จะไม่เสียด้วย

ในฤดูร้อน ท่านก็ควรกินอาหารที่ละลายง่าย เช่น แป้ง ไข่ และปลา ควรดื่ม น้ำมาก ๆ กินผลไม้พอประมาณ

สำหรับเครื่องดื่ม สิ่งที่ไม่ควรดื่มนั้นคือ สุรา ความอยากดื่มสุรานั้น เท่ากับ เป็นอาการอันบ่งถึงสุขภาพไม่ดีอยู่ในตัว

คอยให้รู้สึกหิวจึงค่อยลงมือกินอาหาร

วิธีการอันใดแสดงถึงการป้องกันโรคที่เป็นผลดี เราจะต้องรับรองและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจและไม่รีรอเลย

ปริมาณของอาหารนั้นต่างกันระหว่างผู้มีอายุเลย ๕๐ ปี กับผู้มีวัยกลางคน บุคคลอาจกินอาหารได้จุจนอายุ ๓๐ ปี แล้วต่อจากนั้นมักจะกินอาหารน้อยลง

ในจำพวกคนที่เสพสุรายาเมาต่าง ๆ มากเป็นนิจ มักจะปรากฏว่าเป็นฝ่ายที่มีโรคต่าง ๆ มากกว่าในจำนวนที่ไม่เสพยาเมา

การสนทนากันอย่างเพลิดเพลินในเวลากินอาหารนับว่าเป็นประโยชน์ดี

สุรายาเมาให้ความสุขและกำลังเพียงชั่วแล่นเท่านั้น เมื่อสร่างเมาแล้วก็มักจะกลับรู้สึกเพลียไปมากกว่าไม่ได้เสพเสียอีก จนกว่าจะได้เสพของเมาซ้ำ เพราะฉะนั้นเชื้อโรคต่าง ๆ จึงได้มีโอกาสทำร้ายได้มาก

นิสัยอันดีเกี่ยวด้วยการกิน ซึ่งได้ประพฤติมาจนชินแล้วนั้น ควรระวังอย่าทำลายเสียเมื่อมีอายุแก่

อย่าอ่านหนังสือในเวลากินอาหาร

อย่ารีบกลืนอาหารเร็วกว่าควร

การกินอาหารแต่พอประมาณเป็นข้อสำคัญอย่างเอกสำหรับคนแก่

ควรหาอาหารและปรุงให้มีรสที่จะทำให้คนเจ็บไข้รู้สึกอร่อย จะได้กินได้มาก

อาหารเป็นสิ่งสำคัญในการบำรุงกำลัง และก่อความเติบโตให้แก่ร่างกาย

ผู้เจ็บป่วยทั้งหลายย่อมพึ่งอาหารไม่น้อยกว่าพึ่งยา

ควรกินเป็นเวลาทุกวัน

จะกินบ่อยเท่าไรก็ได้ แต่ต้องระวังอย่าให้อาหารประจำคลาดเวลา

เวลากลางคืนควรให้กินน้อยกว่าเวลากลางวัน

ไม่เป็น การ สมควร หรือที่ ท่านจะใฝ่ใจหาความรู้ใน เรื่องที่ เกี่ยวกับ การมีครรภ์ การมีบุตร และการบำรุงเลี้ยงเด็กให้เป็นสุขสมบูรณ์ปราศจากโรคภัย เป็นการตระเตรียม

ตนเองไว้ให้พร้อมมูลก่อน? หรือท่านนึกเสียว่าเมื่อถึงเวลาก็จะต้องรู้เอง? ถ้าคิดเช่นนั้น ท่านก็เข้าใจผิด มีใครบ้างที่สามารถตรัสรู้เองโดยถูกต้องเสมอไป?

นิสัยที่มีกำหนดเวลาแน่นอนเกี่ยวด้วยการกิน นับว่าสำคัญในการรักษาสุขภาพ

ควรหาโอกาสบริหารร่างกายกลางแจ้งทุก ๆ วัน แต่อย่าเล่นจนถึงอ่อนเพลีย หายใจลึก ๆ และช้า ๆ เป็นจังหวะ

อย่ารับประทานอาหารในเวลาที่ท่านเหนื่อยอ่อนใจหรือตกใจกลัว หรือในเวลาที่กำลังโกรธ ควรจะรอจนจิตใจสงบดีแล้ว หรือหายเหนื่อยแล้วดีกว่า

นอนมาก ๆ และควรจะนอนก่อนเวลาเที่ยงคืน และหาโอกาสนอนพักในเวลากลางวัน ๆ ละ ๑๕ นาทีทุกวัน ถ้าหากท่านไม่มีเวลาพอที่จะนอนหลับงีบหนึ่งได้ (ภายหลังเวลารับประทานอาหาร นอนพักเป็นดีที่สุด)

ถึงอหิวาต์จะเป็นโรคร้ายแรงมากก็จริง แต่ก็มีทางรักษาได้ ขอแต่ให้เปิดโอกาสให้แพทย์ได้รับรักษาเมื่อโรคเริ่มเป็นเถิด ฉะนั้นจงแจ้งความโดยเร็ว เมื่อมีใครป่วยด้วยโรคอหิวาต์ตกโรค แพทย์จะได้ทราบความและรักษาผู้ป่วยนั้นตั้งแต่แรกเป็น

น้ำแข็งเป็นน้ำสะอาดควรไว้ใจได้หรือไม่ ? ถ้าน้ำแข็งนั้นทำจากน้ำสะอาด คือ น้ำประปา น้ำต้ม หรือน้ำฝน ก็จัดว่าเป็นน้ำสะอาดได้ แต่ถ้าต้องปนกับน้ำอื่นที่สกปรก ภาชนะสกปรก หรือมือคนที่จับต้องสกปรกแล้วจงอย่าไว้ใจ น้ำแข็งที่ทำจากน้ำในแม่น้ำลำคลอง ไม่จัดว่าเป็นน้ำสะอาด เพราะเชื้ออหิวาต์ตกโรคมีชีวิตอยู่ในน้ำแข็งได้นานตั้ง ๓ หรือ ๔ วัน

แม้ท่านจะได้รับการฉีดวัคซีนกันอหิวาต์ไปแล้วก็อย่าประมาท ต้องระวังการกินโดยกวดขันเสมอ เพราะถ้าท่านกลืนเชื้อโรคเข้าไปมากกว่าอำนาจต้านทานอันเกิดขึ้นเพราะฉีดวัคซีนแล้วนั้น ท่านก็อาจเป็นอหิวาตกโรคได้

น้ำในแม่น้ำลำคลอง ไม่ใช่แต่ขุ่นอย่างเดียว อาจมีเชื้ออหิวาต์ปนอยู่ด้วย ถึงจะกวนสานส้มให้ใสแล้วเชื้อโรคนี้ก็ไม่ตาย

การต้มน้ำให้เดือดเท่านั้น ที่จะฆ่ามันให้ตายได้ทั้งหมด ฉะนั้นจงต้มน้ำกิน

เมื่อคนไข้หายจากโรคที่ติดต่อกันได้แล้ว หรือย้ายไปอยู่ห้องอื่นเสียก็ดี ห้องนั้นควรจะล้างด้วยน้ำปนน้ำยาคาบอริค แล้วจึงใช้ผ้าแห้งถูให้ทั่ว ผ้าผ่อนที่มีอยู่ในห้องให้คลี่ออกคลุมไว้บนเก้าอี้ แล้วปิดประตูหน้าต่างเสียให้หมดและเอากำมะถันหรือกำยานรมในห้องนั้น วิธีรมคือหาอั้งโล่เล็ก ๆ หรือจะใช้ฝาละมีก็ได้ใส่ถ่านไฟ แล้วเอาก้อนกำยานหรือก้อนกำมะถันใส่ไฟหลาย ๆ ก้อน ปิดห้องให้ควันอบอยู่สัก ๖–๗ ชั่วโมง

ในเวลารีบร้อนหรือในที่มืด เราอาจจะหยิบขวดยาผิดซึ่งยานั้นเป็นยามีพิษควรป้องกันโดยใช้ลูกพรวนลูกเล็ก ๆ ผูกติดเข้ากับขวดยาชนิดที่มีพิษเสีย เมื่อเวลาหยิบผิดลูกพรวนจะบอกท่านว่าขวดนั้นท่านไม่ต้องการ

อากาศบริสุทธิ์เป็นของสำคัญและจำเป็นแก่ชีวิต อาหารยังเป็นรองในเรื่องอากาศ ด้วยเหตุนี้ ในบ้านที่เราอยู่ควรจะดูแลตรวจตราให้ลมได้พัดโกรกเข้าในห้องทุกห้องทั้งบนเรือนและใต้ถุน ทั้งในครัว ห้องน้ำ ฯลฯ ทุกวัน หน้าหนาวหรือหน้าฝนก็ไม่ควรปิด เว้นแต่ฝนสาดจึงปิดเฉพาะที่ตรงสาดเท่านั้น

ท่านผู้ใดปลูกฝีขึ้นดีแล้ว และได้ปลูกซ้ำมาจนครบ ๓ ครั้งแล้ว ก็เท่ากับว่าท่านได้ประกอบการกุศล เพราะท่านจะปลดเปลื้องอันตรายซึ่งตัวท่านเองอาจเป็นผู้นำไข้ทรพิษไปให้ติดคนอื่นนั้นให้พ้นไปเสียได้

ถ้าสามารถจะทำได้ ก่อนสร้างบ้านที่อยู่ ควรจะเลือกพื้นที่เป็นพิเศษ อย่าเลือกที่ลุ่มและที่อัดแอในชุมนุมชน และรอบบริเวณบ้าน ถ้าจะมีสระหรือบ่อน้ำ ควรจะมีท่อให้น้ำไหลเข้าออกได้ มิฉะนั้นจะต้องคอยหมั่นลอกเพื่อไม่ให้เป็นที่เพาะเชื้อยุงขึ้น

ถ้าหากว่าตามแอ่งหรือท้องร่อง ฯลฯ มีลูกน้ำเกิดขึ้น ควรจะใส่น้ำมันก๊าสหรือถมเสียเลยก็ดี

สตรีทุกคนย่อมต้องเอาใจใส่ในเรื่องการมีครรภ์บ้างไม่มากก็น้อย ทั้งนี้เพราะต่างก็ย่อมทราบตระหนักแน่อยู่แก่ใจว่าตนย่อมจะเว้นเสียมิได้จากการมีสามี และเมื่อมีสามีแล้วก็จะต้องมีบุตรอย่างแน่นอน

เครื่องอุปกรณ์ความสะอาด

ในครัวควรจะมีท่อน้ำให้ไหลลงไปใต้ดิน พื้นดินตรงบริเวณนั้นถมด้วยหินปูนหรือก้อนปูนขาว ให้มีถังใส่เศษอาหารและผักปลาพร้อมด้วยฝาปิดให้มิดชิด โอ่งน้ำอาบหรือรับประทานควรจะปิดฝาให้แน่น และอยู่ในที่สะอาดพ้นจากสิ่งสกปรก

ความสะอาด

ครัว ห้องเก็บของแห้ง ห้องน้ำ ควรให้สะอาดปราศจากกลิ่นเหม็น ระวังตู้น้ำแข็ง ตู้เก็บอาหาร หมั่นเช็ดล้างขัดถูให้ดี ล้างจานสะอาดแล้วควรจะใส่ลังโปร่ง ๆ ตั้งตากแดดไว้ ส่วนผ้าเช็ดจานซักทุกครั้ง ที่เช็ดถ้วยชามแล้ว ต้องตากให้ถูกแดด

ควรให้แสงแดดเข้าส่องได้ทุกห้องในบริเวณบ้าน อย่าให้มีต้นไม้มากนักจะทำให้ชื้น เรือนควรจะทำหน้าต่างให้กว้างและสูง ห้องหนึ่ง ๆ ให้มีหน้าต่างหลาย ๆ ช่องจะดี

ผงและควันบุหรี่อาจทำให้ผิวปอดอักเสบและปอดมีกำลังต้านทานโรคอ่อนแอลง นอกจากนี้ บุหรี่มียาพิษทำให้เมาได้ เป็นเหตุหนึ่งซึ่งทำให้อำนาจป้องกันโรคในโลหิตลดน้อยลง

การสูบบุหรี่มากเป็นสิ่งที่ไม่ดี เคยว่ากันว่าตับจะดำ การสูบบุหรี่นั้น ทำให้ผงบุหรี่และควันที่อัดเข้าไปจับในผิวปอด ในปอดโคและกระบือไม่มี เพราะสัตว์เหล่านี้ไม่สูบบุหรี่

นอนหลับคืนละ ๘ ชั่วโมง ถ้าคืนไหนขาดไป ต้องหาโอกาสนอนชดเชยคืนที่ขาดนั้นให้จงได้ แต่อย่านอนมากเกินไปนักจะทำให้เกียจคร้านและโง่ หาเวลาออกกำลังกลางแจ้ง วันหนึ่ง ๆ ไม่ควรให้น้อยกว่าครึ่งชั่วโมง

ปีหนึ่งควรหาโอกาสพักการงานจริง ๆ ๒ ครั้ง ๆ หนึ่งไม่เกิน ๒ อาทิตย์ จะทำให้รู้สึกสดชื่นและแข็งแรงอยู่เสมอ

ในเวลาที่กำลังมีโรคระบาด เช่นอหิวาตกโรคในเวลานี้ ผ้าเช็ดจานชาม ผ้าเช็ดถ้วยแก้วควรจะต้มทุกครั้งที่ซัก ส่วนจานชามก็ลวกด้วยน้ำเดือดก่อนที่จะเช็ดให้สะอาดด้วย

เวลาว่างธรรมดา เช่น ตอนเย็นหรือค่ำ ควรจะมีเครื่องเล่นอดิเรกไว้เล่นบ้าง เช่น ดนตรี เลี้ยงปลา เล่นต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ จะทำให้เพลิดเพลินลืมความกังวลในการงานประจำวัน

รับประทานแต่ละชนิดให้เกิดเนื้อและกำลัง ทั้งให้เหมาะแก่อายุและรูปร่างของตน ควรรับประทานผลไม้ ผัก เท่า ๆ กับเนื้อหรือปลา

เวลาเป็นหวัดลงคอ ให้ผสมน้ำมะนาวกับน้ำชาจีนชงอย่างอ่อน ๆ พอออกรสเปรี้ยว แล้วใส่น้ำตาลให้หวานน้อย ๆ ใช้จิบเสมอ จะช่วยให้หายแสบคอได้ดี

พรหม ๔ หน้า

ถ้าเรามี เมตตา ปรานีกัน
หมดฆ่าฟัน ริษยา พยาบาท
กรุณา ปรารถนา สุขสามารถ
มุ่งประสาธน์ สวัสดี ทุกวี่วัน.

ร่วมยินดี มีมุ– ทิตาตื้น
พลอยแช่มชื่น ลาภผล มงคลขวัญ
อุเบกขา คู่กรรม รำลึกทัน
ดวงใจพลัน สุขเย็น เป็นเมืองพรหม.

จิตอุดม พรหมธรรม ฉ่ำชีวิต
เหมือนสถิต พรหมโลก โฉลกร่ม
เป็นพรหมใน ร่างมนุษย์ สุดนิยม
งดงามสม ชาวสวรรค์ อนันต์คุณ.

ทั่วบ้านเมือง เรืองพรหม วิหารธรรม
โลกจะล้ำ เลิศสุข สนุกหนุน
จึงควรสร้าง ตรีทวาร ตระการบุญ
ให้สมหุ่น พรหมศรี ทั้งสี่หน้า

ของสมเด็จพุทธโฆษาจารย์ (วาสน) วัดราชบพิธ

โฉลกปลูกบ้าน

สิทธิการะยะ ถ้าหากท่านประสงค์จะปลูกบ้านเรือนอยู่อาศัย ให้ตั้งอายุผู้ที่จะอยู่ (ควรเป็นเจ้าบ้าน) ลงไป แล้วเอา ๘ หาร แล้วนับตามโฉลก

เศษ ๑	ผีป่า
เศษ ๒	กาลกิณี
เศษ ๓	เศรษฐี
เศษ ๔	จอมปราสาท
เศษ ๕	เรือนร้าง
เศษ ๖	เรือนความ
เศษ ๗	หัวแหวน
เศษ ๘	ตายายปลูกกล้วยเป็นทอง

โฉลกทั้ง ๘ ข้อ มีดีและไม่ดีไม่เป็นมงคล อย่างละครึ่ง เพราะฉะนั้นผู้คิดจะปลูกบ้านก็ควรเลือกปีปลูกที่เหมาะ พยายามหลีกเลี่ยงปีที่ตกโฉลกอัปมงคล ผู้นั้นก็จะอยู่เย็นเป็นสุขไม่เดือดร้อน ได้รับแต่ความสุขความเจริญ

ฟอกใจ ๒

เราอาบน้ำ　ฟอกสะบู่　ถูเหงื่อไคล
เพื่อร่างกาย　สดใส　สบายสวย
อย่างน้อยวัน　ละครั้ง　ยังสำรวย
กระชุ่มกระชวย　หายเหนอะหนะ　สะอาดองค์

ส่วนใจเรา　ไม่เฝ้า　ชำระฟอก
โลภมาก,　ออก　อวดโอ้.　โกรธะ,　บ่ง
ริษยา,　ตระหนี่,　แข่งดี,　ทะนง
มารยา,　ยง　หัวดื้อ　ถือตัว,　โต,

ลบหลู่คุณ,　หนุนตัว—เทียม,　มัวเมา,
เลินเล่อ,　เฝ้า　ดูหมิ่น　รบิลโง่
ดุร้ายกาจ,　ผูกโกรธ,　เพราะโทษโมห์
สกปรกโส—　มมบาป　ฉาบชีวา.

ควรอาศัย　ความรู้　มาถูฟอก
ละลายหมอก　มลทิน　ด้วยศีลห้า
ร่วมกับพรหม　วิหารธรรม　กระหน่ำทา
ใจจักผา—　สุกหนุน　คุณตระการ.

ของสมเด็จพุทธโฆษาจารย์ (วาสน) วัดราชบพธ

ทรัพย์สินเงินทอง

เราทำมา หากิน เพื่อสินทรัพย์
ไว้สำหรับ เลี้ยงตัว ครอบครัวหรือ–
คอยแก้ไข ภัยอัน– ตรายระบือ
อยู่ทุกมื้อ พอสบาย คลายเดือดร้อน.

เมื่อสั่ง ฝังไว้ ให้มั่นคง
อย่ามัวหลง ตระหนี่ เก็บหนีซ่อน
ด้วยจานเจือ เผื่อสุข ปลุกอาทร
แก่บวร พุทธศาสน์ สะอาดใจ.

อีกบำรุง บิดร มารดาเด่น
ญาติมิตรเช่น พี่น้อง สนองใคร่
หรือสาธารณ์ การคุณ ประโยชน์ไซร้
กลฝังใน น้ำใจ ประชากร.

ประเสริฐกว่า ผ้าขี้ริ้ว ห่อทองถ่วง
โจรควักล้วง ลักไฟ ไหม้ล่อนจ้อน
กอบกุศล ผลทันตา สถาพร
ยามตายนอน ตาหลับ ระยับคุณ.